

EUROPESE COMMISSIE
DG Concurrentie

**ZAAK AT.39633 –
GARNALEN**

(SLECHTS DE TEKST IN DE NEDERLANDSE EN DE DUITSE TAAL ZIJN AUTHENTIEK)

KARTEL PROCEDURE

Verordening (EG) Nr. 1/2003 van de Raad

Artikel 7 van Verordening (EG) 1/2003

Datum: 27.11.2013

Deze tekst is beschikbaar gemaakt ter informatie. Een samenvatting van het besluit is gepubliceerd in alle EU talen in het Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen.

Delen van de tekst zijn weggelaten om er voor te zorgen dat er geen vertrouwelijke informatie wordt vrijgegeven. Deze delen zijn vervangen door [...].

EUROPESE COMMISSIE

Brussel, 27 november 2013
C(2013) 8286 final

BESLUIT VAN DE COMMISSIE

Van 27 november 2013

gericht tot:

GOLDFISH BV

HEIPLOEG BV

HEIPLOEG BEHEER BV

HEIPLOEG HOLDING BV

HOLDING L.J.M. KOK BV

KLAAS PUUL BV

KLAAS PUUL BEHEER BV

KLAAS PUUL HOLDING BV

L. KOK INTERNATIONAL SEAFOOD BV

STÜHRK DELIKATESSEN IMPORT GmbH & Co. KG

**in een procedure op grond van artikel 101 van het Verdrag betreffende de werking van
de Europese Unie**

(Zaak 39633 - Garnalen)

(Slechts de tekst in de Nederlandse en de Duitse taal zijn authentiek)

INHOUD

1.	Inleiding	2
2.	De betrokken industrie.....	2
2.1.	Het product	2
2.2.	De markt	3
2.3.	De betrokken ondernemingen	3
2.3.1.	Heiploeg.....	3
2.3.2.	Klaas Puul.....	5
2.3.3.	Stührk.....	6
2.3.4.	Kok Seafood	6
2.4.	Andere handelaars.....	7
2.5.	Handel tussen lidstaten	7
3.	De procedure.....	8
4.	Beschrijving van de gebeurtenissen.....	9
4.1.	Organisatorische basisbeginselen van het kartel	9
4.2.	De geschiedenis van het kartel.....	12
4.2.1.	Algemeen overzicht	12
4.2.2.	Chronologie van de gebeurtenissen in het dossier.....	14
4.3.	Tenuitvoerlegging.....	39
5.	De toepassing van artikel 101 VWEU.....	40
5.1.	Het desbetreffende mededingingsvoorschrift	40
5.2.	Overeenkomsten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen	40
5.2.1.	Beginselen.....	40
5.2.2.	Toepassing in deze zaak	42
5.2.3.	Argumenten van partijen	47
5.3.	Eén enkele voortdurende inbreuk	66
5.3.1.	De beginselen.....	66
5.3.2.	Toepassing in deze zaak	68
5.3.3.	Gezamenlijk mededingingsbeperkend doel	69
5.3.4.	Afzonderlijk product.....	69
5.3.5.	Dezelfde deelnemers.....	69
5.3.6.	Verband tussen de geografische markten	70
5.3.7.	Eenheid in duurtijd.....	70
5.3.8.	Kennis	71
5.3.9.	Argumenten van partijen	73

5.4.	Beperking van de mededinging	77
5.5.	Beïnvloeding van de handel tussen lidstaten van de EU	77
5.6.	De toepassing van artikel 101, lid 3, VWEU.....	78
6.	Duur van de inbreuk	78
6.1.	Heiploeg.....	78
6.2.	Klaas Puul.....	80
6.3.	Stührk.....	80
6.4.	Kok Seafood	81
7.	Adressaten.....	82
7.1.	Aansprakelijkheid voor de inbreuk.....	82
7.2.	Adressaten van dit besluit	82
7.2.1.	Heiploeg.....	82
7.2.2.	Klaas Puul.....	83
7.2.3.	Stührk.....	83
7.2.4.	Kok Seafood	84
8.	Sancties	84
8.1.	Artikel 7 van Verordening (EG) 1/2003	84
8.2.	Artikel 23, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1/2003 - Geldboeten.....	84
8.3.	Basisbedrag van de geldboete.....	85
8.3.1.	Ernst van de inbreuk	87
8.3.2.	Duur.	88
8.3.3.	Toeslag.....	88
8.3.4.	Berekening en conclusie van de basisbedragen	88
8.4.	Aanpassingen van het basisbedrag	89
8.4.1.	Verzwarende omstandigheden.....	89
8.4.2.	Verzachtende omstandigheden	89
8.4.3.	Aanpassing van de geldboete.....	94
8.4.4.	Conclusie betreffende de aanpassing van het basisbedrag	94
8.5.	De toepassing van het 10 %-omzetplafond.....	95
8.6.	Clementie	95
8.7.	Conclusie: eindbedrag van de afzonderlijke geldboeten	96
8.8.	Onvermogen om te betalen	96

BESLUIT VAN DE COMMISSIE

Van 27 november 2013

gericht tot:
GOLDFISH BV
HEIPLOEG BV
HEIPLOEG BEHEER BV
HEIPLOEG HOLDING BV
HOLDING L.J.M. KOK BV
KLAAS PUUL BV
KLAAS PUUL BEHEER BV
KLAAS PUUL HOLDING BV
L. KOK INTERNATIONAL SEAFOOD BV
STÜHRK DELIKATESSEN IMPORT GmbH & Co. KG
in een procedure op grond van artikel 101 van het Verdrag betreffende de werking van
de Europese Unie
(Zaak 39633 - Garnalen)

(Slechts de tekst in de Nederlandse en de Duitse taal zijn authentiek)

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie¹,

Gezien Verordening (EG) nr. 1/2003 van de Raad van 16 december 2002 betreffende de uitvoering van de mededingingsregels van de artikelen 81 en 82 van het Verdrag², en in het bijzonder artikel 7 en artikel 23, lid 2, van deze verordening,

Gezien het besluit van de Commissie van 12 juli 2012 om een procedure in deze zaak in te leiden,

Nadat de betrokken ondernemingen de gelegenheid is geboden hun standpunten kenbaar te maken aangaande de door de Commissie naar voren gebrachte bezwaren op grond van artikel 27, lid 1, van Verordening (EG) nr. 1/2003 en artikel 12 van Verordening (EG) nr. 773/2004 van 7 april 2004 van de Commissie betreffende procedures van de Commissie op grond van de artikelen 81 en 82 van het Verdrag³,

Na raadpleging van het Adviescomité voor mededingingsregelingen en machtsposities,

¹ PB C 115 van 9.5.2008, blz. 47.

² PB L 1 van 4.1.2003, blz. 1.

Met ingang van 1 december 2009 zijn artikel 81 en artikel 82 van het EG-Verdrag respectievelijk artikel 101 en artikel 102 geworden van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU). De twee sets bepalingen zijn inhoudelijk identiek. In het kader van dit besluit moeten verwijzingen naar artikel 101 en 102 VWEU, waar van toepassing, gelezen worden als verwijzingen naar artikel 81, respectievelijk artikel 82, van het EG-Verdrag. Het VWEU heeft daarnaast bepaalde termen gewijzigd, zoals "Unie" in plaats van "Gemeenschap" en "interne markt" in plaats van "gemeenschappelijke markt".

³ PB L 123 van 27.4.2004, blz. 18.

Gezien het definitieve verslag van de raadsadviseur-auditeur in deze zaak⁴,

Overwegende hetgeen volgt:

1. INLEIDING

- (1) Dit besluit heeft betrekking op een enkele, voortdurende en complexe inbreuk op artikel 101 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna: "VWEU"). De inbreuk die duurde van juni 2000 tot januari 2009⁵ bestond uit prijsafspraken, marktverdeling en uitwisseling van gevoelige commerciële informatie tussen leveranciers van noordzeegarnalen, waardoor het handelsverkeer in de Europese Unie ("EU") ongunstig werd beïnvloed.
- (2) Dit besluit is gericht tot de volgende ondernemingen:
 - Heiploeg BV, Goldfish BV, Heiploeg Beheer BV en Heiploeg Holding BV ("Heiploeg")
 - Klaas Puul BV, Klaas Puul Beheer BV en Klaas Puul Holding BV ("Klaas Puul")
 - Stührk Delikatessen Import GmbH & Co. KG ("Stührk")
 - L. Kok International Seafood BV en Holding L.J.M. Kok BV ("Kok Seafood")
- (3) De betrokken ondernemingen, en met name Heiploeg en Klaas Puul, hadden langlopende en frequente contacten waar ze hun handel bespraken, inclusief de prijzen die aan leveranciers moesten worden betaald, de prijzen die aan de afnemer moesten worden berekend en de toewijzing van afnemers. Door de gesprekken en de samenwerking is de mededinging belemmerd.

2. DE BETROKKEN INDUSTRIE

2.1. Het product

- (4) Noordzeegarnalen (*crangon crangon*) vormen een garnalensoort die wordt gevangen in de Noordzee.⁶ Het grootste deel van de vangst wordt aan wal gebracht in Denemarken, Duitsland en Nederland, waar deze wordt verkocht aan gespecialiseerde garnalendealers, rechtstreeks (contractvisserij) of in Nederland ook via de visafslag (de zogenoemde "vrije visserij").
- (5) Dealers in noordzeegarnalen nemen de verdere verwerking en behandeling van de vangst voor hun rekening, met inbegrip van het vervoer, pellen⁷, invriezen en verpakken. Zij leveren noordzeegarnalen voor menselijke consumptie, gepeld of ongepeld, vers of diepgevroren, aan de detailhandel, supermarkten, groot- en kleinhandelaars in zeevruchtproducten, de levensmiddelenindustrie of restaurants.

⁴ Definitieve verslag van de raadsadviseur-auditeur van 26.11.2013.

⁵ Zie deel 6 van dit besluit voor de individuele duur van de inbreuk voor iedere adressaat.

⁶ Noordzeegarnalen worden gevangen in de Noordzee, voor de kust van België, Denemarken, Duitsland, Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Noordzeegarnalen worden ook "grijze garnalen" of "bruine garnalen" genoemd, in tegenstelling tot "roze garnalen" of "Noordse garnalen" (*pandalus borealis*).

⁷ Het pellen gebeurt grotendeels met de hand in pelbedrijven in lagelonenlanden.

2.2. De markt

- (6) In de periode 2000-2009 lag de waarde van de verkopen van noordzeegarnalen in de Europese Unie tussen EUR 100 000 000 en EUR 200 000 000 per jaar.⁸ Het volume van noordzeegarnalen dat op de markt kwam lag tussen 5 000 en 10 000 ton per jaar. Ruwweg 85 % wordt gepeld verkocht en 15 % ongepeld.⁹
- (7) Noordzeegarnalen worden geleverd aan afnemers in ten minste vijf lidstaten: België, Denemarken, Frankrijk, Duitsland en Denemarken. België is goed voor ruwweg 50 % van de totale consumptie noordzeegarnalen in de EU. Duitsland neemt 25 % voor zijn rekening en Nederland het grootste deel van het resterende aandeel.¹⁰ In Frankrijk, Denemarken en andere lidstaten worden beduidend kleinere hoeveelheden noordzeegarnalen geconsumeerd. In België, Nederland en Duitsland wordt het product meestal in gepelde vorm verkocht. In Frankrijk zijn ongepelde garnalen populairder en deze worden verkocht door zowel de groothandel als de horeca.
- (8) De twee grootste handelaars op de markt zijn Heiploeg en Klaas Puul. Hun gezamenlijk marktaandeel wordt geschat tussen 75 % en 85 %¹¹. Andere handelaars hebben een aanzienlijk kleinere marktpositie en zijn niet actief in alle geografische regio's of productsegmenten.

2.3. De betrokken ondernemingen

2.3.1. Heiploeg

- (9) Heiploeg handelt in noordzeegarnalen en andere zeevruchtproducten. Heiploeg levert haar producten in heel Europa.¹² De relevante juridische entiteiten zijn:

Naam	Geregistreerde zetel
Heiploeg Shellfish International BV ("HSI")	Zoutkamp, Nederland
Heiploeg Shellfish International Holding NV ("HSI Holding")	Amsterdam, Nederland
Heiploeg Holding BV	Zoutkamp, Nederland
Heiploeg Beheer BV	Zoutkamp, Nederland
Heiploeg BV	Zoutkamp, Nederland
Goldfish BV	Volendam ¹³ , Nederland
Büsumer Fischerei-Gesellschaft mbH & Co KG ("BFG")	Wöhrden, Duitsland
Heiploeg Fischerei GmbH	Hüsum, Duitsland
Dansk Heiploeg A/S	Rømø, Denemarken

- (10) In de periode tot 6 september 2000 was HSI BV de topholding van de Heiploeg-groep.¹⁴ HSI BV was volledig eigenaar van Heiploeg Beheer BV en van alle dochterondernemingen daarvan.¹⁵ Vanaf 6 september 2000 werden alle aandelen in HSI BV overgenomen door HSI Holding NV, een nieuw gecreëerde entiteit voor

⁸ Bronnen: [...] Zie ook [...] waar de jaarlijkse waarde van de verkopen op EUR 126 miljoen wordt geschat voor 9 000 ton.

⁹ [...]

¹⁰ [...]

¹¹ [...] waar de marktaandelen van Heiploeg en Klaas Puul op de markt voor noordzeegarnalen op telkens tussen 35 % tot 45 % werden geraamd; [...] waar de marktaandelen van Heiploeg en Klaas Puul op de markt voor noordzeegarnalen worden geraamd op tussen de 10 % en 45 % elk, met de rest van de markt tellend voor ongeveer 20 %; [...] waar het gecombineerde marktaandeel van Heiploeg en Klaas Puul rond de 90 % werd geraamd.

¹² [...] De voornaamste afnemers zijn gevestigd in Nederland, België, Duitsland en Frankrijk.

¹³ Bezoekadres in Zoutkamp. [...].

¹⁴ [...]

¹⁵ [...]

meerderheid in handen van een private equity-investeerder.¹⁶ HSI Holding NV werd zodoende de nieuwe topholding van de Heiploeg-groep. HSI Holding NV was volledig eigenaar van Heiploeg Beheer BV en alle dochterondernemingen daarvan, van 6 september 2000 tot 3 februari 2006.¹⁷ De eigendom van Heiploeg Beheer BV werd op 3 februari 2006 overgedragen van HSI Holding NV aan Heiploeg Holding BV¹⁸, een nieuw gecreëerde entiteit, waarvan het merendeel van de aandelen in handen was van een andere private equity-investeerder.¹⁹ Heiploeg Holding BV is tegenwoordig de topholding van de Heiploeg groep. Zij is volledig eigenaar van Heiploeg Beheer BV en al haar dochterondernemingen.²⁰

- (11) In de periode van 21 juni 2000 tot 13 januari 2009 was Heiploeg Beheer BV volledig eigenaar van een aantal operationele dochterondernemingen via direct of indirect aandeelhouderschap: Heiploeg BV en Goldfish BV in het bijzonder, maar ook BFG GmbH, Heiploeg Fischerei GmbH en Dansk Heiploeg A/S.²¹ Verscheidene van de leidinggevenden en/of verkoopverantwoordelijken van deze operationele entiteiten speelden een rol in het kartel dat in dit besluit wordt beschreven. Velen van hen waren eveneens directeuren van Heiploeg Beheer BV en/of andere Heiploeg-dochterondernemingen.²²
- (12) De voor dit besluit belangrijkste betrokken medewerkers van Heiploeg zijn de volgende personen.²³

Naam	Entiteit	Functie	Periode
[...] ²⁴	HSI Holding NV	[...]	
	HSI BV		
	Heiploeg Beheer BV		
	Heiploeg BV		
	HSI BV		
	Heiploeg Holding BV		
	Heiploeg Beheer BV		
Heiploeg BV			
	BFG GmbH		
	Heiploeg Holding BV		
	Heiploeg Beheer BV		
	Heiploeg Beheer BV		
	Heiploeg BV		

¹⁶ [...]

¹⁷ [...]

¹⁸ [...] Heiploeg Holding BV heette toen nog Hilda Holding BV.

¹⁹ [...]

²⁰ [...]

²¹ [...]

Heiploeg BV is de belangrijkste operationele entiteit van Heiploeg in de handel in noordzeegarnalen. Goldfish BV is een andere operationele dochteronderneming, overgenomen door Heiploeg Beheer BV in 1999. Medio 2010 zijn alle operationele activiteiten van Goldfish overgenomen door andere entiteiten van de Heiploeg groep. Sindsdien is Goldfish BV nog steeds geregistreerd in Volendam, maar heeft een bezoekadres in Zoutkamp.

Büsumer Fischerei-Gesellschaft mbH & Co KG ('BFG') in Wöhrden, Duitsland, Heiploeg Fischerei GmbH in Hüsum, Duitsland, en Dansk Heiploeg A/S in Rømø, Denemarken treden voornamelijk op aan de aankoopzijde van de handel, in het bijzonder als aanlandingsfaciliteiten in Duitsland en Denemarken.

²² [...]

²³ [...]

²⁴ [...]

	BFG GmbH	
	Heitrans BV	
	Heiploeg BV	
	Heiploeg Beheer BV	
	Goldfish BV	
	HSI BV	
	Heiploeg Beheer BV	
	Heiploeg BV	
	BFG GmbH	
	BFG GmbH	
	Heiploeg Fischerei GmbH	
	BFG GmbH (via BKF)	
	Dansk Heiploeg A/S	

- (13) In het boekjaar 2012/2013 bedroeg de geconsolideerde wereldwijde omzet van Heiploeg [...] en de waarde van de verkopen van noordzeegarnalen bedroeg [...].²⁵

2.3.2. *Klaas Puul*

- (14) Klaas Puul is een producent van en handelaar in diverse soorten zeevruchtenproducten, die zich vooral toelegt op de verkoop van gepelde en ongepelde noordzeegarnalen.
- (15) De relevante juridische entiteiten zijn:

Naam	Geregistreerde zetel
Klaas Puul Beheer BV	Volendam, Nederland
Klaas Puul Holding BV	Volendam, Nederland
Klaas Puul BV	Volendam, Nederland
Klaas Puul België NV (+ Jemalo BVBA)	Puurs, België
Klaas Puul France S.A.R.L.	Orsay, Frankrijk
Klaas Puul Deutschland GmbH	Büsum, Duitsland
Klaas Puul Danmark A/S	Havneby, Denemarken

- (16) De belangrijkste operationele dochteronderneming is Klaas Puul BV. Andere operationele entiteiten van de groep zijn: Klaas Puul België NV, Klaas Puul France S.A.R.L, Klaas Puul Deutschland GmbH, Klaas Puul Danmark A/S. Zij zijn alle direct of indirect volledig (of bijna volledig) in handen van Klaas Puul Beheer BV.²⁶
- (17) Klaas Puul Holding BV was volledig eigenaar van Klaas Puul Beheer BV tot 24 november 2006 en is nog steeds de enige statutair directeur van Klaas Puul Beheer BV.²⁷
- (18) De voor dit besluit belangrijkste betrokken medewerkers van Klaas Puul zijn de volgende personen.²⁸

Naam	Entiteit	Functie	Periode
[...] ²⁹	Klaas Puul Holding BV Klaas Puul Beheer BV Klaas Puul BV Klaas Puul België NV		[...]

²⁵ [...] Boekjaar van 1 april tot en met 31 maart.

²⁶ [...]

²⁷ [...]

²⁸ [...]

²⁹ [...]

	Klaas Puul Danmark A/S Klaas Puul France sarl Klaas Puul Deutschland GmbH	
	Klaas Puul BV Klaas Puul Deutschland GmbH	
	Jemalo BVBA	
	Klaas Puul Beheer BV Klaas Puul BV Klaas Puul België NV Klaas Puul Danmark A/S Klaas Puul France sarl Klaas Puul Deutschland GmbH	
	Klaas Puul Danmark A/S	

(19) In 2012/2013 bedroeg de geconsolideerde wereldwijde omzet van Klaas Puul [...] en de waarde van de verkopen van noordzeegarnalen bedroeg [...].³⁰

2.3.3. Stührk

(20) Stührk Delikatessen Import GmbH & Co.KG is een groothandel in vis en garnalen geregistreerd in Marne, Duitsland en voornamelijk actief in Duitsland.

(21) De voor dit besluit belangrijkste betrokken medewerkers van Stührk zijn de volgende personen.³¹

Naam	Entiteit	Functie	Periode
[...]	Stührk Delikatessen Import GmbH & Co KG	[...]	[...]
	Stührk Delikatessen Import GmbH & Co KG		
	Stührk Delikatessen Import GmbH & Co KG		

(22) In 2012 bedroeg de geconsolideerde wereldwijde omzet van Stührk tussen 25 en 50 miljoen EUR en de waarde van de verkopen van noordzeegarnalen bedroeg tussen 5 en 15 miljoen EUR.³²

2.3.4. Kok Seafood

(23) Kok Seafood is een handelaar in noordzeegarnalen en verricht diensten op het gebied van vervoer, invriezen, pellen en verpakken van garnalen. Kok Seafood kocht garnalen in op visafslagen en via contractvissers in Nederland, Duitsland en Denemarken en verkocht het grootste deel daarvan aan Heiploeg op basis van een langlopend contract.³³

(24) De relevante juridische entiteiten zijn:

Naam	Geregistreerde zetel
------	----------------------

³⁰ [...]
³¹ [...]
³² [...]
³³ [...]

L. Kok International Seafood BV Holding L.J.M. Kok	Enkhuizen, Nederland Enkhuizen, Nederland ³⁴
---	--

- (25) L. Kok International Seafood BV was de operationele entiteit die garnalen aan Heiploeg verkocht.³⁵ De onderneming was, en is volledig in handen van Holding L.J.M. Kok BV³⁶.

Naam	Entiteit	Functie	Periode
[...]	L. Kok International Seafood BV Holding L.J.M. Kok BV		[...]

- (26) Per 13 december 2007 heeft Holding L.J.M. Kok BV een joint venture op basis van een 50/50-verdeling opgericht met de garnalen- en visgroothandel W.G. den Heijer & Zn. BV. De seafoodactiviteiten van beide ondernemingen werden ondergebracht in het nieuw opgerichte Heyko Holding BV en haar operationele dochteronderneming Heyko BV, gevestigd te Enkhuizen, Nederland.³⁷ L. Kok International Seafood BV bleef echter bestaan ten behoeve van het langlopende contract met Heiploeg.³⁸
- (27) De geconsolideerde wereldwijde omzet van Kok Seafood (L. Kok International Seafood BV en Holding L.J.M. Kok BV) bedroeg in 2012 [...]. Ook de waarde van de verkopen van noordzeegarnalen bedroeg in [...]³⁹.
- (28) De geconsolideerde wereldwijde omzet van Heyko (Heyko Holding BV en Heyko BV) bedroeg in 2012 [...]. De waarde van de verkopen van noordzeegarnalen bedroeg in 2012 [...].⁴⁰

2.4. Andere handelaars

- (29) Er zijn verschillende andere handelaars actief in de noordzeegarnalenindustrie.⁴¹ De in dit besluit genoemde handelaars zijn [...]⁴², [...]⁴³, [...]⁴⁴ en [...].⁴⁵

2.5. Handel tussen lidstaten

- (30) De ondernemingen waarop de onderhavige procedure betrekking heeft, waren binnen de Europese Unie grensoverschrijdend actief in de inkoop en/of levering van noordzeegarnalen. De belangrijkste handelaars, met name Heiploeg en Klaas Puul, kochten noordzeegarnalen in in verschillende landen, in het bijzonder in Denemarken, Duitsland en Nederland, en leverden het product aan afnemers in diverse landen, in het bijzonder in Nederland, België, Duitsland, Denemarken en Frankrijk.

³⁴ L. Kok International Seafood BV en Holding L.J.M. Kok BV hebben de statutaire zetel in Volendam, maar uitsluitend in Enkhuizen een bezoekadres.

³⁵ [...]

³⁶ [...]

³⁷ [...]

³⁸ Heyko BV koopt noordzeegarnalen aan diverse consumenten, terwijl verkopen van Kok Seafood aan Heiploeg worden gefactureerd van Heyko BV via L. Kok International Seafood BV aan Heiploeg BV.

³⁹ [...]

⁴⁰ [...]

⁴¹ [...]

⁴² [...]

⁴³ [...]

⁴⁴ [...]

⁴⁵ [...]

3. DE PROCEDURE

- (31) Op 14 januari 2003 heeft de NMa (Nederlandse Mededingingsautoriteit) een beschikking aangenomen op basis van de Nederlandse Mededingingswet en van artikel 81 VEG, thans artikel 101 VWEU, ten aanzien van diverse ondernemingen en ondernemersverenigingen actief in de noordzeegarnalenindustrie. De beschikking betrof minimumprijzen en vangstbeperkingen in de periode tussen 1 januari 1998 en 30 januari 2000 en de belemmering van de komst van een nieuwe handelaar op de visafslagen in de periode oktober-november 1999. Onder andere aan Heiploeg BV, Goldfish BV, Klaas Puul & Zoon BV en L. Kok International Seafood BV werden geldboeten opgelegd.⁴⁶ Op 28 december 2004 zijn na een administratief beroep de geldboeten ingetrokken voor diverse kleinere handelaars en L. Kok International Seafood BV, en de geldboeten voor Heiploeg BV, Goldfish BV en Klaas Puul & Zoon BV werden verlaagd.⁴⁷ Door de rechtbank werd het besluit van de NMa in essentie gehandhaafd.⁴⁸
- (32) Op 13 januari 2009 heeft Klaas Puul de Commissie benaderd en haar intentie kenbaar gemaakt om een immunitetsverzoek in te dienen met betrekking tot een kartel in de noordzeegarnalenindustrie. De Commissie heeft Klaas Puul een marker toegekend tot 26 januari 2009 om Klaas Puul in staat te stellen de nodige informatie en bewijsmateriaal te verzamelen.⁴⁹
- (33) Op [...] heeft Klaas Puul haar immunitetsverzoek ingediend. [...].⁵⁰ [...] Op [...] heeft de Commissie Klaas Puul voorwaardelijke immunitet tegen geldboeten verleend.⁵²
- (34) Op 24, 25 en 26 maart 2009 voerde de Commissie onaangekondigde inspecties van bedrijfslocaties en particuliere woningen uit in België, Denemarken, Duitsland en Nederland.⁵³
- (35) In de periode van 3 augustus 2009 tot 9 maart 2012 heeft de Commissie diverse verzoeken om inlichtingen verstuurd.⁵⁴ Ondertussen bleef Klaas Puul de Commissie verdere informatie, documenten en inlichtingen verschaffen.⁵⁵
- (36) Op 12 juli 2012 besloot de Commissie een procedure te starten tegen Goldfish BV, Heiploeg BV, Heiploeg Beheer BV, Heiploeg Holding BV, Holding L.J.M. Kok BV, L. Kok International Seafood BV, Klaas Puul BV, Klaas Puul Beheer BV, Klaas

⁴⁶ Beschikking van de NMa van 14 januari 2003 in zaak 2269 “Noordzeegarnalen” [ID 1252].

⁴⁷ Besluit van de directeur-generaal van de NMa van 28 december 2004 in zaak 2269 [ID 1254].

⁴⁸ Uitspraak van de *Rechtbank Rotterdam* van 19 juli 2006 [ID/1771] en uitspraak van het *College van Beroep voor het bedrijfsleven* van 17 maart 2011 [ID 1401/46]. Het *College van Beroep voor het bedrijfsleven* heeft de geldboeten voor *Heiploeg BV*, *Goldfish BV* en *Klaas Puul & Zoon BV* uitsluitend verlaagd omdat de procedure niet binnen een redelijke termijn was afgerond.

⁴⁹ Zie Punt 15 van de Mededeling van de Commissie betreffende immunitet tegen geldboeten en vermindering van geldboeten in kartelzaken, PB C 298 van 8.12.2006, blz. 17-22.

⁵⁰ [...]

⁵¹ [...]

⁵² [...]

⁵³ De rechtsgrondslag is artikel 20, lid 4, en artikel 21 van Verordening 1/2003. Inspectiebeschikkingen [ID 434, 458, 490, 505, 522, 527, 534, 560, 574, 580, 615, 628, 649, 652 en 667].

⁵⁴ Op grond van artikel 18, lid 2, van Verordening 1/2003 of op grond van punt 12 van de Mededeling van de Commissie betreffende immunitet tegen geldboeten en vermindering van geldboeten in kartelzaken. [...].

⁵⁵ [...]

Puul Holding BV en Stührk Delikatessen Import GmbH & Co KG.⁵⁶ Diezelfde dag heeft de Commissie een mededeling van punten van bezwaar tegen deze partijen aangenomen.⁵⁷ Deze mededeling van punten van bezwaar is aan hen verzonden op 13 juli 2012.⁵⁸

- (37) Alle adressaten vroegen en ontvingen vervolgens een DVD met de toegankelijke documenten in het dossier van de Commissie.⁵⁹ De documenten en verklaringen die ter inzage beschikbaar waren ten kantore van de Commissie zijn uitsluitend door Heiploeg geraadpleegd.⁶⁰ Andere adressaten hebben geen toegang gevraagd.
- (38) Alle adressaten van de mededeling van punten van bezwaar hebben schriftelijke opmerkingen ingediend⁶¹ en zijn ook gehoord in een mondelinge hoorzitting op 7 februari 2013.
- (39) In de periode tussen de mededeling van punten van bezwaar en dit besluit heeft de Commissie een klein aantal aanvullende verzoeken om inlichtingen gedaan, voornamelijk voor het berekenen van de geldboeten.⁶²

4. BESCHRIJVING VAN DE GEBEURTENISSEN

4.1. Organisatorische basisbeginselen van het kartel

- (40) De sector van de noordzeegarnalen wordt gekenmerkt door langlopende zakelijke en persoonlijke relaties met frequente bilaterale contacten, meestal persoonlijk of over de telefoon.⁶³ [...] Klaas Puul verklaarde:

[...] ⁶⁴

- (41) Het in dit besluit beschreven kartel opereerde voornamelijk via bilaterale contacten. Verschillende vertegenwoordigers van Heiploeg en Klaas Puul spraken elkaar regelmatig, soms wekelijks, telefonisch of direct in vergaderingen.⁶⁵
- (42) Bij deze informele contacten kon ieder aspect van de zaken worden besproken. Een belangrijk aspect was echter het prijspeil voor de afnemer [...] in België. Niet alleen omdat een groot deel van de consumptie van noordzeegarnalen in België plaatsvindt, maar ook omdat [...] in België vanuit prijsstrategisch oogpunt van bijzonder belang is.
- (43) [...] in België werd oorspronkelijk bediend door Heiploeg.⁶⁶ Klaas Puul slaagde erin om tweede leverancier te worden in 2001⁶⁷ en [...] werd in 2008 de derde leverancier.
- (44) Voor de inkoop van noordzeegarnalen werkt [...] met tenders, waarbij voor een aantal maanden een vaste prijs wordt gerekend.⁶⁸ De tenderprocedure van [...] was zo

56 [...]
57 [...]
58 [...]
59 [...]
60 [...]
61 [...]
62 [...]
63 [...]
64 [...]
65 [...]
66 [...]
67 [...]

opgezet dat [...] de inschrijvende partijen een aanbod kon doen tegen of onder de laagste weerhouden prijs. Door deze handelwijze ontstaat prijstransparantie, hetgeen een groter gewicht geeft aan deze weerhouden prijs.

- (45) De verschillende inkoopafdelingen van [...] hadden ook contact met elkaar over de geboden prijzen. Hierdoor was het belangrijke Belgische prijspeil bekend en was het ook van invloed op de prijzen die [...] elders betaalde, met name in Duitsland en Nederland.
- (46) In Duitsland waren Heiploeg⁶⁹, Klaas Puul (sinds 2001) en Stührk (sinds 2004) de drie belangrijkste leveranciers van [...].⁷⁰ Het Belgische prijspeil was zodanig indicatief, dat [...] in 2007 besliste de inkooprijzen voor Duitsland vast te leggen op basis van de prijzen voor België, vermeerderd met een vaste marge.⁷¹
- (47) In Nederland was Heiploeg de enige leverancier van [...].⁷² Het Belgische prijspeil was indicatief, zodanig zelfs dat [...] in 2008 besloot om de noordzeegarnalen voor Nederland via Duitsland in te kopen, waar de prijs reeds was bepaald in verhouding tot de Belgische inkooprijzen.⁷³ Aangezien Heiploeg betrokken was bij de prijsafstemming voor [...] in België, hoefde er geen afzonderlijke prijsafstemming plaats te vinden voor de Nederlandse prijs bovenop die afstemming voor de Belgische prijs.⁷⁴
- (48) De [...] -prijzen fungeerden ook ruimer genomen als referentie voor prijsonderhandelingen met andere afnemers. Het was algemeen bekend dat [...] doorgaans kleine marges nam op haar verkopen en geen kortingen gaf. De prijs die [...] aanrekende aan haar klanten kon zodoende als indicatief worden beschouwd voor het algehele prijspeil van noordzeegarnalen. In de praktijk oefende een verandering van de [...] -prijzen, met name in België, dus direct of indirect invloed uit op het algemene prijspeil van noordzeegarnalen. Klaas Puul heeft de rol van de [...] -prijs toegelicht in verschillende verklaringen in het kader van het immunitetsverzoek.⁷⁵ Dit wordt bevestigd door ander bewijsmateriaal. Er werd bijvoorbeeld duidelijk naar verwezen in de context van de gesprekken tussen Heiploeg en Kok Seafood in 2006 en 2008:

[...] ⁷⁶
[...] ⁷⁷

- (49) Bovenstaand gesprek is afkomstig uit een doorlopende tekst zonder interpunctie. De Commissie heeft een tekstinterpretatie gemaakt om de uitspraken toe te schrijven aan Heiploeg.⁷⁸ Het is echter van weinig belang wie precies wat heeft gezegd in dit gesprek. Het gaat erom dat dit de rol van de [...] -prijs bevestigt.

68

[...]

69

Heiploeg en haar Duitse dochter BFG.

70

[...]

71

[...]

72

Heiploeg en/of haar dochter Goldfish. [...]

73

[...]

74

[...]

75

[...]

76

[...]

77

[...]

78

De eerste uitspraak wordt aan Heiploeg toegeschreven, op basis van de tekstinterpretatie dat het gaat om een antwoord op een klacht van Kok Seafood dat deze door Heiploeg wordt benadeeld. Ook de tweede

- (50) Het belang van de [...] -prijs wordt ook later in dit besluit besproken, bij de behandeling van de argumenten van de partijen op dit punt, met name van Heiploeg.⁷⁹
- (51) Wanneer [...] prijsoffertes vroeg in het kader van een tenderprocedure, nam Heiploeg contact op met Klaas Puul en voor Duitsland met Stührk, en wisselden zij de af te geven prijzen uit en/of maakten zij daarover afspraken.⁸⁰ Prijsafstemming in Frankrijk tussen Heiploeg en Klaas Puul gebeurde vaak onder verwijzing naar [...].⁸¹
- (52) De stabiliteit die werd bereikt door het coördineren van het verkoopprijspeil werd verder verhoogd door een stilzwijgende marktverdelingsovereenkomst. Heiploeg en Klaas Puul hadden stabiele relaties met hun afnemers en benaderden in principe niet elkaars klanten. Waar nodig werden er specifieke regelingen getroffen.⁸² Ook namen ze in principe niet elkaars vissers over.⁸³
- (53) De grote handelaars coördineerden hun gedrag ook met betrekking tot de inkoop van noordzeegarnalen, aangezien de inkoopprijs van noordzeegarnalen het belangrijkste kostelement vormt en aan schommelingen onderhevig is.⁸⁴ Zij probeerden het prijspeil op de visafslagen te beïnvloeden of oefenden druk uit op andere handelaars om hen bij de visafslag weg te houden.⁸⁵ Zij wisselden direct of indirect de prijzen en kortingen uit die aan hun contractvissers werden betaald.⁸⁶
- (54) Omwille van de gewenste stabiliteit namen de grote handelaars eveneens maatregelen tegen mogelijke concurrenten. Daarbij werden tot op zekere hoogte ook andere handelaars betrokken bij de mededingingsbeperkende regelingen. Heiploeg zorgde ervoor dat de alternatieve [...] -leverancier [...], die al haar garnalen van Heiploeg inkocht, een prijspeil hanteerde dat door Heiploeg was voorgeschreven.⁸⁷ En toen [...] ook aan [...] begon te leveren, probeerden Heiploeg en Klaas Puul met deze nieuwkomer prijzen uit te wisselen om deze binnen het kartel te brengen.⁸⁸ De mogelijke concurrentie van alternatieve handelaar Kok Seafood werd geneutraliseerd door middel van een langetermijncontract tussen Heiploeg en Kok Seafood, op grond waarvan deze laatste zijn garnalen aan Heiploeg kon verkopen tegen een prijs gerelateerd aan de verkoopprijs van Heiploeg.⁸⁹ Kok Seafood wist dat deze prijs werd afgestemd met Klaas Puul, en gaf actieve ondersteuning aan prijsverhogingsinitiatieven.⁹⁰

uitspraak wordt aan Heiploeg toegeschreven, op basis van de tekstinterpretatie dat Heiploeg de prijsstelling toelicht aan Kok Seafood. Deze interpretatie wordt ondersteund door de verwijzing [...] of door het feit dat de spreker het heeft over de intentie om de prijs voor [...] te doen stijgen. Heiploeg heeft daar de positie voor, maar Kok Seafood niet.

⁷⁹ Zie de punten (340) - (347).

⁸⁰ [...]

⁸¹ [...]

⁸² Zie punt (124) - (135).

⁸³ Zie punt (137).

⁸⁴ Zie punt (143) - (180).

⁸⁵ Zie punt (155) - (168).

⁸⁶ Zie punt (146) - (153) en (170) - (179).

⁸⁷ Zie punt (188) - (189).

⁸⁸ Zie punt (190) - (199).

⁸⁹ Zie punt (200) - (206).

⁹⁰ Zie punt (206) - (224) en (404) - (407).

4.2. De geschiedenis van het kartel

4.2.1. Algemeen overzicht

- (55) Al in 2000 waren Heiploeg en Klaas Puul de twee meest prominente handelaars in noordzeegarnalen, actief in alle segmenten van de markt.⁹¹
- (56) Op 21 juni 2000 kwamen Heiploeg en Klaas Puul samen in een hotel in Wieringerwerf, Nederland. Ze maakten daar een afspraak over de prijs voor de referentieafnemer [...], alsmede over andere handels-voorwaarden.⁹² Ten minste sinds die datum ondernamen zij verschillende acties, indien nodig samen met andere handelaars, om invloed uit te oefenen op het prijspeil van de noordzeegarnalen, de mededinging te beperken en de markt te stabiliseren. Sinds 2000 voerden Heiploeg en Klaas Puul eveneens overleg over de aan hun contractvissers in Duitsland en Denemarken geboden prijzen.⁹³
- (57) Op 12 oktober 2000 sloten Heiploeg en Kok Seafood een langdurige overeenkomst voor een "strategische alliantie", hernieuwd op 11 februari 2005 en 16 april 2009.⁹⁴ Onder de voorwaarden van dit contract leverde Kok Seafood ongepelde garnalen aan Heiploeg voor een prijs vastgelegd in functie van de gemiddelde downstream verkoopprijzen van Heiploeg. Als gevolg daarvan en/of in ruil daarvoor werd Kok Seafood geen daadwerkelijke concurrent van Heiploeg en Klaas Puul. Kok Seafood stond in contact met veel partijen in de noordzeegarnalenindustrie, met inbegrip van Heiploeg en Klaas Puul. Hij was soms instrumenteel in het doorgeven van gevoelige bedrijfsinformatie tussen concurrenten.
- (58) In 2001 begon Klaas Puul een deel van [...] in België te beleveren en werd ook actief in Duitsland.⁹⁵ De spanning steeg tussen Heiploeg en Klaas Puul, maar de heimelijke contacten werden niet beëindigd.⁹⁶ Bijeenkomsten van Heiploeg en Klaas Puul vonden vaak plaats in een pand van Heiploeg in Harlingen, halverwege de hoofdkantoren van Heiploeg en Klaas Puul.⁹⁷ In 2004 heeft Heiploeg deze panden afgestoten. Daarna vonden de bijeenkomsten plaats in verschillende hotels en restaurants in Noord-Nederland⁹⁸, in een pand van Goldfish of in de privéwoning van betrokken personen.⁹⁹ Tijdens deze bijeenkomsten overlegden Heiploeg en Klaas Puul over alle aspecten van de markt, waaronder volumes en prijzen van noordzeegarnalen, afnemers en leveranciers.¹⁰⁰ [...] Heiploeg en Klaas Puul namen aan deze bijeenkomsten en andere contacten deel. Ook waren [...] Heiploeg en Klaas

⁹¹ Zie punt (8).

Heiploeg (en ook dochterondernemingen Goldfish en BFG) was oorspronkelijk de enige handelaar die in verschillende lidstaten aanzienlijke hoeveelheden noordzeegarnalen inkocht, maar dit veranderde in 1999 met de overname door Klaas Puul van de Duitse visserijcoöperatie voor noordzeegarnalen Holsatia. Klaas Puul kreeg hiermee directe toegang tot contractvissers in Duitsland en Denemarken.

[...].

⁹² Zie punt (69) - (73).

⁹³ [...]

⁹⁴ [...]

⁹⁵ Zie punt (79) en (80).

⁹⁶ [...]

⁹⁷ [...]

⁹⁸ [...] Restaurant Zeezicht in Harlingen, Hotel Wieringermeer in Wieringerwerf, en Hotel Mercure in Nulde.

⁹⁹ [...] Zie de bijeenkomsten in punt (93), (102), (103), (105), (110), (115), (116) en (118).

¹⁰⁰ [...]

Puul betrokken bij de voorbereiding en de tenuitvoerlegging van de regelingen.¹⁰¹ Dochteronderneming Goldfish van Heiploeg, die leverde aan referentieafnemer [...], was hier ook bij betrokken.¹⁰²

- (59) De frequentie van de bijeenkomsten tussen Heiploeg en Klaas Puul verminderde na een reorganisatie bij Heiploeg en het vertrek van [...] Heiploeg in 2004.¹⁰³ De mededingingsbepurende contacten zijn echter nooit beëindigd.¹⁰⁴ Dit wordt eveneens bevestigd door gesprekken tussen Kok Seafood en Klaas Puul in 2007 en met een andere handelaar in 2008:

[...] ¹⁰⁵
[...] ¹⁰⁶

- (60) Bovenstaand gesprek is afkomstig uit een doorlopende tekst zonder interpunctie. De Commissie heeft een tekstinterpretatie gemaakt om de uitspraken toe te schrijven aan respectievelijk Klaas Puul en Kok Seafood.¹⁰⁷ Het is echter van weinig belang wie er precies wat zei in dit gesprek. Het gaat erom dat hierdoor wordt bevestigd dat de contacten tussen Heiploeg en Klaas Puul doorgingen.
- (61) [...] van Heiploeg werden direct betrokken bij of ten minste geïnformeerd over de afstemming tussen Heiploeg en Klaas Puul.¹⁰⁸ Zij deden Heiploeg geen afstand nemen van de gedragingen, noch maakten zij daadwerkelijk een einde aan de afstemming.¹⁰⁹ Heiploeg en Klaas Puul gingen verder met het regelmatig afstemmen van prijsverhogingen.¹¹⁰
- (62) Tijdens de telefonische contacten en bijeenkomsten [...] bespraken Heiploeg en Klaas Puul ook regelingen met betrekking tot Frankrijk.¹¹¹ De contacten met betrekking tot Frankrijk waren echter minder frequent. Heiploeg, [...] en Klaas Puul waren goed voor het merendeel van de leveringen en het prijspeil in Frankrijk was betrekkelijk stabiel.¹¹² Ook was het topmanagement van Heiploeg en Klaas Puul normaal gesproken niet betrokken bij de dagelijkse bedrijfsvoering in Frankrijk.¹¹³ In de praktijk was de afstemming voor Frankrijk meestal gedelegeerd aan de Heiploeg verkoopafdeling in dit gebied [...].¹¹⁴ Zij stonden telefonisch met elkaar in contact en [niet voor publicatie] kwamen zij meestal bijeen om over de markt te overleggen.¹¹⁵

101 [...]

102 [...]

103 [...]

104 [...]

105 [...]

106 [...]

107 De eerste notitie wordt toegeschreven aan Klaas Puul, op basis van de tekstinterpretatie dat alleen Klaas Puul kennis kan hebben van deze feiten en Kok Seafood hierover informeert, en niet vice versa. De tweede notitie wordt toegeschreven aan Kok Seafood, aangezien er informatie in staat over Heiploeg en Klaas Puul, en Kok Seafood in het algemeen meer kennis heeft op dit punt dan diens gesprekspartner.

108 Zie punt (121).

109 [...]

110 Zie bijvoorbeeld punt (93), (103) en (215).

111 [...]

112 [...]

113 Zie punt (90), (91), (108) en (115).

114 [...]

115 [...]

- (63) In Duitsland werd Stührk ook leverancier van [...].¹¹⁶ Deze onderneming droeg minstens vanaf maart 2003 actief bij aan het afspreken van de referentieprijs in Duitsland.¹¹⁷ Stührk wisselde informatie uit met Heiploeg, en indirect ook met Klaas Puul, over de in- en verkoopprijs in Duitsland.¹¹⁸ Zodoende bleef Stührk op de hoogte van de prijsstelling van Heiploeg/Klaas Puul en stemde hier de eigen prijs op af.¹¹⁹ De actieve bijdrage van Stührk kwam in 2007 tot een einde, toen [...] besloot om de in Duitsland betaalde prijs direct te koppelen aan die in België.¹²⁰ De contacten tussen Stührk en Heiploeg verliepen voornamelijk op directeursniveau en via de telefoon.¹²¹ Klaas Puul was ook betrokken, maar in mindere mate want de zakelijke relatie met Stührk was minder vriendelijk, met name na 2005.¹²²
- (64) Toen Klaas Puul zich rond 2005 begon bezig te houden met contractvisserij in Nederland, was het relatief eenvoudig om de reeds bestaande samenwerking voor contractvisserij in Duitsland en Denemarken uit te breiden naar Nederland, ondanks de reserves van Heiploeg tegen de toegang van Klaas Puul tot contractvisserij in Nederland.¹²³
- (65) [...] betrad de markt in 2007 en wilde een leveringscontract met [...] in België binnenhalen. Heiploeg en Klaas Puul reageerden op de dreigende concurrentie van [...] door te proberen met die onderneming contact op te nemen, direct of indirect via Kok Seafood, en prijsinformatie uit te wisselen, zodat [...] niet hun eigen prijsstrategie zou doorkruisen.¹²⁴
- (66) De bilaterale contacten tussen de partijen gingen door tot de Commissie-inspectie van 24 maart 2009.¹²⁵ Nog de vorige dag sprak [...] zijn zorgen en frustraties uit over Heiploeg en de garnalenmarkt tegenover een private equity-investeerder.¹²⁶ Hij pleitte voor het openen van de markt voor noordzeegarnalen door het beëindigen van het contract met Kok Seafood, het gezamenlijk met Klaas Puul inkopen van een belangrijke leverancier, contractvissers hun product op de vrije markt te laten verkopen en te stoppen met inkopen van concurrenten.

4.2.2. *Chronologie van de gebeurtenissen in het dossier*

- (67) Hieronder wordt het kartel verder beschreven aan de hand van een chronologisch overzicht van feiten en gebeurtenissen in het dossier. Zoals gezegd, functioneerde het kartel door middel van talrijke informele bilaterale contacten.
- (68) Alle aspecten van de markt konden worden besproken in deze bilaterale contacten. Voor een goede weergave zijn de gebeurtenissen echter afzonderlijk weergegeven in dit besluit, voor 1) de afstemming van verkoopprijzen, 2), marktverdeling en

¹¹⁶ Zie punt (46).

¹¹⁷ [...] Zie de punten (85), (87), (88), (99), (101), (109), (112), (114) en (120) voor de betrokkenheid van Stührk in de afstemming van de verkoopprijs. [...]

¹¹⁸ Zie de punten (169) - (179).

¹¹⁹ Zie punt (250).

¹²⁰ Zie punt (120).

¹²¹ Zie bijvoorbeeld punten (85), (87), (88), (99) en (112).

¹²² Zie punt (100).

¹²³ [...]

¹²⁴ Zie de punten (189) - (197).

¹²⁵ Zie voor 2009 punten (122), (149), (200), (223) en (224).

¹²⁶ [...]

Zie punt (10).

toewijzing van afnemers, 3) afstemming van inkooprijzen en 4) gedrag ten opzichte van andere handelaars, inclusief de specifieke rol van Kok Seafood.

4.2.2.1. Afstemming van verkoopprijzen

- (69) In een hotel in Wieringerwerf vond op 21 juni 2000 een bijeenkomst plaats tussen [...] Heiploeg en Klaas Puul.¹²⁷ Het bewijs voor de bijeenkomst is afkomstig van [...] ¹²⁸, [...] ¹²⁹ en [...].¹³⁰
- (70) Heiploeg bestrijdt de geloofwaardigheid van alle verklaringen en het ondersteunend bewijs [...]. Dit bredere argument wordt echter verderop in dit besluit behandeld.¹³¹
- (71) Afgezien van het betwisten van de geloofwaardigheid heeft Heiploeg geen alternatieve verklaring gegeven. Heiploeg kan zich niet herinneren of deze bijeenkomst heeft plaatsgevonden en heeft twijfels geuit door erop te wijzen dat de auteur van de notitie van de bijeenkomst niet in staat is om een aantal zinsneden te verhelderen en door te wijzen op een tegenstrijdigheid in een latere verklaring, waarin hij verklaarde dat hij in 2005 bij twee bijeenkomsten in Wieringerwerf was geweest.¹³²
- (72) De auteur heeft toegegeven dat zijn eerdere verwijzing naar 2005 een vergissing moet zijn en bevestigde dat hij in of rond 2000 bij twee of drie bijeenkomsten is geweest in Wieringerwerf.¹³³ Het feit dat de auteur in 2009 niet in staat is om de betekenis van een aantal in 2000 genoteerde woorden te verhelderen, lijkt juist de theorie te ondersteunen dat de notitie uit de tijd van de bijeenkomst stamt.
- (73) Het doel van de bijeenkomst was "[...]".¹³⁴ Heiploeg en Klaas Puul kwamen een prijsverhoging overeen voor referentieafnemer [...], die ook van toepassing was op andere verkopen van gepelde noordzeegarnalen. De notitie luidt als volgt: "[...]"¹³⁵ Daarnaast kwamen Heiploeg en Klaas Puul een prijs overeen voor [...], bespraken contracten met vissers van noordzeegarnalen en bespraken [...].¹³⁶
- (74) Na 21 juni 2000 bleven Heiploeg en Klaas Puul de prijzen van de aan [...] verkochte noordzeegarnalen op deze wijze coördineren.¹³⁷ [...] geschat aantal van 40 afspraken.¹³⁸ Heiploeg en Klaas Puul hadden regelmatig contact of kwamen regelmatig bijeen om een brede verscheidenheid aan marktgerelateerde zaken te bespreken, van de inkoop van 'upstream' producten tot de 'downstream' verkoopprijzen. Bij deze ontmoetingen werd Heiploeg regelmatig vertegenwoordigd door [...].¹³⁹ Namens Klaas Puul waren [...] regelmatige deelnemers, maar ook [...].¹⁴⁰

127 [...]

128 [...]

129 [...]

130 [...]

131 Zie de punten (284) - (311).

132 [...]

133 [...]

134 [...]

135 [...]

136 [...]

137 Zie bijvoorbeeld punten (78), (82), (93), (103), (110), (116) en (121).

138 [...]

139 [...]

140 [...]

- (75) Ook de prijzen voor andere Nederlandse afnemers van noordzeegarnalen, zoals [...], werden in ieder geval tussen 2002 en 2008 afgestemd.¹⁴¹ De contacten tussen Heiploeg en Klaas Puul met betrekking tot de aan deze afnemer geboden prijzen begonnen meestal wanneer de afnemer de leveranciers om offertes vroeg. Na een offerte-aanvraag bespraken Heiploeg en Klaas Puul telefonisch de prijzen om te voorkomen dat deze zouden dalen. In deze context bespraken zij eveneens de aan te bieden hoeveelheden.¹⁴²
- (76) Heiploeg ontkent het mededingingsbeperkende karakter van de handelwijze ten opzichte van [...], omdat deze afnemer zou geweten hebben dat Heiploeg in contact stond met Klaas Puul.¹⁴³ Dergelijke kennis vrijwaart Heiploeg en Klaas Puul echter niet van het navolgen van de mededingingsvoorschriften. Het blijft ook onduidelijk wat [...] precies wist¹⁴⁴, en in het dossier bevindt zich bewijsmateriaal waaruit blijkt dat Heiploeg en Klaas Puul hun gedrag (deels) voor [...] probeerden te verbergen.¹⁴⁵ [...] inderdaad niet klaagde over mogelijke afstemming tussen Heiploeg en Klaas Puul, zolang men nog een extra korting kreeg van Klaas Puul waarvan Heiploeg niet op de hoogte was, of met andere woorden een mededingingsvoordeel ten opzichte van concurrenten die een afgestemde prijs zonder korting betaalden.¹⁴⁶
- (77) In oktober 2000 sloot Heiploeg een eerste langetermijncontract (vijf jaar) met Kok Seafood voor de levering van gepelde noordzeegarnalen aan Heiploeg.¹⁴⁷ Heiploeg had als doel met dit contract om Kok Seafood te verhinderen de markt voor noordzeegarnalen te betreden als directe concurrent. Het contract bood Kok Seafood de gelegenheid om haar verkoopprijs te relateren aan de Heiploeg-prijs. Beide contractpartijen¹⁴⁸, en ook Klaas Puul,¹⁴⁹ wisten hiervan.
- (78) Zoals blijkt uit [...] volgde het management de uitvoering van de op bijeenkomsten tussen Heiploeg en Klaas Puul overeengekomen prijzen op. In dit document, waar Heiploeg geen verklaring voor heeft,¹⁵⁰ wordt aangegeven dat Heiploeg en Klaas Puul eerder op een bijeenkomst in Harlingen een minimumprijs voor noordzeegarnalen waren overeengekomen:
- [...] ¹⁵¹
- (79) Deze verklaring leert ook dat de situatie tussen Heiploeg en Klaas Puul gespannen was in 2001. Klaas Puul had de markt in Duitsland betreden en had ook [...] in België als afnemer binnen gehaald.¹⁵² [...] verklaarde in dit verband:
- [...] ¹⁵³
- (80) Dit wordt ook bevestigd door [...]:

141 [...]
 142 [...]
 143 [...]
 144 [...]
 145 Zie punt (127)
 146 [...]
 147 Zie punt (57) of (255).
 148 Zie punt (203).
 149 Zie punt (204).
 150 Zie punt (335).
 151 [...]
 152 Zie punt (58).
 153 [...]

[...] ¹⁵⁴

(81) [...] bevestigde ook dat:

[...] ¹⁵⁵

(82) Twee dagen voor haar offerte in te dienen, besprak Klaas Puul met Heiploeg de prijs die de drie aanbieders van [...] België zouden bieden. ¹⁵⁶ Hiertoe nam Heiploeg [...] telefonisch contact op met Klaas Puul [...]. ¹⁵⁷

(83) De prijzen die afgesproken werden waren nooit identiek. Dit zou argwaan wekken. Over het algemeen was er een verschil van 40-50 cent tussen de offertes van de verschillende handelaars. En als [...] met een tegenvoorstel kwam was er opnieuw contact, op dezelfde wijze. ¹⁵⁸

(84) Van 2000 tot 2003 vonden de vergaderingen plaats bij een Heiploeg-filiaal in Harlingen. ¹⁵⁹ In [...] is sprake van bijeenkomsten met Heiploeg in Harlingen, waar Klaas Puul de verzekering was gegeven dat de samenwerking met Heiploeg zou doorgaan, ongeacht de eigenaren van Heiploeg op dat tijdstip. ¹⁶⁰

(85) Op 14 maart 2003 informeerde Heiploeg [...] Stührk [...] over prijzen die Heiploeg op 17 maart 2003 aan afnemer [...] (Duitsland) zou afgeven:

[...] ¹⁶¹

(86) Klaas Puul heeft het bestaan van afstemming tussen Heiploeg/BFG, Stührk en Klaas Puul met betrekking tot [...] Duitsland bevestigd. ¹⁶² Het was vooral de taak van Heiploeg om Stührk te informeren, aangezien de zakelijke relatie tussen Klaas Puul en Stührk niet altijd even goed was. ¹⁶³

(87) Op 30 juli 2003 overlegden Heiploeg en Stührk over de telefoon over een verzoek tot prijsverlaging vanwege de klant [...] in Duitsland. ¹⁶⁴ Beiden kwamen overeen de door hen geboden prijs niet te verlagen. Heiploeg en Stührk beschouwden dit voorval ook als een 'test' voor vergelijkbare afstemming met betrekking tot [...]. ¹⁶⁵ Heiploeg bestrijdt niet dat deze gebeurtenis zich heeft voorgedaan. ¹⁶⁶ Er is een interne notitie van dit contact omdat de betrokken persoon toen niet per telefoon verslag kon doen. Hieruit blijkt dat deze gesprekken normaal gesproken telefonisch plaatsvonden, en schriftelijk bewijs derhalve mogelijk schaars is.

(88) Op 12 januari 2004 deed Stührk [...] in een intern e-mailbericht verslag van een recent telefoongesprek met Heiploeg [...], betreffende inkooprijzen en offertes met betrekking tot een voorgenomen prijsaanbod voor [...] (Duitsland). Dit bericht

154 [...]

155 [...]

156 [...]

157 [...]

158 [...]

159 [...]

160 [...]

161 [...]

162 [...]

163 Zie de punten (99) - (100).

164 [...]

165 [...]

166 [...]

verwijst naar de prijzen voor noordzeegarnalen van Heiploeg en Klaas Puul die in wezen binnen dezelfde bandbreedte liggen als het prijsvoornemen van Stührk:

[...] ¹⁶⁷

- (89) Heiploeg beweert dat alleen het tweede deel van deze e-mail (vanaf "2") betrekking heeft op de [...]prijsofferte en dat er geen bewijs is dat [niet voor publiciteit – Heiploeg manager] ook betrokken was bij dit deel van het gesprek. Heiploeg wil verder aantonen dat hij niet betrokken was bij dit tweede deel door te wijzen op diens functie [...].¹⁶⁸ Er is echter bewijs in het dossier dat [...] sterk betrokken was bij de mededingingsbeperkende contacten, zowel aan de verkoop- als aan de inkoopzijde.¹⁶⁹ Heiploeg slaagt er ook duidelijk niet in om een alternatieve verklaring te geven voor de expliciete verwijzing in dit e-mailbericht naar de afspraken van Stührk's concurrenten, waarbij expliciete verwezen wordt naar prijzen van Heiploeg en Klaas Puul. Dit alles suggereert duidelijk dat de offertes voor [...] wel degelijk werden afgestemd.
- (90) In Frankrijk verkocht Klaas Puul garnalen via een distributeur. Alleen aan [...] en [...] werd direct geleverd.¹⁷⁰ [...] nieuwe prijzen voor Frankrijk na contact en het uitwisselen van prijzen met Heiploeg.¹⁷¹ [...].^{172 173}
- (91) [...] ¹⁷⁴ [...] gaf Heiploeg prijsinformatie door aan Klaas Puul, die Klaas Puul dan gebruikte om de prijzen te bepalen die werden afgegeven aan haar klanten, [...] in het bijzonder.¹⁷⁵ [...] blijkt ook dat het bij de met Heiploeg uitgewisselde prijzen onder meer ging om een korting voor [...] en om een supplement voor vervoerskosten.¹⁷⁶ [...] kwamen prijzen die aan de Franse distributeur werden megedeeld voor andere afnemers dan [...], er eveneens na contacten en uitwisseling van informatie met Heiploeg.¹⁷⁷ Ook voor de verkoop van ongepelde garnalen in Frankrijk volgde Klaas Puul het prijsbeleid van Heiploeg met een kleine vertraging, soms na onderling contact.¹⁷⁸
- (92) Heiploeg verklaart in haar antwoord op de mededeling van punten van bezwaar dat deze boekhouding [...] slechts een persoonlijk rekenmodel is, zonder exacte data van mededingingsbeperkende contacten. Heiploeg geeft echter geen verklaring voor de aanduidingen [...]. Met betrekking tot de ondersteunende verklaringen van [...], gaat Heiploeg opnieuw niet verder dan het louter ontkennen van de waarde van dergelijk bewijs in het algemeen, zonder in te gaan op de inhoud.¹⁷⁹

167

[...]

168

[...]

169

Zie bijvoorbeeld punten (94), (102), (103), (137), (147), (150), (157), (162), (177), (201), (204), (206), (211), (213), (216) en (514).

170

[...]

171

[...]

172

[...]

173

[...]

174

[...]

175

[...]

176

[...]

177

[...]

178

[...]

179

Zie punt (300) tot (311).

- (93) Interne notities van [...] over een bijeenkomst van Heiploeg en Klaas Puul [...] laten zien dat zij een prijsverhoging voor noordzeegarnalen overeenkwamen die vanaf 15 maart 2004 zou gaan gelden:

[...] ¹⁸⁰

- (94) Op 28 december 2004, de dag waarop de Nederlandse Mededingingsautoriteit de geldboeten voor een inbreuk op de mededingingsvoorschriften van Heiploeg en Klaas Puul verminderde en de geldboeten die opgelegd waren aan kleinere handelaars introkken, informeerde Heiploeg Kok Seafood dat Klaas Puul een officieus bezoek had gebracht aan Heiploeg, waarbij Heiploeg en Klaas Puul over de markt voor noordzeegarnalen hadden overlegd. Dit komt naar voren uit verschillende versies van dit gesprek:

[...] ¹⁸¹

[...] ¹⁸²

- (95) Er bestaan kleine tekstuele verschillen tussen de twee versies van dit gesprek en de originele transcripties vormen een doorlopende tekst zonder interpunctie. De Commissie was hierdoor genoodzaakt om een tekstinterpretatie te maken om de uitspraken aan Heiploeg dan wel aan Kok Seafood te kunnen toeschrijven. De verwijzingen in de tekst naar 'geeft [...] toe', 'zie hij', 'zegt [...]' enerzijds en 'zeg ik', 'denk ik' en 'mij' anderzijds geven duidelijke aanwijzingen in deze zin. Hoe dan ook is het van weinig belang wie precies wat heeft gezegd. De algemene boodschap dat Klaas Puul een onofficieel bezoek heeft gebracht aan Heiploeg om de garnalenhandel te bespreken is duidelijk.
- (96) Deze twee documenten verwijzen niet expliciet naar 2004. Een document is ongedateerd en het andere verwijst naar een datum in 2008. Het is echter duidelijk dat deze datum in 2008 geen verwijzing kan zijn naar de datum van het gesprek. Beide documenten bevatten een compilatie van verschillende transcripties of aantekeningen van gesprekken uit verschillende perioden. De context van het gesprek, en in het bijzonder de verwijzing naar "[...]"¹⁸³ in de eerste versie, of naar "[...]"¹⁸⁴ in de tweede versie, laat er geen twijfel over bestaan dat dit gesprek heeft plaatsgevonden ten tijde van het besluit van de Nederlandse Mededingingsautoriteit van 28 december 2004, waarmee de geldboeten voor Heiploeg, Klaas Puul en anderen werden bevestigd maar de boete voor Kok Seafood werd ingetrokken.¹⁸⁵
- (97) In februari 2005 verlengde Heiploeg haar langlopende contract met Kok Seafood voor de levering van gepelde noordzeegarnalen opnieuw voor dezelfde duur (vijf jaar) en essentieel onder dezelfde voorwaarden.¹⁸⁶ Maar omdat Kok Seafood had geïnvesteerd in productiefaciliteiten, werd het volume dat Heiploeg van Kok Seafood afnam aanzienlijk verhoogd.¹⁸⁷

180

[...]

Zie voor andere besproken zaken bij deze bijeenkomst punt (135) en (141).

181

[...]

182

[...]

183

Zie punt (94).

184

Idem.

185

Zie punt (31).

186

Zie punt (57).

187

[...]

- (98) Op 18 april 2005 maakte een vertegenwoordiger van [...], zich zorgen en stelde hij in een intern bericht aan het management van Heiploeg vragen over beweringen van [...] met betrekking tot het bestaan van onrechtmatige prijsafspraken met Klaas Puul en deed hij de aanbeveling om alle kanalen van [...] naar 'inside'-informatie af te sluiten.¹⁸⁸
- (99) Op 12 december 2005 informeerde Heiploeg [...] Stührk [...] over de prijs die Klaas Puul [...] in Duitsland wilde bereiken.¹⁸⁹ Uit deze mededeling van Heiploeg aan Stührk blijkt niet noodzakelijkerwijs dat Heiploeg en Klaas Puul deze prijs hadden afgesproken, maar het toont aan dat Heiploeg wist van de prijsvoornemens van Klaas Puul, dat Heiploeg Stührk dienovereenkomstig heeft geïnformeerd en dat Stührk vervolgens zijn eigen prijs heeft afgestemd op die van Heiploeg.
- (100) Op 13 februari 2006 vond er een bijeenkomst plaats tussen Heiploeg, Klaas Puul, Stührk en afnemer [...].¹⁹⁰ Deze bijeenkomst, die ook door Stührk is bevestigd, wat niet als dusdanig mededingingsbeperkend. Maar het illustreert dat de relatie tussen Stührk en Klaas Puul gespannen was geworden vanwege een conflict met betrekking tot deze afnemer.¹⁹¹ [...]. Als gevolg daarvan waren Stührk en Klaas Puul gestopt met de directe onderlinge afstemming. Beide ondernemingen bleven echter de prijzen coördineren met Heiploeg, zoals bevestigd door zowel Klaas Puul als Stührk, en indirect dus ook met elkaar.¹⁹²
- (101) Op 6 april 2006 nam Heiploeg contact op met Stührk omdat een andere concurrent noordzeegarnalen had aangeboden aan afnemer [...] tegen een prijs die Heiploeg te laag vond. Stührk verzekerde Heiploeg dat er, vanuit het oogpunt van Stührk, niets was veranderd en dat Stührk voorlopig niet van het overeengekomen prijspeil zou afwijken.¹⁹³ Deze gebeurtenis wordt door Heiploeg¹⁹⁴ niet ontkend, en door Stührk bevestigd.¹⁹⁵
- (102) Op 27 april 2006 informeerde Heiploeg Kok Seafood over een bijeenkomst tussen [...] van Heiploeg en [...] van Klaas Puul, die zou worden voortgezet op maandag (1 mei 2006) door [...] van Klaas Puul en [...] namens Heiploeg.¹⁹⁶
- (103) In aantekeningen van Kok Seafood is sprake van contact met Klaas Puul op 8 september 2006, met betrekking tot een prijsverhoging voor noordzeegarnalen per 14 september 2006:
[...] ¹⁹⁷
[...] ¹⁹⁸
- (104) Bovenstaand gesprek is afkomstig uit een doorlopende tekst zonder interpunctie. De Commissie heeft een tekstinterpretatie gemaakt om de uitspraken toe te schrijven aan

188 [...]
 189 [...]
 190 [...]
 191 [...]
 192 [...]
 193 [...]
 194 [...]
 195 [...]
 196 [...]
 197 [...]
 198 [...]

respectievelijk Klaas Puul en Kok Seafood. De verwijzingen in de tekst naar 'Ik vraag' en 'Ik zeg' geven aanwijzingen in dit verband. Het is echter van weinig belang wie precies wat heeft gezegd. Het is duidelijk dat Kok Seafood geïnformeerd werd over een prijsverhoging die was overeengekomen tussen Heiploeg en Klaas Puul.

- (105) Op 29 september 2006 ontmoetten [...] Heiploeg [...] en [...] Klaas Puul [...] elkaar in een restaurant in Brugge.¹⁹⁹ Tijdens deze besprekingen over Frankrijk dienden [...] -prijzen als referentie voor de afstemming.²⁰⁰
- (106) Heiploeg bestrijdt weer de bewijswaarde van deze verklaringen of ondersteunende documenten en is van mening dat de beschrijving van dit gesprek in de mededeling van punten van bezwaar te vaag is om in aanmerking te komen als inbreuk op artikel 101 VWEU. De beschrijving van deze directe deelnemer [...] aan de gesprekken over Frankrijk was echter zeer gedetailleerd.²⁰¹ Heiploeg geeft nauwelijks een reactie op de inhoud van deze gesprekken of op de vraag waar haar medewerker die dag was.
- (107) De moeilijke relatie tussen Klaas Puul en Stührk²⁰² komt ook naar voren op 17 januari 2007, wanneer Stührk intern een prijsaanbod bespreekt dat Klaas Puul aan een afnemer van Stührk had gedaan. Stührk interpreteerde dit 'ongewone' aanbod aan een 'traditionele' klant van Stührk als een signaal dat Klaas Puul mogelijk van plan was de concurrentie in de toekomst op te drijven.²⁰³
- (108) Op 7 september 2007 deelde Klaas Puul aan Heiploeg haar garnalenprijzen voor Frankrijk mee die per 5 november zouden gelden.²⁰⁴
- (109) Op 11 september 2007 dacht men bij Stührk intern na over het voor [...] toe te passen prijspeil. Tijdens deze reflectie werd er gesuggereerd om Heiploeg te informeren over deze prijszettingsvoornemens.²⁰⁵
- (110) Op 25 september 2007 vond een bijeenkomst plaats tussen Heiploeg en Klaas Puul, waarop zij overeenkwamen de prijzen voor noordzeegarnalen, met betrekking tot zowel [...] (België) als groothandelaars, te verhogen.²⁰⁶ In een gesprek tussen Kok Seafood en een Duitse handelaar verwees deze laatste naar een dergelijke bijeenkomst in Den Oever, tussen Heiploeg en Klaas Puul, over prijzen, en naar een overeengekomen prijsverhoging per 8 oktober 2007:
- [...] ²⁰⁷
- (111) De verklaring hierboven is afkomstig uit een tekst zonder interpunctie, en wordt toegeschreven aan de handelaar op basis van een tekstinterpretatie. Deze interpretatie is bevestigd door Kok Seafood.²⁰⁸ Het is echter van gering belang wie precies wat zei in dit gesprek. Het belangrijkste punt is de verwijzing naar deze bijeenkomst tussen Heiploeg en Klaas Puul in Den Oever over prijzen.

199 [...]
200 [...]
201 [...]
202 Zie punt (100).
203 [...]
204 [...]
205 [...]
206 [...]
207 [...]
208 [...]

- (112) Toen [...] (*Duitsland*) op 30 oktober 2007 Stührk om nieuwe prijzen vroeg, nam [...] van Stührk contact op met [...] van Heiploeg alvorens op 5 november 2007 haar aanbod te doen. Het voornemen dat aan dit aanbod ten grondslag lag was ten minste hetzelfde prijspeil als voorheen te handhaven. Stührk rapporteerde intern dat Heiploeg en een andere concurrent in Duitsland waarmee Stührk nauw samenwerkte, diezelfde dag hun aanbod bij [...] zouden indienen.

[...] ²⁰⁹

- (113) Heiploeg beweert dat uit dit gesprek geen prijsafspraken blijken maar dat het om een legitiem contact gaat tussen [...] van Stührk en diens leverancier Heiploeg. Stührk moet weten tegen welke prijs de garnalen bij Heiploeg kunnen worden gekocht, voordat de offerte aan [...] kan worden gedaan.
- (114) De namens Stührk betrokken persoon [...] was inderdaad inkoopmanager, maar hij was ook algemeen directeur.²¹⁰ De formulering van de e-mail van 5 november 2007 geeft duidelijk aan dat het onderwerp van dit gesprek de prijsstelling van Stührk aan [...] was, en niet alleen de prijs van Heiploeg aan Stührk.²¹¹ Ook was de genoemde prijs een verkoop- en geen inkoopprijs.²¹²
- (115) [...] van Klaas Puul voor België/Frankrijk herinnerde zich ook dat hij op 15 november 2007 [...] van Heiploeg die specifiek voor Frankrijk verantwoordelijk was ontmoette in het Crown Plaza Hotel in Antwerpen om de prijsafspraken voor [...] te bezien.²¹³
- (116) Op 15 januari 2008 vond een bijeenkomst plaats tussen Heiploeg [...] en Klaas Puul [...] in Hardegarijp, Nederland, waar zij overleg pleegden over [...] (België) en tot de conclusie kwamen dat het prijspeil gehandhaafd diende te blijven [...].²¹⁴ Dit overleg beïnvloedde tevens de prijzen die op 31 januari 2008 in Duitsland aan [...] werden afgegeven. [...] verklaarde:

[...] ²¹⁵

- (117) Heiploeg beweert dat de [...] restaurantrekeningen onvoldoende zijn om het bestaan van deze bijeenkomsten aan te tonen, maar de deelnemers van Heiploeg ontkennen niet expliciet het bestaan van deze bijeenkomsten en Heiploeg slaagt er niet in aan te tonen waarom de verklaringen van [...] feitelijk onjuist zijn.
- (118) Heiploeg en Klaas Puul ontmoetten elkaar ook in het kader van overleg met vissers over het Marine Stewardship Council-label (MSC). [...] maken bijvoorbeeld melding van een incident in de marge van de MSC-vergadering op 15 februari 2008.²¹⁶ In de conversatie tussen Kok Seafood en een andere handelaar wordt onder andere gezegd, dat:

209

[...]

Op 14 december 2007 ontmoetten Stührk en Heiploeg elkaar in het Altera Hotel Schmitz in Oldenburg (Duitsland) om zaken te bespreken en de garnalenhandel in het algemeen.

[...]

210

[...]

211

[...]

212

[...]

213

[...]

214

[...]

215

[...]

216

[...]

[...] ²¹⁷

- (119) Hoewel het niet volledig duidelijk is wie wat zegt in dit gesprek, is het helder dat verwezen wordt naar een bijeenkomst van Klaas Puul en Heiploeg waar visprijzen en de prijs van gepelde garnalen worden besproken.
- (120) In 2008 was voor Heiploeg, Klaas Puul en Stührk de behoefte om prijzen voor [...] in Duitsland afzonderlijk te coördineren weggevallen, omdat [...] had besloten het prijspeil dat zij via onderhandelingen in België had bereikt ook in Duitsland toe te passen, zij het met een vaste toeslag.²¹⁸ [...] bevestigt de inkoopactiviteiten met betrekking tot noordzeegarnalen voor Duitsland, Nederland en België vanaf juli 2008 op eenvormige wijze te hebben behandeld.²¹⁹ Sindsdien bleef de prijsafstemming tussen Heiploeg en Klaas Puul voor [...] in België de aan deze afnemer in Duitsland berekende prijs rechtstreeks beïnvloeden.
- (121) Op 31 oktober 2008 kwamen Heiploeg en Klaas Puul bijeen [...]. Klaas Puul bracht [...] van Heiploeg op de hoogte van de geschiedenis van de sinds lang bestaande afstemming tussen Heiploeg en Klaas Puul. Ook de relaties tussen Heiploeg en Kok Seafood kwamen bij dit overleg aan bod.²²⁰
- (122) Stührk was ervan op de hoogte dat de belangrijkste handelaars in noordzeegarnalen in Nederland gelijkaardige prijzen hanteerden en hield daarom de prijsontwikkeling in Nederland goed in de gaten.²²¹ Toen [...], op 3 maart 2009 aan Stührk meedeelde dat aan het conflict tussen Heiploeg en Kok Seafood²²², een eind gekomen was, reageerde Stührk intern met een bericht "[...]".²²³
- 4.2.2.2. Marktverdeling en toewijzing van afnemers
- (123) De prijsafstemming werd ondersteund door afspraken aangaande marktverdeling en toewijzing van klanten tussen Heiploeg en Klaas Puul. Zij opereerden op basis van een ongeschreven regel om wederzijds af te zien van het actief benaderen van elkaars klanten.²²⁴
- (124) In Nederland leverde Heiploeg doorgaans aan [...] en zag Klaas Puul ervan af om deze afnemer offertes te doen. Toen Klaas Puul van [...] het expliciete verzoek kreeg een offerte in te dienen, coördineerde Klaas Puul die offertes eerst vooraf met Heiploeg om er zeker van te zijn dat deze afnemer Heiploeg als leverancier zou behouden.²²⁵
- (125) Klaas Puul leverde dan weer aan [...] tot en met 2006. [...] werden offertes aan deze afnemer gecoördineerd met Heiploeg om zeker te zijn dat Klaas Puul de offerte met de laagste prijs zou indienen.²²⁶

217

[...]

218

Zie punt (46).

219

[...].

220

[...]

221

[...]

222

Zie ook punten (220) - (224).

223

[...]

224

[...]

225

[...]

226

[...]

- (126) Stührk verklaarde in antwoord op de mededeling van punten van bezwaar, dat zij door Klaas Puul was bedreigd na de overname van deze Nederlandse afnemer.²²⁷ Door deze gebeurtenis werden de zakelijke relaties tussen Stührk en Klaas Puul voor lange tijd gespannen. Zodoende konden zij prijsinformatie uitsluitend indirect uitwisselen, via Heiploeg.²²⁸
- (127) Zowel Heiploeg en Klaas Puul leverden aan industriële afnemer [...] en coördineerden de leveringen aan deze afnemer.²²⁹ Op hun bijeenkomst van 21 juni 2000²³⁰ kwamen Heiploeg en Klaas Puul een prijs voor [...] overeen en spraken zij af dat Heiploegs dochteronderneming Goldfish geen afzonderlijke offerte aan deze afnemer zou afgeven. Ook bespraken zij een incident waarbij [...] prijzen en hoeveelheden van zowel Heiploeg als Klaas Puul waren vermeld. Zij waren het erover eens dat het een vergissing was om de afnemer in deze vorm een bericht te zenden, en dat dit in de toekomst zou moeten worden vermeden. [...] van Heiploeg en [...] van Klaas Puul coördineerden nadien op regelmatige basis over de telefoon volumes en prijzen voor noordzeegarnalen voor die afnemer.²³¹
- (128) In België werd [...] door Klaas Puul beleverd.²³² Heiploeg leverde aan [...].²³³ Klaas Puul beklemtoonde op de bijeenkomst met Heiploeg van 21 juni 2000²³⁴ dat Klaas Puul potentiële afnemers [...] en [...] tot dan toe niet actief had benaderd en leveringen aan [...] had stopgezet.²³⁵ Toen [...] uitdrukkelijk om een offerte had gevraagd, was Klaas Puul daar niet op ingegaan onder verwijzing naar vermeende capaciteitsproblemen. In ruil stemde Heiploeg erin toe om afnemer [...] van Klaas Puul in Frankrijk niet te benaderen.²³⁶
- (129) Op de bijeenkomst van Heiploeg en Klaas Puul van 27 september 2006 kreeg Klaas Puul van Heiploeg de waarschuwing dat Heiploeg [...] in België actief zou gaan benaderen indien Klaas Puul Heiploeg niet zou helpen om een tijdelijk leveringstekort op te vangen.²³⁷
- (130) Heiploeg beweert dat het gebrek aan geloofwaardigheid van deze aantekening [...] blijkt uit het feit dat het niet logisch is voor Heiploeg om in tijden van een tekort een grote afnemer als [...] te benaderen.²³⁸ De waarschuwing van Heiploeg had echter betrekking op toekomstig gedrag, d.w.z. hoe Heiploeg zou kunnen reageren indien Klaas Puul niet zou helpen om een tijdelijk tekort op te vangen. De geloofwaardigheid van de aantekening wordt juist door de inhoud ondersteund.
- (131) In Frankrijk leverde Heiploeg traditioneel aan referentieafnemer [...], terwijl Klaas Puul aan [...] leverde.²³⁹ De situatie in Frankrijk werd, zoals reeds gezegd, ook

227 [...]

228 Zie punt (100).

229 [...]

230 Zie punt (73).

231 [...]

232 [...]

233 [...]

234 Zie punt (73).

235 [...]

236 [...]

237 [...]

238 [...]

239 [...]

besproken op de bijeenkomsten [...] van Heiploeg en Klaas Puul²⁴⁰, zoals bijvoorbeeld op de bijeenkomst te Harlingen van 25 februari 2004 waar Heiploeg Klaas Puul herinnerde aan de overeenkomst die met betrekking tot Frankrijk was gesloten.²⁴¹ Heiploeg nam ook direct contact op met [...] van Klaas Puul om te klagen wanneer Klaas Puul offertes aan afnemers van Heiploeg in Frankrijk had afgegeven.²⁴²

- (132) De verdeling van afnemers betrof soms ook kleinere afnemers.
- (133) In een notitie van Goldfish over een interne bijeenkomst met Heiploeg op 26 maart 2003 staat het volgende te lezen:

[...] ²⁴³

- (134) Heiploeg geeft het argument dat deze notitie slechts een interne zakelijke beoordeling weergeeft en dat er geen onderliggende overeenkomst met Klaas Puul was.²⁴⁴ Feit blijft echter dat deze notitie aangeeft, dat Heiploeg soms vrijwillig afzag van het leveren aan klanten van Klaas Puul.

- (135) Een uit de tijd van de feiten daterende notitie [...] over een vergadering met Heiploeg [...] ²⁴⁵ stelt:

[...] ²⁴⁶

- (136) Ook aan de inkoopkant hanteerden Heiploeg en Klaas Puul marktverdelingsafspraken.
- (137) Zo bestond er een overeenkomst tussen Heiploeg en Klaas Puul om in principe geen vissers van elkaar over te nemen.²⁴⁷ Deze verklaring van Klaas Puul wordt ondersteund door gesprekken uit 2005 en 2007 tussen Heiploeg en Kok Seafood:

[...] ²⁴⁸
[...] ²⁴⁹

- (138) Bovenstaande verklaring uit 2005 is onderdeel van een doorlopende tekst, zonder interpunctie. Het gesprek is toegeschreven aan Heiploeg en Kok Seafood op basis van een tekstinterpretatie en vergelijking met het oorspronkelijke audiobestand.²⁵⁰ Deze interpretatie is bevestigd door Kok Seafood.²⁵¹

In Frankrijk wordt rond 80 % van de ongepelde garnalen verkocht aan supermarkten/afnemers (in tegenstelling tot België, waar dat percentage rond 40 % ligt, en nog meer voor andere regio's). Met name in Frankrijk is de vraag van eindgebruikers naar ongepelde garnalen sterker uitgesproken. In Frankrijk behaalde Klaas Puul in de periode 2000-2009 rond [...] % van haar omzet voor noordzeegarnalen bij supermarkten (gedeeltelijk via een tussenpersoon). Heiploeg leverde zowel aan supermarkten als aan groothandelaars, terwijl [...] in hoofdzaak aan groothandelaars leverde.

²⁴⁰ Zie bijvoorbeeld punt (62).

²⁴¹ [...], ook vermeld in punt (93) en (141).

²⁴² [...]

²⁴³ [...]

²⁴⁴ [...]

²⁴⁵ Met betrekking tot andere inhoud van deze notitie, zie de punten (93) en (141).

²⁴⁶ [...]

²⁴⁷ [...]

²⁴⁸ [...]

²⁴⁹ [...]

²⁵⁰ [...]

²⁵¹ [...]

- (139) Kok Seafood beweert dat het niet duidelijk uit het gesprek blijkt of Heiploeg doelt op een afspraak met Klaas Puul. Heiploeg beweert op haar beurt dat de verklaring uit 2005 verwijst naar interne Heiploeg-afspraken, en niet naar een afspraak met Klaas Puul. Echter, de verwijzingen naar [...] van Klaas Puul, in combinatie met de woordkeuze ('samen' en 'elkaars') wijzen duidelijk in de richting van afspraken tussen Heiploeg en Klaas Puul. Bij het beluisteren van het audiobestand wordt dit zelfs nog duidelijker. Bovendien blijkt uit de bovenstaande verklaring uit 2007 en de ondersteunende verklaringen van Klaas Puul in dit verband zelfs nog duidelijker dat dit gedeelte niet beperkt was tot Heiploeg.
- (140) Bovendien verwijst de aantekening van de bijeenkomst tussen Heiploeg en Klaas Puul [...] ook al naar een gesprek met betrekking tot een contractvisser die overwoog over te stappen van Klaas Puul naar Heiploeg.²⁵²
- (141) Uit de periode van de feiten stammende aantekeningen over een bijeenkomst [...] tussen Heiploeg en Klaas Puul in Harlingen laten ook zien dat er een overeenkomst bestond betreffende de verdeling van de productie van noordzeegarnalen afkomstig van visbedrijf [...] en overeenstemming om dit later in maart verder te bespreken.²⁵³
- (142) Heiploeg probeerde eveneens om Klaas Puul en andere handelaars weg te houden bij de veilingen in Nederland. Dit wordt hieronder nader toegelicht.²⁵⁴

4.2.2.3. Afstemming van de inkooprijzen

- (143) Veel vissers werken op basis van een contract met de grote garnalenhandelaars ("contractvisserij"). Alleen in Nederland wordt een deel van de aangelande garnalen geveild op de visafslag (de zogenaamde "vrije" markt). De prijzen op de visafslag zijn publiek bekend en bepalen direct of indirect ook de prijzen voor contractvissers.²⁵⁵ Prijzen voor contractvissers worden doorgaans op weekbasis vastgesteld.²⁵⁶ Vissers informeren elkaar en vergelijken de prijzen die zij van verschillende handelaars krijgen met de prijzen die op de visafslagen worden gehaald, ook over de grenzen heen. De prijzen die contractvissers in Denemarken, Duitsland en Nederland betaald krijgen, zijn dus grotendeels dezelfde.²⁵⁷
- (144) Heiploeg en Klaas Puul stemden ook hun inkooprijzen af. De contacten vonden doorgaans telefonisch plaats, maar ook tijdens bijeenkomsten tussen het management van Heiploeg en Klaas Puul.²⁵⁸ Dit alles ging gepaard met pogingen om de prijzen op de visafslagen te manipuleren.
- (145) De aantekeningen van de bijeenkomst [...] ²⁵⁹ tussen Heiploeg en Klaas Puul laten zien dat er toen al prijsafspraken bestonden tussen Heiploeg en Klaas Puul. In de aantekeningen is sprake van een overeenkomst over [...] de jaareindeloyaliteitsbetalingen voor contractvissers voor het jaar 2000, en het

²⁵² [...]

²⁵³ [...]

²⁵⁴ Zie de punten (155) - (167).

²⁵⁵ De prijzen voor contractvissers worden in beginsel iets onder de op de visafslagen gehaalde prijzen vastgesteld, omdat de contractvissers leveringszekerheid en prijsstabiliteit genieten. [...]

²⁵⁶ [...]

²⁵⁷ [...]

²⁵⁸ Zie de punten (56) - (74).

²⁵⁹ Zie punt (73).

voornemen om een vergelijkbaar gezamenlijk initiatief te nemen voor dergelijke betalingen voor het jaar 2001.

- (146) De prijzen en volumes voor de contractvissers werden wekelijks vastgelegd en gecommuniceerd. Klaas Puul ontving kopieën van de brieven van Heiploeg aan de contractvissers waarin Heiploeg de vissers informeerde over de prijzen en volumes voor de komende vangstperiodes.²⁶⁰ [...].²⁶¹
- (147) Heiploeg beweert dat zij niet kan vermijden dat vissers informatie over (toekomstige) prijzen aan Klaas Puul doorgeven. [...] deze informatie ook direct te hebben ontvangen. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de e-mail van 2 augustus 2007, waarin Heiploeg [...] Klaas Puul informeerde over de voor week 31 voorziene inkooprijzen voor noordzeegarnalen voor Duitsland, Nederland en Denemarken.²⁶²
- (148) Heiploeg brengt naar voren dat het niet duidelijk uit de e-mail blijkt dat de gecommuniceerde prijzen inderdaad verwijzen naar een week in de toekomst. Heiploeg beweert dat dit moet zijn verzonnen [...], en dat Heiploeg deze prijzen al aan de vissers had gecommuniceerd. Maar de formulering in de e-mail van Heiploeg ('voorstel') en ('wij gaan voor') wijzen echter duidelijk op toekomstig gedrag. Ook levert Heiploeg geen bewijs dat deze prijzen al aan haar vissers waren gecommuniceerd.
- (149) [...] Heiploeg en Klaas Puul in Denemarken²⁶³ wisselden ook inkooprijzen voor hun vissers uit en stelden daarna [...] op de hoogte.²⁶⁴ Dit wordt ondersteund door interne e-mails van Heiploeg van 2 januari 2006, 13 januari 2006, 30 juli 2007 en 7-8 oktober 2007, waaruit blijkt dat Heiploeg intern verslag deed van aankooprijzen die waren ontvangen van Klaas Puul in Denemarken.²⁶⁵ Dit is voor een aantal gevallen zelfs door Heiploeg toegegeven.²⁶⁶ [...] toont aan dat ook Klaas Puul intern verslag deed over inkooprijzeninformatie van Heiploeg in Denemarken.²⁶⁷
- (150) Uit de e-mails blijkt duidelijk dat Heiploeg en Klaas Puul informatie over komende prijzen uitwisselden. Bijvoorbeeld:

[...] ²⁶⁸
[...] ²⁶⁹
[...] ²⁷⁰

- (151) [...] blijkt eveneens dat Klaas Puul reeds op die dag prijzen rapporteerde, die Heiploeg aan haar vissers wilde bieden op 23 november in Zoutkamp. Beweringen

260 [...]

261 [...]

262 [...]

263 [...]

264 [...]

265 [...]

266 [...]

267 [...] Aangezien deze mail is gedateerd 8 dagen voor de geplande vergadering om de vissers te informeren over de prijs moet [...], de bron binnen Klaas Puul voor deze informatie en een persoon voor wie het is vastgesteld in punt (174) dat hij regelmatig prijzen besprak met Heiploeg, deze informatie rechtstreeks van Heiploeg hebben gehad

268 [...]

269 [...]

270 [...]

dat de prijzen al ruim voor de daadwerkelijke opgave aan de vissers waren gecommuniceerd, zijn niet bewezen.²⁷¹

- (152) Uit een gesprek tussen Kok Seafood en een andere handelaar uit februari 2008 blijkt dat de handelaars, ook Heiploeg en Klaas Puul, geprobeerd hebben om de inkoopprijs te verhogen.

[...] ²⁷²

- (153) Bovenstaand gesprek is afkomstig uit een doorlopende tekst zonder interpunctie. Het is daarom moeilijk om met zekerheid vast te stellen wie wat heeft gezegd in dit gesprek, maar de verwijzingen naar een komende, gecoördineerde prijsverhoging met Klaas Puul en Heiploeg zijn ondubbelzinnig.²⁷³ De tekstinterpretatie is ook door Kok Seafood bevestigd.²⁷⁴

- (154) Heiploeg en Klaas Puul oefenden, samen met andere handelaars in noordzeegarnalen, ook indirect druk uit op de inkoopprijs, door te bepalen welke zeefmaat er moest worden gebruikt.²⁷⁵ Door de zeefmaten te wijzigen kunnen de aangelande volumes en daarmee indirect de prijzen worden beïnvloed. [...].²⁷⁶

- (155) De belangrijkste handelaars probeerden de concurrentie bij de afslagen te beperken, om zo mogelijke negatieve/opwaartse prijseffecten op de te betalen inkoopprijs onder controle te houden.

- (156) Klaas Puul [...] opereerde onder een inkoopmarktverdelings-afspraken met Heiploeg sinds 1997.²⁷⁷ Op basis van deze afspraak mocht Klaas Puul niet meer dan 30 % inkopen van de op de visafslagen te koop aangeboden aangelande noordzeegarnalen. Het was de bedoeling dat Klaas Puul de rest van haar behoefte rechtstreeks bij Heiploeg zou betrekken en er waren compensatiemechanismen om de toename van concurrentie te vermijden. Deze regeling zou naar verluid tot 2004 hebben bestaan.²⁷⁸

- (157) Op 18 februari 2007 klaagde [...] bij Heiploeg over het verzoek van Heiploeg aan [...] om een kleinere handelaar in noordzeegarnalen te ontmoedigen garnalen in te kopen langs een andere weg dan via Heiploeg.²⁷⁹

- (158) In juli 2007 klaagde Kok Seafood bij Klaas Puul dat haar door Heiploeg belet werd op de visafslag te Lauwersoog garnalen in te kopen.

[...] ²⁸⁰

²⁷¹ Heiploeg beweert in haar antwoord op de mededeling van punten van bezwaar dat de eventueel uitgewisselde informatie reeds in de markt bekend was. Zie ook punten (352) - (358).

²⁷² [...] Zie ook punt (189).

²⁷³ Heiploeg beweert in haar antwoord op de mededeling van punten van bezwaar, dat deze conversatie buiten beschouwing moet worden gelaten omdat ze volledig onbegrijpelijk is.

²⁷⁴ [...]

²⁷⁵ [...]

²⁷⁶ [...]

²⁷⁷ [...]

²⁷⁸ [...] Dit valt samen met [...] en/of de invoering van contractvisserij in Nederland.

Deze beperkingen met betrekking tot de inkoop op de visafslagen in Nederland zouden Klaas Puul er uiteindelijk toe gebracht hebben om haar inkoopactiviteiten naar Duitsland uit te breiden via de acquisitie van Holsatia in 1999. Zie ook voetnoot 91 in punt (55).

²⁷⁹ [...]

²⁸⁰ [...]

(159) Kok Seafood bevestigde in haar antwoord op de mededeling van punten van bezwaar dat zij inderdaad door Heiploeg werd gehinderd bij de veiling, vaak onder bedreiging van beëindiging van het langetermijncontract.²⁸¹

(160) Toen Stührk overwoog in 2007 om garnalen in te kopen op de afslag in Lauwersoog²⁸², werd Heiploeg ingelicht en Heiploeg deelde Stührk mee dat dergelijke acties niet zinvol waren. Volgens interne e-mails van Stührk van 17 juli 2007 en 16 augustus 2007:

[...] ²⁸³
[...] ²⁸⁴

(161) Stührk bevestigde in haar antwoord op de mededeling van punten van bezwaar dat zij afzag van inkopen op de Nederlandse afslag, om de inkoop prijs niet op te drijven en daarmee indirect ook de prijzen voor contractvisserij in Duitsland.²⁸⁵

(162) Daarop besloot Stührk te wachten en garnalen bij Heiploeg in te kopen indien dat nodig was. Heiploeg stelde vervolgens op 29 september 2007 (via haar inkoper op de visafslag van Lauwersoog) aan Kok Seafood voor om garnalen aan Stührk of andere concurrenten te verkopen, omdat die concurrenten niet meer op de visafslag in Lauwersoog mochten inkopen.²⁸⁶

(163) Op 26 oktober 2007 probeerde Heiploeg alle noordzeegarnalen op te kopen die op de visafslag van Lauwersoog werden aangeboden. Op de markt werd dit gedrag gezien als een strategische zet om de verkoopprijzen hoog te houden en andere handelaars het kopen te beletten.²⁸⁷

(164) Op 23 november 2007 bespraken Heiploeg en [...], de inkopen op de visafslag om er voor te zorgen dat Heiploeg voldoende volume zou krijgen en dat de prijs geen druk zou zetten op de aan de contractvisser betaalde inkoop prijzen. Toen de inkoper op de visafslag zich weinig discreet toonde ten aanzien van deze deal, beklagde Heiploeg zich bij Kok Seafood, ervoor waarschuwend dat de mededingingsautoriteiten er lucht van konden krijgen, en vroeg Heiploeg aan Kok Seafood om deze boodschap door te geven aan de inkopers op de visafslag.²⁸⁸

(165) Op 11 maart 2008 stelde Stührk intern met verbazing vast dat het mogelijk was geweest gepelde garnalen van Heiploeg te kopen tegen een kostprijs die, in vergelijking met de prijzen op de visafslag van die dag, relatief laag lag.²⁸⁹

(166) In 2008 liet [...] tegenover Kok Seafood vallen dat een kleine concurrent [...] door Heiploeg was gevraagd geen garnalen op de visafslag in Lauwersoog te kopen en dat

281

[...]

282

[...]

283

[...]

Ondanks deze negatieve reactie van Heiploeg besloot Stührk het prijspeil voor [...] te handhaven. [...] Zie ook punt (178) voor de rest van deze conversatie.

284

[...]

285

[...]

286

[...]

287

[...]

288

[...]

289

[...]

hij in plaats daarvan garnalen van Heiploeg had ontvangen om de inkooprijzen onder druk te zetten.²⁹⁰

- (167) Over Klaas Puul in Volendam waren er echter vergelijkbare klachten. Een visagent verklaarde tegen Kok Seafood in 2008:

[...] ²⁹¹

- (168) Bovenstaande verklaring wordt aan de visagent en Kok Seafood toegeschreven op grond van een analyse van het audiobestand.²⁹² Deze tekstinterpretatie is door Kok Seafood bevestigd.²⁹³ Het is echter van weinig belang wie wat heeft gezegd in dit gesprek. Belangrijk is, dat wordt uitgelegd dat Klaas Puul de inkoop op de visafslag in Volendam regelt en Heiploeg die in Lauwersoog.
- (169) Zoals hierboven vermeld, maakte Heiploeg eveneens afspraken over de verkoopprijs in Duitsland met de Duitse handelaar Stührk.²⁹⁴ Maar zij wisselden ook inkooprijsinformatie uit.
- (170) Een interne e-mail van Stührk van 28 april 2003 bevat visprijzen van concurrenten en een verwijzing naar een 'fax van Heiploeg'.²⁹⁵
- (171) Op 8 juli 2004 spraken Heiploeg en Stührk met vissers in Duitsland, die in staking waren gegaan om hun vraag naar hogere outputvolumes en/of hogere prijzen voor noordzeegarnalen kracht bij te zetten.²⁹⁶ Volgens dit document was Klaas Puul hier niet bij betrokken, omdat zij naar verluid dergelijke gesprekken onvereenigbaar achtte met de mededingingsvoorschriften.
- (172) Op 20 mei en 26 juli 2005 bracht Stührk intern verslag uit over de inkooprijzen voor noordzeegarnalen voor de week nadien en over een door Heiploeg en Klaas Puul gevraagde volumebeperking.²⁹⁷ Het is echter niet duidelijk of Stührk deze prijsinformatie ontving van haar concurrenten of van de vissers.
- (173) Op 19 september 2005 deelde Heiploeg telefonisch aan Stührk mee dat zij met hen wilden spreken. Een intern verslag van Stührk van dit telefoongesprek bevat de nieuwe prijzen van Heiploeg voor contractvisserij voor de week daarna.²⁹⁸ Dit wijst er duidelijk op dat deze prijzen tijdens dit telefoongesprek werden uitgewisseld.²⁹⁹
- (174) Op 7 november 2005 controleerde en corrigeerde Stührk prijsinformatie van de contractvisserij, ontvangen van vissers, direct bij Heiploeg.³⁰⁰
- (175) Op 16 februari 2007 nam Stührk een besluit over inkooprijsoffertes op basis van prijsinformatie die direct door Heiploeg werd bevestigd.³⁰¹

290 [...]

291 [...]

292 [...]

293 [...]

294 Zie de punten (85) - (89), (99) - (101), (109) en (112) - (114).

295 [...] Deze e-mail verwijst ook naar een bezoek van Heiploeg aan een concurrent en naar een besluit van Stührk om de inkooprijzen te verlagen indien deze het [...] -prijsspeel van mei 2003 bereikte. In punt (84) wordt uitgelegd dat de prijzen voor [...] voor mei was besproken met Heiploeg.

296 [...]

297 [...]

298 [...]

299 Heiploeg voerde in het antwoord op de mededeling van punten van bezwaar weer aan, dat het ook mogelijk is dat Stührk deze prijsinformatie van vissers had gekregen.

300 [...]

- (176) Op 30 maart 2007 informeerde Heiploeg Stührk over de prijzen die Heiploeg en Klaas Puul de week nadien zouden afgeven, evenwel met de opmerking dat de prijsinformatie voor Klaas Puul niet helemaal zeker was.³⁰²
- (177) Op 4 mei 2007, toen Stührk uit de markt informatie had gekregen dat Heiploeg de inkooprijzen wilde verlagen,³⁰³ informeerde Heiploeg Stührk over de prijs die zij de week nadien aan de vissers zou betalen en bevestigde dat de inkooprijzen voor die week hetzelfde zouden blijven.³⁰⁴
- (178) Op 16 juli 2007 vergeleken Heiploeg en Stührk de prijzen die Heiploeg, Stührk en Klaas Puul hadden betaald. Heiploeg maakte zich zorgen over de prijsverschillen en drong aan op een betere prijsafstemming in de toekomst.

[...] ³⁰⁵

- (179) Stührk bevestigde in haar antwoord op de mededeling van punten van bezwaar dat Heiploeg niet wilde dat Stührk prijzen aan vissers bood die hoger lagen dan de prijs van Heiploeg. Stührk voegde hieraan toe dat [...] zich nu nog het bovenstaande incident van 16 juli 2007 herinnerde, aangezien Heiploeg woedend was en Stührk bedreigde met consequenties in geval van herhaling.³⁰⁶
- (180) Stührk meldde ook dat Heiploeg Stührk op 12 oktober 2011, de dag nadat Stührk een nieuw leveringscontract met [...] had gesloten, informeerde dat Heiploeg het pelcontract met Stührk wilde beëindigen, dat sinds 2007 van kracht was. Heiploeg dreigde ook om te stoppen met het kopen van ongepelde garnalen van Stührk. Als gevolg daarvan moest Stührk [...] wel vragen om het beoogde nieuwe contract te annuleren.³⁰⁷

4.2.2.4. Gedragingen tegenover andere handelaars

- (181) Het bestaan van afstemming tussen handelaars in noordzeegarnalen wordt bevestigd door de perceptie van andere handelaars in de bedrijfstak. Dit kan bijvoorbeeld worden afgeleid uit een conversatie tussen [...] en Kok Seafood eind 2004:

[...] ³⁰⁸

- (182) Bovenstaande verklaringen worden toegeschreven aan [...] en Kok Seafood op basis van analyse van het audiobestand.³⁰⁹ Kok Seafood heeft deze interpretatie bevestigd.³¹⁰
- (183) Ook uit het gesprek tussen [...] uit 2008, dat hieronder in punt (341) wordt genoemd, blijkt dat deze zaken algemeen bekend waren, en eveneens uit de verklaring van handelaar [...] van 24 maart 2000 tegen de achtergrond van het eerdere NMa-onderzoek:

301 [...]

302 [...]

303 [...]

304 [...]

305 [...]

Zie ook punt (160) voor de rest van dit gesprek.

306 [...]

307 [...]

308 [...]

309 [...]

310 [...]

[...] ³¹¹

- (184) [...] en Kok Seafood lieten zich bij herhaling gunstig uit over de bestaande afstemming in de sector van de noordzeegarnalen. Dit blijkt bijvoorbeeld uit hun gesprekken van januari 2005, maart 2005 en juli 2006:

[...] ³¹²

[...] ³¹³ ³¹⁴

[...] ³¹⁵

- (185) Bovenstaande verklaringen, uit januari 2005, worden aan [...] en Kok Seafood toegeschreven op basis van een analyse van het audiobestand. ³¹⁶ Kok Seafood heeft deze interpretatie bevestigd. ³¹⁷ De verklaring uit maart 2005 is afkomstig uit een doorlopende tekst zonder interpunctie. Deze wordt toegeschreven aan [...] op basis van een tekstinterpretatie. Deze interpretatie is bevestigd door Kok Seafood. ³¹⁸ De verklaring van juli 2006 wordt eveneens aan [...] toegeschreven op basis van een tekstinterpretatie. De verwijzingen "[...] belt mij op" of "zegt [...]" zijn in dit opzicht heldere aanwijzingen. Het is echter weinig van belang wie precies wat heeft gezegd in deze gesprekken. Het belangrijkste punt is dat de steun voor afstemming tussen handelaars in de noordzeegarnalensector duidelijk naar voren komt.
- (186) Heiploeg en Klaas Puul namen maatregelen om te voorkomen dat andere handelaars de door hen gewenste stabiliteit zouden bedreigen. Dit wordt hieronder toegelicht in het geval van [...], [...] en Kok Seafood. ³¹⁹
- [...]
- (187) [...] was sinds 1999 leverancier van [...] in België. ³²⁰ Deze onderneming was daarom belangrijk in het systeem van prijsafstemming. [...] betrok al haar noordzeegarnalen bij Heiploeg en volgde de door Heiploeg voorgeschreven prijzen voor de prijsoffertes voor [...]. ³²¹ Wanneer [...] uitnodigingen ontving om deel te nemen aan [...] -tenders, bracht zij haar leverancier Heiploeg daarvan onmiddellijk op de hoogte. Heiploeg deed dan voorstellen aan [...] over de af te geven prijzen. ³²² Klaas Puul was op de hoogte van deze zakelijke relatie tussen Heiploeg en [...]. ³²³
- (188) Heiploeg beweert dat [...] uitsluitend als verkoopagent van Heiploeg optrad, en dat er dus geen mededingingsbeperking in hun zakelijke relatie was. ³²⁴ Maar ongeacht of

³¹¹ [...]

³¹² [...]

³¹³ [...]

³¹⁴ [...]

³¹⁵ [...]

³¹⁶ [...]

³¹⁷ [...]

³¹⁸ [...]

³¹⁹ [...]

³¹⁹ De contacten bleven echter niet beperkt tot deze drie ondernemingen. Eind 2007 belegde Heiploeg bijvoorbeeld een bijeenkomst met [...] om de intenties van deze nieuwkomer te leren kennen. Zie [...].

³²⁰ In april 2008 verloor [...] een deel van de leveranties aan [...], ten gunste van [...]. Zie [...].

³²¹ Heiploeg en [...] hadden ook zakelijke relaties met betrekking tot andere visserijproducten en zalm. Zie *bijvoorbeeld* [...].

³²² [...]

³²³ [...]

³²⁴ [...]

dit argument al dan niet feitelijk correct is³²⁵, was het resultaat wel zodanig dat [handelaar] niet de markt kwam als een werkelijke concurrent.

- [Handelaar niet voor publicatie]

(189) [...] betrad de markt voor noordzeegarnalen in 2007. [...] werd dit ervaren als een obstakel voor prijsverhogingen.³²⁶ Dit blijkt eveneens uit de gesprekken tussen Kok Seafood en Heiploeg in 2006 en 2007, en tussen Kok Seafood en een andere handelaar in februari 2008:

[...] ³²⁷
[...] ³²⁸
[...] ³²⁹

(190) Bovenstaande gesprekken zijn afkomstig uit een doorlopende tekst zonder interpunctie. De Commissie heeft een tekstinterpretatie gemaakt om de verklaringen aan Kok Seafood of diens gesprekspartner te kunnen toeschrijven.³³⁰ Deze interpretatie is bevestigd door Kok Seafood.³³¹ Het is echter weinig van belang wie precies wat heeft gezegd in deze gesprekken. Het belangrijkste is hoe [...] in de markt werd gezien.

(191) Voor de zogenaamde upstreamdiensten (invriezen, verpakking en vervoer) deed [...] een beroep op Kok Seafood³³² en [...].³³³ In juli 2007 bespraken [...] en Kok Seafood de marktpositie van [...].

[...] ³³⁴

(192) Bovenstaand gesprek is afkomstig uit een doorlopende tekst zonder interpunctie. De Commissie heeft een tekstinterpretatie gemaakt om de uitspraken toe te kunnen wijzen aan Kok Seafood en [...].³³⁵ Deze interpretatie is bevestigd door Kok Seafood.³³⁶ Het is echter weinig van belang wie precies wat heeft gezegd in deze gesprekken. Het belangrijkste is hoe de positie van [...] door de gesprekspartners werd gezien.

(193) Kok Seafood hielp Heiploeg en Klaas Puul contact te leggen met [...].³³⁷ Al in 2007 probeerde Kok Seafood een deal te maken tussen [...] en Heiploeg/Klaas Puul in de rand van een branchebeurs te Brussel. Kok Seafood verklaarde in verband hiermee in 2008 tijdens een gesprek met een andere handelaar het volgende:

325 Heiploeg heeft bijvoorbeeld geen agentschapovereenkomst voorgelegd en het blijft onduidelijk of [...], of andere afnemers, wisten dat Heiploeg de door [...] geboden prijzen bepaalde.

326 [...]

327 [...]

328 [...]

329 [...]

330 [...]

In het eerste gesprek spreekt een partij bijvoorbeeld over het aanbod aan [...]. Dit wijst in de richting van Heiploeg. In het tweede gesprek vraagt een partij om informatie. Dit wijst in de richting van Kok Seafood. De andere partij geeft algemene prijsinformatie. Dit wijst in de richting van Heiploeg. In het derde gesprek verwijst de tekst [...] duidelijke aanwijzingen over wie het gesprek is begonnen.

331 [...]

332 [...]

333 [...]

334 [...]

335 De teksten [...] bieden heldere aanwijzingen in dit opzicht.

336 [...]

337 [...]

[...] ³³⁸

- (194) Kok Seafood had deze bijeenkomst tussen Klaas Puul en [...] geregeld in motel Katwoude.³³⁹ Deze bijeenkomst [...] vond plaats op 17 augustus 2007, echter zonder resultaat. [...] bevestigde haar voornemen om op de markt voor noordzeegarnalen te blijven, en daarbij in te zetten op een groter marktaandeel dan Klaas Puul bereid was te accepteren.³⁴⁰

[...] ³⁴¹
[...] ³⁴²

- (195) Bovenstaande gesprekken zijn afkomstig uit een doorlopende tekst zonder interpunctie. De Commissie heeft een tekstinterpretatie gemaakt om deze verklaringen aan Kok Seafood te kunnen toeschrijven.³⁴³ Deze interpretatie is bevestigd door Kok Seafood.³⁴⁴
- (196) Heiploeg moedigde Kok Seafood ook aan om met [...] prijzen te bespreken. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de gesprekken van Kok Seafood met [...], uit een bijeenkomst en een gesprek met Heiploeg in oktober 2007 en een gesprek met Klaas Puul in 2008:

[...] ³⁴⁵
[...] ³⁴⁶
[...] ³⁴⁷
[...] ³⁴⁸

- (197) Bovenstaande gesprekken zijn afkomstig uit een doorlopende tekst zonder interpunctie. De Commissie heeft een tekstinterpretatie gemaakt om deze verklaringen aan Kok Seafood te kunnen toeschrijven.³⁴⁹ Een gedeelte is bevestigd door Kok Seafood.³⁵⁰ Het is echter van weinig belang wie precies wat heeft gezegd in deze gesprekken, aangezien het duidelijk is dat Kok Seafood een belangrijke schakel was bij het overbrengen van prijsinformatie aan [...].
- (198) In april 2008 verkreeg [...] een contract om een deel van [...] (België) te beleveren, in plaats van [...].³⁵¹
- Kok Seafood
- (199) Kok Seafood kocht noordzeegarnalen op visafslagen in Nederland of van contractvissers, en leverde upstreamdiensten voor de noordzeegarnalenhandel.³⁵²

338 [...]
339 [...]
340 [...]
341 [...]
342 [...]
343 Kok Seafood heeft deze bijeenkomst bijgewoond en kan er verslag van doen, de gesprekspartner niet.
344 [...]
345 [...]
346 [...]
347 [...]
348 [...]
349 De teksten [...] bieden wat dit betreft verheldering. Dit kan ook worden afgeleid uit een analyse van de partij die in de beste positie is om de informatie te verstrekken (Heiploeg), de informatie te vragen (Kok Seafood) en de informatie aan [...] over te dragen (Kok Seafood).
350 [...]
351 [...]

Kok Seafood verkocht garnalen aan Heiploeg op basis van een vijfjarig contract uit oktober 2000, dat in 2005 en 2009 werd verlengd.³⁵³

- (200) In de beschrijving van de strategische alliantie met Kok Seafood verwijst een Heiploeg-document van 2009 expliciet naar 'exclusiviteit' en 'goed gedragscontract'.³⁵⁴ De aan Kok Seafood betaalde prijs was afhankelijk van de gemiddelde verkoopprijs van Heiploeg. In de praktijk werd een bijzonder gewicht toegekend aan de [...] -prijzen.³⁵⁵
- (201) Het onderliggende doel van het contract was voor Heiploeg dat Kok Seafood van de markt zou wegblijven als concurrent van enige betekenis. Dit blijkt bijvoorbeeld duidelijk uit een gesprek tussen Heiploeg en Kok Seafood van april 2005, of een ander gesprek uit 2008 tussen Kok Seafood en de voormalig algemeen directeur van Heiploeg, die aan de basis lag van het eerste contract:

[...] ³⁵⁶
[...] ³⁵⁷
[...] ³⁵⁸

- (202) Bovenstaande gesprekken zijn afkomstig van een audiobestand of een doorlopende tekst zonder interpunctie. De Commissie heeft het audiobestand en de tekst geanalyseerd en geïnterpreteerd voor het toewijzen van de verklaringen aan Kok Seafood of aan diens gesprekspartners.³⁵⁹ Een gedeelte is bevestigd door Kok Seafood.³⁶⁰ Het is echter van weinig belang wie precies wat heeft gezegd in deze gesprekken. Het is namelijk duidelijk dat het onderliggende doel van het contract tussen Heiploeg en Kok Seafood was om deze laatste weg te houden van de markt als concurrent van betekenis.
- (203) Kok Seafood was zeker op de hoogte van deze onderliggende doelstelling. Kok Seafood noteerde het zelfs in 2008, in een opmerking bij een gesprek met Heiploeg.

[...] ³⁶¹

- (204) Klaas Puul wist ook dat het contract diende om Kok Seafood te beletten zelf een concurrent van betekenis te worden. Dit blijkt uit [...] ³⁶² en ook uit de gesprekken tussen Heiploeg en Kok Seafood, bijvoorbeeld in april 2005, wanneer Heiploeg Kok Seafood vertelt dat zij Klaas Puul heeft gerustgesteld over de hernieuwing van het contract met Kok Seafood.

[...] ³⁶³

³⁵² Zie punt (23).

³⁵³ [...]

³⁵⁴ [...]

³⁵⁵ Zie punt (217). Heiploeg en Kok Seafood ontwikkelden een langdurig conflict over het precieze gewicht van de [...] -prijs in de berekening.

³⁵⁶ [...]

³⁵⁷ [...]

³⁵⁸ [...]

³⁵⁹ Teksten als [...] geven wat dit betreft aanwijzingen. Ook zijn er geen andere plausibele interpretaties.

³⁶⁰ [...]

³⁶¹ [...]

³⁶² [...]

³⁶³ [...]

- (205) Kok Seafood bevestigde in antwoord op de mededeling van punten van bezwaar eveneens dat Heiploeg Kok Seafood in 2005 heeft gedreigd om de zakelijke relatie te beëindigen indien Kok Seafood concurrerende activiteiten zou opzetten.³⁶⁴
- (206) Kok Seafood kon er niet aan twijfelen dat Heiploeg en Klaas Puul contacten onderhielden en hun gedrag op de markt coördineerden. Dit blijkt uit de gesprekken van Kok Seafood met andere handelaars³⁶⁵ en uit de gesprekken met Heiploeg, of de (samenvattende) aantekeningen daarvan. Hieruit blijkt namelijk duidelijk dat Heiploeg reeds in december 2004 en maart 2005 openlijk de met Klaas Puul afgesproken komende prijsverhogingen besprak met Kok Seafood.

[...] ³⁶⁶
[...] ³⁶⁷
[...] ³⁶⁸

- (207) Bovenstaande gesprekken zijn afkomstig van transcripties of aantekeningen in de vorm van doorlopende tekst, zonder interpunctie. De Commissie heeft een tekstinterpretatie gemaakt om de uitspraken te kunnen toeschrijven aan Kok Seafood of Heiploeg.³⁶⁹ Een gedeelte is bevestigd door Kok Seafood.³⁷⁰ Het is echter van weinig belang wie precies wat zei in deze gesprekken. Uit deze gesprekken wordt namelijk duidelijk dat Kok Seafood kennis kon hebben van het bestaan van geheime contacten tussen Heiploeg en Klaas Puul.
- (208) Heiploeg beweert dat de verwijzing naar 'met Klaas Puul' in de transcriptie van het eerste gesprek mogelijk niet authentiek is, maar later is toegevoegd. Deze komt namelijk niet voor in de (samenvattende) aantekeningen van hetzelfde gesprek.³⁷¹ Deze hypothese wordt echter niet door de feiten ondersteund. Integendeel: het lijkt logischer dat deze verwijzing wel degelijk voorkwam in het oorspronkelijke gesprek met transcriptie, maar niet meer is gereproduceerd in de (samenvattende) aantekeningen, aangezien het inherent aan het gesprek werd geacht. Hoe dan ook: Zelfs als deze verwijzing later zou zijn toegevoegd (quod non), blijft het duidelijk dat er een intentie was om de prijs met Klaas Puul te verhogen en dat er in dit opzicht contacten waren tussen Heiploeg en Klaas Puul.³⁷²
- (209) Aangezien de beloning van Kok Seafood afhankelijk was van de prijzen van Heiploeg in de markt, profiteerde Kok Seafood direct van hogere downstream verkoopprijzen van Heiploeg.³⁷³ Heiploeg herinnerde Kok Seafood er herhaaldelijk aan dat die laatste profiteerde van hogere prijzen. Bijvoorbeeld in 2006 en 2008:

364 [...]

365 Zie bijvoorbeeld het gesprek tussen Kok Seafood en [...] in punt (181), het gesprek tussen Kok Seafood en [...] in punt (184) of tussen Kok Seafood en Heiploeg in punt (211).

366 [...]

367 [...]

368 [...]

369 Teksten als [...] zijn verhelderend in dit opzicht. Alternatieve interpretaties lijken niet plausibel.

370 [...]

371 [...]

372 Zie ook punt (323) voor andere bezwaren tegen deze transcripties.

373 [...]. In dit document wordt de 'formule' genoemd, die Heiploeg en Kok Seafood toepassen voor het berekenen van de prijzen voor Kok Seafood op grond van dit contract. Ook al hadden de contractpartijen geschillen over de uitvoeringsdetails van de overeenkomst, blijft overeind staan dat de verkoopprijs aan supermarkt [...] in deze formule een prominente plaats had.

[...] ³⁷⁴

[...] ³⁷⁵

(210) Kok Seafood gebruikte haar kennis om Heiploeg onder druk te zetten bij conflicten over de juiste berekening van de beloning op grond van het contract.³⁷⁶ Tenminste vanaf 2004 begon Kok Seafood telefoongesprekken op te nemen met Heiploeg en andere zakenpartners. Kok Seafood hield deze praktijk niet zeer geheim en dreigde haar partners, met name Heiploeg, herhaaldelijk om deze informatie te onthullen aan de Nederlandse Mededingingsautoriteit. Het bestaan en het doel van deze opnamen waren zodoende een publiek geheim in de garnalenhandel.³⁷⁷

(211) Kok Seafood weerhield zich in feite van mededinging, zolang Heiploeg een voldoende volume afnam tegen een goede prijs.³⁷⁸ Af en toe informeerde Kok Seafood bij Heiploeg waarom de prijzen niet konden worden verhoogd. Dit was het geval bij de contacten in december 2005 en april 2007. Bij deze twee gelegenheden antwoordde Heiploeg dat de steun van Klaas Puul nodig was om dergelijke prijsverhogingen door te voeren.

[...] ³⁷⁹

[...] ³⁸⁰

(212) Bovenstaande gesprekken zijn afkomstig van transcripties of aantekeningen in de vorm van doorlopende tekst, zonder interpunctie. De Commissie heeft een tekstinterpretatie gemaakt om de uitspraken te kunnen toeschrijven aan Kok Seafood of Heiploeg.³⁸¹ Een gedeelte is bevestigd door Kok Seafood.³⁸² Het is echter van weinig belang wie precies wat heeft gezegd in deze gesprekken, aangezien het belang van Kok Seafood bij prijsverhogingen ondubbelzinnig duidelijk wordt.

(213) Op 21 april 2006 informeerde Heiploeg Kok Seafood over een prijsverhoging voor 8 mei 2006, die met Klaas Puul was afgesproken.

[...] ³⁸³

(214) In september 2006 informeerde Klaas Puul Kok Seafood over een komende prijsverhoging die met Heiploeg was afgesproken.

[...] ³⁸⁴

[...] ³⁸⁵

374 [...]

375 [...]

376 [...]

377 [...] In dit document verklaarde [...] dat [...], tijdens een bezoek op 13.10.2008, uitgebreid uit aantekeningen voorlas die hij had samengesteld aan de hand van deze opnamen. Hij legde ook uit dat hij de kwestie vervolgens had besproken met [...] op 31.10.2008.

[...]

378 [...]

379 [...]

380 [...]

381 Uit de gesprekken blijkt dat de ene partij vraagt om een toelichting op de prijsstelling (= Kok Seafood) en een andere partij die uitleg geeft over de prijsstelling (= Heiploeg). Alternatieve interpretaties lijken niet plausibel.

382 [...]

383 [...]

384 [...]

385 [...]

- (215) Tijdens een gesprek op 14 september 2006 tussen Kok Seafood en Klaas Puul belde Heiploeg. Heiploeg en Klaas Puul begonnen daarop openlijk prijzen te bespreken in deze geïmproviseerde telefonische conferentie.

[...] ³⁸⁶

- (216) Op 4 oktober 2007 informeerde Heiploeg of Kok Seafood nog in contact was met Klaas Puul, om te controleren of Klaas Puul zich hield aan een afgesproken prijsverhoging.³⁸⁷ Heiploeg bevestigde dat er een prijsverhoging was overeengekomen. Kok Seafood meldde bij deze gelegenheid eveneens dat Heiploeg (via een andere manager) een aantal dagen eerder had gevraagd om prijsinformatie aan [...] door te geven.

[...] ³⁸⁸

- (217) In een bijeenkomst op 11 oktober 2007 herinnerde Heiploeg Kok Seafood opnieuw aan het belang van de [...] -prijs en de aard van hun contract:

[...] ³⁸⁹

[...] ³⁹⁰

[...] ³⁹¹

[...] ³⁹²

- (218) Bovenstaande fragmenten zijn afkomstig uit een transcriptie in de vorm van een doorlopende tekst, zonder interpunctie. De Commissie heeft een tekstinterpretatie gemaakt om deze fragmenten toe te schrijven aan Kok Seafood of Heiploeg.³⁹³ Een gedeelte is bevestigd door Kok Seafood.³⁹⁴ Het belangrijkste is echter wat er is besproken over het belang van de [...] -prijs en over het onderliggende doel van het contract, niet zozeer wie dit in het gesprek naar voren bracht.
- (219) Zoals eerder genoemd, diende Kok Seafood eveneens als informatiekanaal tussen Heiploeg en [...].³⁹⁵
- (220) Toen er tussen Heiploeg en Kok Seafood een conflict ontstond over de precieze berekening van de vergoeding uit hoofde van de overeenkomst, maakten concurrenten en investeerders zich zorgen dat de stabiliteit op de markt gevaar liep en grepen actief in om mogelijke versturende effecten voor de gehele sector of hun investering te voorkomen.³⁹⁶
- (221) [...] bood aan tussen te komen en organiseerde een bijeenkomst tussen Heiploeg en Kok Seafood op 5 februari 2008.³⁹⁷

386

[...]

387

In die periode nam de frequentie van de contacten tussen Heiploeg en Klaas Puul af door managementwisselingen. Zie punt (59).

388

[...]

389

[...]

390

[...]

391

[...]

392

[...]

393

Alternatieve interpretaties lijken niet plausibel.

394

[...]

395

Zie de punten (193) - (196).

396

[...] Zie ook (122).

397

[...]

- (222) Ook [...] probeerde tussen te komen. Hij stuurde op 1 november 2008 een brief naar Heiploeg en stuurde die ook door naar Kok Seafood.³⁹⁸ Op 12 december 2008 vertelde hij aan een vertegenwoordiger van vissers, naar eigen zeggen ook namens Klaas Puul en [...], dat ze bang waren dat Kok Seafood op het punt stond om de mededingingsautoriteiten te benaderen en vroeg de vertegenwoordiger van de vissers om tussenbeide te komen en contact op te nemen met de verschillende betrokken partijen.³⁹⁹ De vertegenwoordiger van de vissers greep zoals gevraagd in.⁴⁰⁰
- (223) Kok Seafood deed ook zijn beklag over Heiploeg bij [...].⁴⁰¹ [...] stelde Heiploeg in 2009 voor te helpen bij het oplossen van het conflict.⁴⁰² Voorafgaand aan een bijeenkomst tussen Kok Seafood en [...] op 2 maart 2009 werd tijdens de managementbijeenkomst van Heiploeg op 26 februari 2009 een mogelijke nieuwe overeenkomst met Kok Seafood besproken. Er werd overwogen dat het ontbreken van een deal Heiploeg mogelijk meer zou kosten en dat het wenselijk was de communicatie met de andere marktdeelnemers open en transparant te houden.⁴⁰³
- (224) Op 3 maart 2009 informeerde [...] Heiploeg dat er een deal was gesloten met Kok Seafood.⁴⁰⁴ Dat nieuws verspreidde zich als een lopend vuurtje. [...] ontving het nieuws op diezelfde dag en informeerde [...] dat het conflict tussen Kok Seafood en Heiploeg was opgelost: "[...]"⁴⁰⁵ Tevens informeerde hij Stührk dat het conflict tussen Heiploeg en Kok Seafood was beëindigd en Stührk gaf aan blij te zijn met deze mededeling.⁴⁰⁶ Op 30 maart 2009 losten Heiploeg en Kok Seafood hun geschil op en tekenden een nieuwe overeenkomst op 16 april 2009.⁴⁰⁷

4.3. Tenuitvoerlegging

- (225) De deelnemers aan de overeenkomsten hebben hun afstemmingsactiviteiten en de uitwisseling van commercieel gevoelige en marktrelevante informatie gedurende een langere tijdsperiode van meerdere jaren uitgevoerd, hoewel de prijsdoelstellingen misschien niet in alle beoogde gevallen zijn bereikt.⁴⁰⁸
- (226) Het kan daarom geconcludeerd worden dat de gemaakte afspraken in de praktijk zijn gebracht en in meer of mindere mate succesvol zijn uitgevoerd.

398

[...]

399

[...] Dit was na de vakbondsbijeenkomst waar het conflict tussen Heiploeg en Kok Seafood werd besproken.

400

[...]

De vertegenwoordiger van de vissers nam op 24 december 2008 per e-mail contact op met [...] om te klagen over de gevolgen die het conflict tussen Heiploeg en Kok Seafood had voor de branche en vermeldde dat Kok de mededingingsautoriteiten had ingelicht.

401

[...]

402

[...]

403

[...]

404

[...]

405

[...]

406

Zie punt (122).

407

[...]

408

Zie bijvoorbeeld punt (116) voor een succesvolle tenuitvoerlegging van een afgesproken prijs.

5. DE TOEPASSING VAN ARTIKEL 101 VWEU

5.1. Het desbetreffende mededingingsvoorschrift

(227) Artikel 101, lid 1, VWEU verbiedt als onverenigbaar met de interne markt, alle overeenkomsten of onderling afgestemde feitelijke gedragingen tussen ondernemingen, welke de handel tussen lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden en ertoe strekken of ten gevolge hebben dat de mededinging binnen de interne markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst.

5.2. Overeenkomsten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen

5.2.1. *Beginselen*

(228) In artikel 101, lid 1, VWEU worden overeenkomsten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen tussen ondernemingen verboden.

(229) Van een "overeenkomst" is sprake wanneer de partijen een gemeenschappelijk plan volgen dat een beperking inhoudt of kan inhouden van hun afzonderlijke verkoopgedrag doordat partijen afspreken hoe zij zich op de markt zullen gedragen (of van welke gedragingen zij zich zullen onthouden). Er hoeft geen schriftelijke overeenkomst te zijn, formaliteiten zijn niet noodzakelijk, contractuele sancties of maatregelen om de naleving af te dwingen evenmin. De overeenkomst kan uitdrukkelijk zijn of besloten liggen in het gedrag van de partijen.

(230) Het begrip "overeenkomst" van artikel 101 VWEU kan ook van toepassing zijn op onuitgewerkte afspraken en gedeeltelijke en aan voorwaarden onderhevige overeenkomsten waarover nog wordt onderhandeld en welke de voorbereiding vormen voor de definitieve overeenkomst. Het is dus niet noodzakelijk dat de deelnemers van tevoren overeenstemming hebben bereikt over een allesomvattend gemeenschappelijk plan. Volgens vaste rechtspraak is het voldoende, wil er van een overeenkomst in de zin van artikel 101 VWEU sprake zijn, dat de betrokken ondernemingen hun gezamenlijke wil tot uitdrukking hebben gebracht om zich op een bepaalde wijze op de markt te gedragen. Dit geldt ook voor gentlemen's agreements die de getrouwe weergave zijn van een dergelijke gezamenlijke wil die tot beperking van de mededinging strekt.⁴⁰⁹

(231) In het geval van een complex kartel van lange duur kan de term "overeenkomst" niet alleen correct worden toegepast op een algemeen plan of op uitdrukkelijk overeengekomen voorwaarden, maar ook op de tenuitvoerlegging van hetgeen op basis van dezelfde mechanismen en met het oog op hetzelfde gemeenschappelijke doel is overeengekomen. Zoals het Hof van Justitie in de zaak-*Anic Participazioni SpA*⁴¹⁰ heeft verklaard, volgt uit de uitdrukkelijke bewoordingen van artikel 101, lid 1, VWEU dat een overeenkomst niet uit een op zichzelf staande handeling hoeft te bestaan, maar ook uit een reeks van handelingen of een voortgezette gedraging kan bestaan.

⁴⁰⁹ Zie in dit verband arrest van 20 maart 2002, zaak T-9/99, *HFB Holding e.a. / Commissie*, Jurispr. 2002, blz. II-1487, punt 200 (bevestigd door gevoegde zaken C-189/02 P enz., *Dansk Rørindustri A/S e.a. / Commissie*, Jurispr. 2005, blz. I-5425), alsmede C-105/04 P, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied / Commissie*, Jurispr. 2006, blz. I-8725, punten 80, 94 t/m 100, 110 t/m 113, 135 t/m 142, en 162.

⁴¹⁰ Arrest van 8 juli 1999, zaak C-49/92 P, *Commissie / Anic Participazioni SpA*, Jurispr. 1999, blz. I-4125, punt 81.

- (232) Ook al onderscheidt artikel 101 VWEU het begrip "onderling afgestemde feitelijke gedraging" van het begrip "overeenkomsten tussen ondernemingen", is het daarbij de bedoeling om onder het antitrustverbod van dat artikel een vorm van afstemming tussen ondernemingen te vatten, die, zonder dat het tot een eigenlijke overeenkomst komt, de risico's van de onderlinge mededinging welbewust vervangt door een feitelijke samenwerking.⁴¹¹
- (233) Volgens vaste rechtspraak hoeft er geen werkelijk plan te zijn opgesteld om afstemming en/of samenwerking als verboden aan te merken. De criteria voor het beoordelen van dergelijke gedragingen dienen te worden begrepen in het licht van de in de mededingingsvoorschriften van het VWEU besloten voorstelling. Volgens deze voorschriften moet iedere ondernemer zelfstandig bepalen welk beleid hij op de interne markt zal voeren. Deze zelfstandigheidseis ontnemt ondernemingen niet het recht hun beleid intelligent aan het vastgestelde of te verwachten marktgedrag van de concurrenten aan te passen. Daarentegen staat deze eis echter wel onverbiddeijk in de weg aan enigerlei al dan niet rechtstreeks opgenomen contact strekkend hetzij tot beïnvloeding van het marktgedrag van een bestaande of mogelijke concurrent, hetzij tot beduiding aan zulk een concurrent van het aangenomen of voorgenomen marktgedrag.⁴¹²
- (234) Een gedraging kan derhalve als "onderling afgestemde feitelijke gedraging" onder artikel 101, lid 1, VWEU vallen, zelfs wanneer partijen zich niet expliciet hebben verbonden tot een gemeenschappelijk plan waarin hun gedragingen op de markt zijn vastgelegd, maar wel gebruikmaken van of deelnemen aan op verstandhouding berustende systemen die de afstemming van hun commerciële gedragingen vergemakkelijken. Om een onderling afgestemde feitelijke gedraging aan te tonen, hoeft dus niet te worden bewezen dat een onderneming zich, jegens één of meer andere concurrenten, formeel heeft verbonden om een bepaalde gedragslijn te volgen of dat de concurrenten hun toekomstig marktgedrag gezamenlijk hebben vastgelegd. Het volstaat dat een onderneming door haar intentieverklaring de onzekerheid over haar toekomstige marktgedrag heeft weggenomen of althans wezenlijk heeft verkleind.⁴¹³
- (235) Hoewel het begrip "onderling afgestemde feitelijke gedraging" niet alleen onderlinge afstemming vereist, maar ook feitelijke gedragingen op de markt welke het resultaat zijn van de onderlinge afstemming en welke daarmee een oorzakelijk verband hebben, mag, totdat het tegendeel is bewezen, worden aangenomen dat ondernemingen die deelnemen aan een dergelijke afstemming van gedragingen en die actief blijven op de markt, rekening zullen houden met de aldus met concurrenten uitgewisselde informatie bij het bepalen van hun eigen gedrag, temeer wanneer de onderlinge afstemming met een zekere regelmaat en over een langere periode plaatsheeft.⁴¹⁴ Een dergelijke onderling afgestemde feitelijke gedraging valt zelfs dan

⁴¹¹ Arrest van 14 juli 1972, zaak 48/69, *Imperial Chemical Industries / Commissie*, Jurispr. 1972, blz. 619, punt 64.

⁴¹² Arrest van 16 december 1975, gevoegde zaken 40/73 enz., *Coöperatieve Vereniging "Suiker Unie" UA e.a. / Commissie*, Jurispr. 1975, blz. 1663, punten 173-174.

⁴¹³ Zie arrest van 5 april 2006, zaak T-279/02, *Degussa AG / Commissie*, Jurispr. 2006, blz. II-897, punt 133; arrest van 15 maart 2000, gevoegde zaken T-25/95 enz., *Cimenteries CBR NV e.a. / Commissie*, Jurispr. 2000, blz. II-491, punten 1849 en 1852.

⁴¹⁴ Zie arrest van 8 juli 1999, zaak C-199/92 P, *Hüls / Commissie*, Jurispr. 1999, blz. I-4287, punten 155 t/m 168; arrest-*Anic Partecipazioni*, reeds aangehaald, punten 119-121; arrest van 5 december 2006,

onder artikel 101, lid 1, VWEU wanneer zich op de markt geen mededingingsbeperkende gevolgen voordoen.⁴¹⁵

- (236) Wat betreft langdurige "complexe inbreuken" is de Commissie niet gehouden de inbreuk te kwalificeren als uitsluitend "overeenkomsten" of "onderling afgestemde feitelijke gedraging".⁴¹⁶ De begrippen "overeenkomst" en "onderling afgestemde feitelijke gedraging" zijn soepel en kunnen elkaar overlappen. Mededingingsbeperkende gedragingen kunnen van tijd tot tijd variëren, of de mechanismen ervan kunnen worden aangepast of versterkt om rekening te houden met nieuwe ontwikkelingen. Het kan zelfs voorkomen dat het niet mogelijk is om een dergelijk onderscheid te maken, aangezien een inbreuk tegelijkertijd de kenmerken van beide verboden gedragingen kan hebben. Het zou dan ook uit analytisch oogpunt gekunsteld zijn om iets wat duidelijk een voortgezette gedraging is die wordt gekenmerkt door één enkel doel, op te splitsen in verschillende gedragingen en als even zovele inbreuken te beschouwen. Een kartel kan derhalve tegelijkertijd zowel een overeenkomst als een onderling afgestemde feitelijke gedraging zijn.⁴¹⁷

5.2.2. *Toepassing in deze zaak*

- (237) Uit de beschrijving van de gebeurtenissen in deel 4 blijkt dat de handelaars in noordzeegarnalen tot wie dit besluit is gericht geregeld bilaterale contacten hadden gedurende welke ze hun marktgedrag deelden en coördineerden en gevoelige commerciële informatie uitwisselden, met als doel gezamenlijk het prijspeil voor noordzeegarnalen te beïnvloeden, de mededinging te beperken en de markt te stabiliseren.
- (238) Uit het verzamelde bewijsmateriaal als geheel blijkt dat er verschillende overeenkomsten zijn gesloten en dat er sprake was van onderling afgestemde feitelijke gedragingen. Het prijspeil in België, Duitsland, Frankrijk en Nederland is beïnvloed door de uitwisseling en vaststelling van referentieprijzen.⁴¹⁸ De afstemming van verkoopprijzen werd nader versterkt door bijkomende en heimelijke gedragingen met betrekking tot upstreamprijzen⁴¹⁹, marktverdeling en de toewijzing van afnemers⁴²⁰ en specifieke initiatieven ten aanzien van potentiële concurrenten.⁴²¹
- (239) In diverse gevallen betroffen deze contacten tussen concurrenten elementen die zij onmiddellijk konden toepassen in hun commerciële besluiten, wat erop duidt dat de betrokken partijen een wilsovereenstemming hadden bereikt die kenmerkend is voor een overeenkomst. In andere gevallen hebben de contacten mogelijk niet geleid tot

zaak T-303/02, *Westfalen Gassen Nederland BV / Commissie*, Jurispr. 2006, blz. II-4567, punt 133 en arrest van 4 juni 2009, zaak C-8/08, *T-Mobile Netherlands BV e.a.*, Jurispr. 2009, blz. I-4529, punten 51 t/m 62.

Bovendien kan dat vermoeden niet worden weerlegd door alleen te wijzen op bewijsmateriaal waaruit blijkt dat de deelnemers uiteindelijk niet hetzelfde prijszettingsbeleid hebben gevolgd; zie hierover bijv. arrest-*Cimenteries CBR NV e.a.*, reeds aangehaald, punt 1912.

⁴¹⁵ Zie ook arrest-*Hüls*, reeds aangehaald, punten 158 t/m 166.

⁴¹⁶ Arrest van 20 april 1999, gevoegde zaken T-305/94 enz., *Limburgse Vinyl Maatschappij NV e.a. / Commissie (PVC II)*, Jurispr. 1999, blz. II-931, punt 696.

⁴¹⁷ Zie arrest T-7/89 *Hercules / Commissie*, Jurispr. 1991, blz. II-1711, punt 264.

⁴¹⁸ Zie de punten (42) - (51) en (69) - (122).

⁴¹⁹ Zie de punten (143) - (180).

⁴²⁰ Zie de punten (123) - (142).

⁴²¹ Zie de punten (181) - (224).

'overeenkomsten', maar verkleinden zij in ieder geval wezenlijk de onzekerheid over het marktgedrag dat zij van elkaar konden verwachten, waardoor ze 'onderling afgestemde feitelijke gedragingen' vormen. Voor zover de deelnemers hun toekomstige handelwijze aangaven, werd hier wederzijds rekening mee gehouden bij het nemen van de eigen zakelijke beslissingen. Als gevolg hiervan hebben alle deelnemers de nodige maatregelen genomen om bij te dragen aan het functioneren van het geheel van afspraken.

- (240) Heiploeg en Klaas Puul hebben meerdere malen ingestemd met afstemming van hun verkoopprijsspeilen. Dat was reeds het geval bij de besluiten die door Klaas Puul en Heiploeg zijn genomen tijdens een bijeenkomst op 21 juni 2000.⁴²² Uit [...] blijkt dat er sprake is van overeenstemming tussen Heiploeg en Klaas Puul over meerdere besproken onderwerpen, met inbegrip van het verhogen van de [...] referentieprijzen en de prijszetting voor [...] in Nederland.⁴²³ Vergelijkbare bijeenkomsten en overeengekomen gedragingen ten aanzien van dezelfde en andere afnemers volgden gedurende de volledige, in dit besluit weerhouden periode van de inbreuk.⁴²⁴ In uit de periode van de feiten stammende documenten in het dossier van de Commissie is uitdrukkelijk sprake van "afspraken".⁴²⁵
- (241) Een ander voorbeeld is te vinden in [...] waaruit blijkt dat prijzen die Klaas Puul aan een Franse tussenhandelaar had meegedeeld, aansloten bij informatie ontvangen van Heiploeg ("HPL doorgegeven") of verstrekt aan Heiploeg ("opgegeven aan Heiploeg"). Deze feiten getuigen van een coherent marktgedrag ten aanzien van Frankrijk, waarbij Heiploeg en Klaas Puul hun prijzen voor afnemers als [...] bepaalden in functie van elkaar.⁴²⁶ Deze onderling afgestemde feitelijke gedraging elimineerde of minstens wezenlijk verkleinde de onzekerheid met betrekking tot het gedrag dat men van elkaar mocht verwachten in de markt.
- (242) Heiploeg en Klaas Puul coördineerden niet alleen hun verkoopprijsspeil, maar coördineerden eveneens hun aan contractvissers betaalde upstreamprijzen en/of wisselden deze uit. Al in de notities van de vergadering tussen Heiploeg en Klaas Puul [...] is er sprake van een [...] betaling voor 2000 en de afschaffing van deze betaling in 2001.⁴²⁷
- (243) Uitwisseling van informatie en afgesproken gedrag met betrekking tot de inkopen van noordzeegarnalen komen voortdurend voor gedurende de hele periode van de inbreuk.⁴²⁸ Uit de tijd daterende documenten verwijzen expliciet naar 'afspraken' tussen deze ondernemingen⁴²⁹ of bevatten bewijs van voorafgaand overleg tussen hen in dit verband.⁴³⁰

⁴²² Zie punt (73).

⁴²³ Zie de uit de tijd stammende notities van de vergadering [...].

⁴²⁴ Zie de punten (74), (75), (78), (81), (82), (83), (84), (90), (91), (93), (94), (100), (102), (103), (105), (108), (110), (115), (116), (118) en (121).

⁴²⁵ Zie bijvoorbeeld de punten (59), (80), (93), (135), (183) en (184) [...], de punten (94) en (116) [...], de punten (152) en (158) [...].

⁴²⁶ Zie de punten (90), (91), (105) en (115).

⁴²⁷ Zie punt (145).

⁴²⁸ Zie de punten (146), (170), (173), (174) en (178).

⁴²⁹ Zie bijvoorbeeld punt (137) [...].

⁴³⁰ Zie bijvoorbeeld de punten (146) en (173).

- (244) De gewenste stabiliteit werd verder verbeterd door marktverdelingsovereenkomsten of onderling afgestemde feitelijke gedragingen tussen Heiploeg en Klaas Puul om niet elkaars klanten⁴³¹ of vissers⁴³² over te nemen. Een individuele leverancier vormde het voorwerp van een volumeverdelingsovereenkomst⁴³³ en waar nodig werden tenders besproken, wat aanleiding gaf tot diverse afzonderlijke overeenkomsten.⁴³⁴ Een uit de periode stammende notitie aangehaald onder punt (127) verwijst in dit verband bijvoorbeeld expliciet naar 'afspraken'.
- (245) Volgens [...] strekten de marktverdelingsovereenkomsten zich ook uit tot de visafslagen.⁴³⁵ Heiploeg en Klaas Puul oefenden ook indirecte druk uit op de inkooprijzen en de verkochte volumes door middel van overeenkomsten over de te gebruiken zeefmaat⁴³⁶ en door afspraken te maken met concurrenten die op de visafslag kochten.⁴³⁷ Deze afspraken met concurrenten vormen mogelijk individuele acties, maar pasten wel in de gedeelde doelstelling van het verminderen van de mededinging op de afslag om zo het inkooprijdspeil beter te controleren.
- (246) Het liep echter duidelijk niet allemaal van een leien dakje. De partijen herinnerden elkaar aan de status quo in hun onderlinge contacten⁴³⁸, als ze zich beklagden over een gebrek aan respect⁴³⁹ en/of bedreigingen uitte om bepaalde klanten te benaderen.⁴⁴⁰ Maar over het algemeen verkleinden de overeenkomsten, uitwisseling van informatie en bijkomende activiteiten aanzienlijk de onzekerheid over het gedrag dat ze van elkaar konden verwachten.
- (247) In Duitsland werd ook overeenstemming bereikt over prijzen met Stührk, bijvoorbeeld toen Heiploeg en Stührk op 30 juli 2003 overeenkwamen om de prijzen voor afnemer [...] niet te verlagen.⁴⁴¹ Stührk rapporteerde intern herhaaldelijk over wat was 'overeengekomen'.⁴⁴²
- (248) Bij andere gelegenheden wijst het bewijsmateriaal niet rechtstreeks naar een definitieve overeenkomst, maar duidt het er op dat ondernemingen, vooraleer een besluit te nemen over hun eigen gedrag, wachten op de feedback van of overleg met een of meer van de andere deelnemers in het kartel.⁴⁴³ Heiploeg en Stührk informeerden elkaar openlijk over hun voornemens voor bepaalde zaken, waardoor zij elkaars marktgedrag onderling hebben beïnvloed, feiten die ten minste onderling afgestemde feitelijke gedragingen vormen.
- (249) Stührk werd op de hoogte gebracht van de prijzen die Heiploeg en Klaas Puul opgaven of wilden bekomen van afnemers als [...], [...] en [...] in Duitsland⁴⁴⁴ en

⁴³¹ Zie de punten (123), (127), (128).

⁴³² Zie punt (154) en het daar geciteerde bewijsmateriaal [...].

⁴³³ Zie de punten (145) en (146).

⁴³⁴ Zie de punten (124) - (128).

⁴³⁵ Zie punt (156).

⁴³⁶ Zie punt (154).

⁴³⁷ Zie de punten (157) - (166).

⁴³⁸ Zie punt (131).

⁴³⁹ Idem.

⁴⁴⁰ Zie punt (128).

⁴⁴¹ Zie punt (86).

⁴⁴² Zie bijvoorbeeld voetnoot 295 in/en punt (170) [...] en voetnoot 159 in punt (87) [...].

⁴⁴³ Zie bijvoorbeeld punt (87) (betreffende Heiploeg en Stührk).

⁴⁴⁴ Zie de punten (84), (87) en (98). Zie ook voetnoot 632 in punt (416) voor andere afnemers.

stelde Heiploeg in kennis van haar eigen prijzen⁴⁴⁵ en/of stelde haar prijs vast in functie van de uitgewisselde prijzen.⁴⁴⁶ Een duidelijk voorbeeld, naast talrijke andere, is te vinden in het bewijsmateriaal in de vorm van interne notities waaruit blijkt dat Heiploeg op 14 maart 2003 Stührk informeerde over haar voorgenomen prijs voor [...] in Duitsland, en dat Stührk van plan was om eerst met Heiploeg te praten vooraleer haar eigen bod af te geven.⁴⁴⁷

- (250) Heiploeg stelt in haar antwoord op de mededeling van punten van bezwaar dat deze mededeling onschuldig was, omdat ze verband hield met (inkoop)prijzen die door Heiploeg in rekening werden gebracht bij Stührk.⁴⁴⁸ Deze mening wordt echter weersproken door de tekst, waarin wordt verwezen naar [...], en ook door Stührk, de opsteller van het document. In haar antwoord op de mededeling van punten van bezwaar bevestigde Stührk dat deze gebeurtenis een typisch voorbeeld was van hoe Heiploeg Stührk informeerde over de prijsstelling voor [...] en bevestigde dat zij rekening hield met dergelijke informatie voor haar eigen prijsstelling.⁴⁴⁹ Uit het document blijkt duidelijk dat Stührk en Heiploeg met elkaar in contact stonden voordat ze een prijsofferte uitbrachten aan [...] in Duitsland.
- (251) Deze contacten in de vorm van overeenkomsten of onderling afgestemde feitelijke gedragingen verkleinden wezenlijk de onzekerheid met betrekking tot het gedrag dat ze van elkaar mochten verwachten in de markt.
- (252) Stührk onthield zich ook van directe concurrentie met Heiploeg en Klaas Puul op de visafslagen in Nederland om zo de prijzen niet op te drijven.⁴⁵⁰ In plaats daarvan kocht Stührk garnalen in bij Heiploeg. Hiervoor verstrekke Heiploeg natuurlijk prijsinformatie aan Stührk. Maar bewijsmateriaal in het dossier suggereert dat ook de prijzen die werden betaald aan contractvissers in Duitsland werden uitgewisseld. Stührk ontving dergelijke informatie niet alleen van vissers of andere handelaars op de markt, maar ontving dergelijke prijsinformatie soms ook direct van Heiploeg, of controleerde de prijzen bij Heiploeg en stelde haar eigen prijs vast in functie van de ontvangen informatie.⁴⁵¹
- (253) Uit het in punt (178) aangehaalde document van 16 juli 2007 blijkt bijvoorbeeld duidelijk dat prijzen werden vergeleken met het oog op een nadere of betere afstemming. Het argument van Heiploeg in antwoord op de mededeling van punten van bezwaar dat het uiten van een wens voor betere afstemming in de toekomst niet verboden is, maar juist aangeeft dat er geen sprake was van dergelijke afstemming op dat moment, komt niet overtuigend over in het licht van de principes vermeld in de punten (228) tot en met (236) met betrekking tot overeenkomsten en onderling afgestemde gedragingen. Hetzelfde geldt voor de toelichting van Heiploeg dat de prijzen op elkaar kunnen worden afgestemd zonder expliciete afspraken.
- (254) Dit kon soms ook leiden tot afzonderlijke afspraken over inkooprijzen.⁴⁵² Documenten uit die tijd die deel uitmaken van het dossier van de Commissie

⁴⁴⁵ Zie de punten (86), (87), (99), (108) en (107).

⁴⁴⁶ Zie de punten (84) en (98).

⁴⁴⁷ Zie punt (85).

⁴⁴⁸ [...]

⁴⁴⁹ [...]

⁴⁵⁰ Zie de punten (160) - (162).

⁴⁵¹ Zie de punten (169) - (180).

⁴⁵² Zie punt (170), [...].

verwijzen soms expliciet naar het bestaan van 'afstemming' tussen deze ondernemingen.⁴⁵³

- (255) De mededingingsbeperkende overeenkomsten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen strekten zich ook uit tot Kok Seafood. Kok Seafood had een langdurig contract gesloten met Heiploeg, eerst in oktober 2000, gevolgd door verlengingen in februari 2005 en april 2009, dat haar in staat stelde haar garnalen aan Heiploeg te verkopen tegen een vergoeding die in de praktijk werd vastgelegd in functie van de verkoopprijs van Heiploeg.⁴⁵⁴ De achterliggende gedachte bij dit contract was het wegnemen van de concurrentiedreiging van Kok Seafood en Kok Seafood kan niet onwetend zijn geweest van het eigenlijke doel van dit langdurige partnerschap.⁴⁵⁵ Klaas Puul was zich in ieder geval volledig bewust van de rol van dit contract voor de kartelafspraken.
- (256) Kok Seafood was zich niet alleen bewust van de mededingingsbeperkende doelstelling van het contract, maar was zich tevens bewust van en/of geïnformeerd over de prijsafstemming tussen Heiploeg en Klaas Puul.⁴⁵⁶ Een voorbeeld is te vinden in de aantekeningen van Kok Seafood van 8 september 2006 waaruit blijkt dat zij op de hoogte werd gehouden van de prijsovereenkomst die Heiploeg en Klaas Puul waren overeengekomen en die per 14 september 2006 zou ingaan.⁴⁵⁷ Kok Seafood verleende zelfs zijn actieve steun aan deze afspraken en contacten.⁴⁵⁸ Kok Seafood was bijvoorbeeld behulpzaam bij het indirect tot stand brengen van contacten tussen Heiploeg en Klaas Puul met de nieuwkomer [...], met het oog op het verbeteren van het algemene prijsniveau, en dus ook de prijs die Kok Seafood ontving van Heiploeg op basis van het langdurige contract.⁴⁵⁹
- (257) Kok Seafood wist of had redelijkerwijs kunnen voorzien dat zij een kartelprijs betaald kreeg voor een contract dat haar competitieve dreiging op de markt wegnam. In feite breidde dit contract de omvang van de prijsafspraken tussen Heiploeg en Klaas Puul uit tot Kok Seafood.⁴⁶⁰
- (258) Kok Seafood had een langdurig contract gesloten met Heiploeg en moest er wel van op de hoogte zijn dat de onderliggende doelstelling van dit contract was dat zij geen werkelijke concurrent zou worden. Bovendien werd Kok Seafood betaald in functie van de gemiddelde Heiploeg-prijzen en was Kok Seafood zich er wel degelijk van bewust dat de prijs van Heiploeg het resultaat was van afstemming met andere handelaars, in het bijzonder Klaas Puul.
- (259) Bij complexe inbreuken⁴⁶¹ zoals de onderhavige is de Commissie niet gehouden iedere gebeurtenis of gedraging uitsluitend aan te merken als zijnde een "overeenkomst" of een "onderling afgestemde feitelijke gedraging". De adressaten van dit besluit wisselden bedrijfsgevoelige informatie uit met hun concurrenten en hielden rekening met de uitgewisselde informatie bij het bepalen van hun eigen

⁴⁵³ Zie punt (178), [...].

⁴⁵⁴ Zie de punten (57) of (77) en (209).

⁴⁵⁵ Zie de punten (201) - (205).

⁴⁵⁶ Zie punt (206). Zie ook de punten (181) - (185).

⁴⁵⁷ Zie punt (103).

⁴⁵⁸ Zie de punten (212), (214) en (215).

⁴⁵⁹ Zie de punten (193) - (196).

⁴⁶⁰ Zie de punten (204) en (206).

⁴⁶¹ Zie ook de punten (288) - (299).

gedrag in de markt.⁴⁶² Of deze uitwisseling van bedrijfsgevoelige informatie ook werkelijk leidde tot verdere afstemming in de vorm van een overeenkomst dan wel een onderling afgestemde feitelijke gedraging, is in zoverre niet van belang daar waar de uitwisselingen regelmatig voorkwamen en/of gedurende een langere periode en het marktgedrag van individuele concurrenten hebben onthuld en beïnvloed. De adressaten van dit besluit hielden rekening met de met hun concurrenten de uitgewisselde informatie bij het bepalen van hun eigen gedrag op de markt.

- (260) Dit geheel van regelingen vormt een patroon van gecoördineerde marktgedragingen die een aantal mededingingsbeperkende overeenkomsten en/of onderling afgestemde feitelijke gedragingen in de zin van artikel 101 VWEU omvatten. Daarom concludeert de Commissie dat het geheel van regelingen zoals dat in deel 4 is beschreven, alle kenmerken vertoont van een door artikel 101, lid 1, VWEU verboden overeenkomst en/of onderling afgestemde feitelijke gedraging.

5.2.3. *Argumenten van partijen*

- (261) Heiploeg en Kok Seafood zijn van mening dat het meeste bewijsmateriaal dat in dit besluit is gebruikt niet-ontvankelijk is of onvoldoende sluitend om een inbreuk op artikel 101 VWEU aan te tonen.

5.2.3.1. *Ontvankelijkheid van bewijsmateriaal*

- (262) Heiploeg stelt dat bewijsmateriaal afkomstig van Kok Seafood in de vorm van opnamen van telefoongesprekken en de transcripties of notities die daarvan zijn gemaakt, niet toelaatbaar is, aangezien het is gemaakt zonder toestemming van de opgenomen persoon.
- (263) Kok Seafood stelt dat dit bewijs niet toelaatbaar is, omdat het te maken heeft met correspondentie met een externe advocaat die valt onder het verschoningsrecht. Daarnaast is het bewijsmateriaal verkregen zonder rechtsgrondslag.

a) *Het gebruik van telefoongesprekken in mededingingsonderzoeken*

- (264) Heiploeg voert aan dat het in sommige lidstaten verboden is om in het geheim telefoongesprekken op te nemen of om dergelijke gesprekken beschikbaar te stellen aan derden.⁴⁶³ Tevens verwijst Heiploeg naar andere mededingingsonderzoeken waarbij de Commissie zich expliciet onthield van het gebruik van dergelijk bewijs. Op basis hiervan stelt Heiploeg dat het bewijsmateriaal niet toelaatbaar is en/of niet zou mogen worden gebruikt.
- (265) De Commissie merkt op dat de telefoongesprekken zijn opgenomen in Nederland en dat dit overeenkomstig het Nederlands recht geen crimineel feit vormt.⁴⁶⁴ Daarnaast, zelfs als zouden private partijen dergelijk bewijsmateriaal op onrechtmatige wijze hebben verkregen, dan betekent dit niet in dat het de Commissie verboden is om dit materiaal te gebruiken als bewijsmateriaal voor de inbreuk. Er bestaat geen bepaling die het gebruik van door private partijen onrechtmatig verkregen bewijs uitdrukkelijk

⁴⁶² Zie bijvoorbeeld de punten (84), (87), (89), (90), (98), (99), (108), (108), (110), (114), (196), (206), (213) en (215).

⁴⁶³ Zie [...], waarbij wordt verwezen naar Frankrijk, Duitsland, Oostenrijk en het Verenigd Koninkrijk.

⁴⁶⁴ Overeenkomstig artikel 139c, lid 1, van het Nederlandse wetboek van strafrecht is het opnemen van een telefoongesprek enkel een crimineel feit wanneer dat wordt gedaan door iemand die geen partij is bij het gesprek.

verbiedt⁴⁶⁵ en in de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens is ook meermaals bevestigd dat het gebruik van onrechtmatig verkregen opnamen op zichzelf geen schending is van een grondrecht.⁴⁶⁶

- (266) Noch de Commissie, noch de nationale autoriteiten waren betrokken bij het opnemen van de telefoongesprekken. De telefoongesprekken zijn gevonden tijdens inspecties op basis van artikel 20, lid 4, en artikel 21 van Verordening (EG) nr. 1/2003 en de onderneming waar ze zijn aangetroffen had geen belang om dit belastend bewijs te verstrekken aan de Commissie. Dit is een belangrijk onderscheid met andere onderzoeken, waar er opnamen waren gemaakt en verstrekt door de indiener van een klacht of een clementie-aanvraag en die zelf een persoonlijk belang zouden kunnen hebben bij het verstrekken van zulk bewijsmateriaal aan de Commissie.
- (267) De Commissie heeft in geen geval de opnamen verkregen op een wijze die onrechtmatig was jegens Heiploeg en daarom kan het bewijsmateriaal worden gebruikt tegen Heiploeg.
- (268) In zoverre de stelling van Heiploeg tevens ziet op de ontoelaatbaarheid van de transcripties en notities die van deze opnamen zijngemaakt zijn, zijn *mutatis mutandis* dezelfde argumenten van toepassing. Het spreekt voor zich dat wanneer het de Commissie niet verboden is om opnamen van telefoongesprekken te gebruiken, het de Commissie zeker niet verboden is om gebruik te maken van de transcripties en/of notities die van deze opnamen zijn gemaakt.

b) Verschoningsrecht

- (269) Kok Seafood stelt dat de audiobestanden of transcripties/notities van opgenomen telefoongesprekken niet als bewijsmateriaal kunnen worden gebruikt, omdat ze zijn gemaakt voor haar externe juridische adviseurs en derhalve vallen onder het verschoningsrecht.
- (270) Ten eerste merkt de Commissie op dat Kok Seafood tijdens de administratieve procedure al afstand heeft gedaan van deze stelling.⁴⁶⁷ Kok Seafood erkende tijdens de hoorzitting dat ze toestemming heeft gegeven om het materiaal toe te voegen aan het dossier van de Commissie, maar geen toestemming heeft gegeven om het materiaal als bewijs te gebruiken. De Commissie merkt op dat dergelijke aanvullende toestemming om het materiaal te gebruiken niet noodzakelijk is wanneer in de verklaring van afstand duidelijk staat vermeld dat "[Kok Seafood] heeft besloten om zijn beroep op het legal privilege in te trekken."⁴⁶⁸

⁴⁶⁵ Arrest van 8 juli 2008, zaak T-48/05 *Franchet and Byk / Commissie*, Jurispr. 2008, blz. II-01585, paragraaf 75.

⁴⁶⁶ Zie bijvoorbeeld EHRM, 26 april 2007, verzoekschrift nr. 71525/01, *Popescu / Roemenië* (nr. 2), paragraaf 106.

Na een vraag van de Commissie tijdens de hoorzitting, kon Heiploeg geen andere jurisprudentie overleggen tot staving van haar stelling. Heiploeg stelde dat ze meer tijd nodig had om antwoord te geven op een dergelijke vraag, maar heeft ook na de hoorzitting geen nadere toelichting ingebracht. Aangezien de telefoonopnames zijn gemaakt door een particulier persoon op zijn eigen initiatief, kan de huidige zaak zeker niet vergeleken worden met de zaken waarnaar Heiploeg verwijst en waar telefoonopnames werden gemaakt en verkregen door middel van de actieve tussenkomst van publieke overheden.

⁴⁶⁷ [...]

⁴⁶⁸ [...]

(271) De stelling is hoe dan ook ongefundeerd, aangezien deze niet verenigbaar is met het criterium voor het toekennen van het verschoningsrecht, namelijk dat de documenten uitsluitend moeten zijn opgesteld ten behoeve van een verzoek om juridisch advies van een advocaat in de uitoefening van het recht van verdediging⁴⁶⁹, die verband houden met het onderwerp van de desbetreffende procedure.⁴⁷⁰ Kok Seafood heeft in haar antwoord op de mededeling van punten van bezwaar zelf toegegeven dat Kok Seafood deze informatie in hoofdzaak heeft willen gebruiken om zijn gelijk aan te tonen in het contractuele geschil met Heiploeg.⁴⁷¹ Uit de mededeling van punten van bezwaar en ander aanwezig bewijsmateriaal blijkt duidelijk dat het materiaal minstens ook is gebruikt voor doeleinden die verder gingen dan de huidige procedure op basis van artikel 101 VWEU en dat het zelfs in bepaalde mate is verstrekt aan andere partijen.⁴⁷² Zowel Klaas Puul als Heiploeg hebben verklaard dat Kok Seafood de opnamen en/of transcripties en notities heeft gebruikt om druk op hen uit te oefenen.⁴⁷³ Kok Seafood ontkent deze feiten niet en geeft er ook geen reactie op, waardoor zij er niet in slaagt om ondubbelzinnig aan te geven dat de documenten effectief zijn opgesteld met als enige doel het verkrijgen van juridisch advies van haar advocaat.

c) Overdracht van materiaal tussen inspectielocaties

(272) De Commissie heeft de onderneming Kok Seafood geïnspecteerd in haar kantoren en in de privéwoning van [...]. Ten behoeve hiervan had de Commissie twee inspectiebesluiten genotificeerd overeenkomstig artikel 20, lid 4, en artikel 21 van Verordening (EG) nr. 1/2003. Beide besluiten waren gericht aan L. Kok International Seafood BV.

(273) Bij de privéwoning van [...] verzocht de vrouw des huizes de inspecteurs deze inbreuk op de huisvrede tot een minimum te beperken.⁴⁷⁴ Om aan dit verzoek te voldoen, zijn een aantal apparaten die eigendom waren van [...] en waar relevant materiaal op werd gevonden, overgebracht naar de kantoren om daar bepaalde informatie te kopiëren.⁴⁷⁵

(274) De vrouw des huizes ging samen met de apparaten mee naar de kantoren en bij aankomst werd de gevolgde procedure uitgelegd aan [...] Kok Seafood. Er werden geen bezwaren geuit en het materiaal werd toegevoegd aan de rest van het

⁴⁶⁹ Arrest van 17 september, gevoegde zaken T-125/03 en T-253/03 *Akzo Nobel Chemicals Ltd. and Akros Chemicals Ltd. / Commissie*, Jurispr. 2007, blz. II-3523, paragrafen 122-123.

⁴⁷⁰ Arrest van 18 mei 1982, zaak 155/79 *AM & S Europe Ltd. / Commissie*, Jurispr. 1982, blz. 1575, paragraaf 23.

⁴⁷¹ [...]. Onderstreping toegevoegd.

⁴⁷² Zie punt (210).

Zowel Klaas Puul als Heiploeg hebben verklaard dat Kok Seafood de opnamen en/of transcripties en notities heeft gebruikt om druk op hen uit te oefenen.

⁴⁷³ [...]

⁴⁷⁴ Inspectieverslag van de Commissie van 4.5.2009 [ID 695]: "*We moesten de tijd om het huis te doorzoeken tot een minimum beperken (de kinderen zouden thuiskomen van school)*" en "*Mij werd verzocht het huis te verlaten en de rest van mijn werkzaamheden in de kantoren uit te voeren.*"

⁴⁷⁵ Instemming opgenomen in notulen [ID 670/3].

materiaal.⁴⁷⁶ Het materiaal werd die nacht bewaard in een verzegelde ruimte en de volgende dag werden de kopieën gemaakt.⁴⁷⁷

- (275) Kok Seafood stelt in haar antwoord op de mededeling van punten van bezwaar dat de Commissie haar bevoegdheden op willekeurige en onredelijke wijze heeft overschreden door materiaal te verwijderen uit een privéwoning. Op basis daarvan concludeert Kok Seafood dat het bewijs niet-ontvankelijk is.
- (276) Kok Seafood stelt dat 31 documenten of opnamen niet toelaatbaar zijn.⁴⁷⁸ De Commissie merkt echter op dat slechts vijf daarvan daadwerkelijk zijn aangetroffen in de privéwoning en gebruikt in de mededeling van punten van bezwaar.⁴⁷⁹ Op geen daarvan wordt gesteund in dit besluit. Alleen daarom al is het argument niet-ontvankelijk.
- (277) De Commissie is het echter sowieso niet eens met de gestelde willekeurige aard van de procedure beschreven in de punten (272) tot en met (274). Er wordt opgemerkt dat er geen materiaal is overgebracht naar de kantoren van de Commissie. Het materiaal is alleen maar overgebracht, voor het maken van kopieën, tussen twee inspectielocaties die beide vielen onder een inspectiebesluit dat was gericht tot dezelfde rechtspersoon.
- (278) De procedure was volledig transparant en geenszins opgelegd aan de onderneming of de eigenaar van het huis. Op geen enkel moment is het materiaal buiten toezicht van Kok Seafood geweest. Uiteindelijk zijn er enkele kopieën gemaakt die zijn toegevoegd aan het dossier van de Commissie. Dit kan niet worden beschouwd als het wegnemen of verwijderen van originelen van een inspectie.
- (279) De procedure was ook niet willekeurig of onredelijk. De procedure was integendeel proportioneel en had niet tot doel de Commissie te bevoordelen. Er bestond voor de Commissie geen wezenlijk verschil tegen het maken van kopieën in de privéwoning of in de kantoren en het voorstel werd uitsluitend gedaan in antwoord op het rechtmatige verzoek om de huisvredebreuk tot een minimum te beperken.⁴⁸⁰ Kok Seafood slaagt er tevens niet in om toe te lichten hoe dit besluit haar positie zou hebben benadeeld.
- (280) Kok Seafood stelt dat het opzettelijke wangedrag van de Commissie blijkt uit de verwijdering van het woord 'verzegeld' uit de notulen waarin de toestemming van de vrouw des huizes voor het overbrengen van het materiaal naar de andere inspectielocatie is opgenomen.⁴⁸¹ Dit zou beweerdelijk aantonen dat de Commissie zich realiseerde dat zij wettelijk geen toestemming had om materiaal te verzegelen in een privéwoning.
- (281) Dit is echter pure speculatie zonder enige grondslag. Integendeel, het woord 'verzegeld' is verwijderd omdat de vrouw des huizes vrijwillig de documenten verzegelde naar de kantoren en er om die reden duidelijk geen verdere noodzaak was

⁴⁷⁶ NMa Verslag van Ambtshandelingen van 27.3.2009 [ID 646]: "*Ik heb de laptop na uitleg aan L.J.M. Kok overgedragen aan mijn collega.*"

⁴⁷⁷ Notulen van verzegeling van 24.3.2009 [ID 653].

⁴⁷⁸ [...]

⁴⁷⁹ [...]

⁴⁸⁰ Zie brief aan Kok Seafood van 14.5.2009 [ID 701/1].

⁴⁸¹ Notulen [ID 670/3].

om de integriteit van de documenten tijdens het vervoer te beschermen door middel van verzegeling of anderszins.

- (282) In artikel 20, lid 2, onder c), van Verordening (EG) 1/2003 wordt de Commissie de bevoegdheid verleend om afschriften of uittreksels van gecontroleerde boeken en bescheiden te maken of verkrijgen.⁴⁸² Er wordt in de verordening niet expliciet voorzien waar die afschriften moeten worden gemaakt. Het spreekt voor zich dat het soms noodzakelijk kan zijn om documenten of verslagen om die reden te verwijderen.⁴⁸³ Een dergelijke voorbereidingshandeling vormt een modaliteit van deze bevoegdheid om afschriften te maken of verkrijgen.
- (283) Aangezien het materiaal rechtmatig is overgebracht naar de kantoren van de onderneming, moet daaropvolgende behandeling van het materiaal worden beoordeeld overeenkomstig artikel 20 van Verordening (EG) nr. 1/2003 en in artikel 20, lid 2, onder d), wordt de inspecteurs van de Commissie de bevoegdheid verleend om te verzegelen. Er werden bij het verzegelen geen bezwaren geuit.⁴⁸⁴ Ook de rechten van andere partijen zijn bij deze procedure niet geschonden.

5.2.3.2. Bewijsvereisten

- (284) Heiploeg stelt dat de verklaringen van Klaas Puul ongeloofwaardig zijn. Ze worden betwist (door Heiploeg) en ze zijn onvoldoende ondersteund door bewijsmateriaal uit de desbetreffende periode. Heiploeg stelt tevens dat het bewijsmateriaal van Kok Seafood in de vorm van opnamen van telefoongesprekken, en de daarvan gemaakte transcripties of notities, onvoldoende overtuigend is. De inhoud van deze transcripties en notities zou onduidelijk zijn en de Commissie heeft subjectieve en verkeerde interpretaties gemaakt.
- (285) Heiploeg verwijst terecht naar jurisprudentie waarin staat dat alleen de betrouwbaarheid van het bewijsmateriaal beslissend is voor de beoordeling.⁴⁸⁵ Tevens wordt benadrukt dat de betrouwbaarheid en daarmee de bewijswaarde van een document afhankelijk is van de persoon van wie het originele document afkomstig is, de omstandigheden waaronder het document tot stand kwam, de persoon aan wie het is gericht en de inhoud ervan.⁴⁸⁶
- (286) Heiploeg beperkt zich echter tot een kleine selectie uit de jurisprudentie over de bewijsvereisten in kartelzaken en isoleert onderdelen van bewijsmateriaal, zonder rekening te houden met de totaliteit van het bewijsmateriaal in zijn geheel.

⁴⁸² Artikel 20, lid 2, onder c), van Verordening (EG) nr. 1/2003 is van toepassing op inspecties in kantoren van ondernemingen die zijn bevolen in overeenstemming met artikel 20, lid 1, van die verordening. In artikel 21, lid 4, wordt *mutatis mutandis* dezelfde bevoegdheid verleend voor inspecties in privéwoningen die zijn bevolen in overeenstemming met artikel 21, lid 1.

⁴⁸³ Bijvoorbeeld, wanneer er kopies genomen moeten worden bij het doorzoeken van vervoersmiddelen.

⁴⁸⁴ Notulen van de inspectie [ID 653].

⁴⁸⁵ Arrest van 8 juli 2004, zaak T-44/00, *Mannesmannröhren Werke / Commissie*, Jurispr. 2004, blz. II 2223, punt 84 en gevoegde zaken T-67/00 enz., *JFE Engineering enz. / Commissie*, Jurispr. 2004, blz. II 2501, punt 273.

⁴⁸⁶ Arrest van 12 juli 2011, zaak T-132/07, *Fuji Electric Holdings Co. Ltd / Commissie*, Jurispr. 2011, blz. II 4091, punt 88.

- (287) Ook Kok Seafood heeft de neiging om feiten te isoleren om zodoende haar precieze kennis van de mededingingsbeperkende regelingen te ontkennen, zonder rekening te houden met de totaliteit van het bewijsmateriaal in zijn geheel.⁴⁸⁷
- (288) Het is daarom van belang om eerst de op dit gebied toepasselijke jurisprudentie uiteen te zetten.⁴⁸⁸
- (289) Uit artikel 2 van Verordening (EG) nr. 1/2003 blijkt dat het aan de Commissie is om bewijsmateriaal aan te voeren waarmee kan worden aangetoond dat, in overeenstemming met de vereiste wettelijke norm, er sprake is van het bestaan van omstandigheden die een inbreuk vormen⁴⁸⁹. In dat opzicht moet de Commissie bewijsmateriaal overleggen dat voldoende precies en samenhangend is om vast te stellen dat de gestelde inbreuk plaatsvond.⁴⁹⁰
- (290) Wanneer de Commissie, bij het vaststellen van een inbreuk op artikel 101 VWEU, vertrouwt op schriftelijke bewijsstukken, ligt de bewijslast bij de desbetreffende ondernemingen om niet alleen een alternatieve uitleg te geven voor de door de Commissie vastgestelde feiten, maar ook om aan te tonen dat het bewijs waarop wordt vertrouwd in het bestreden besluit onvoldoende is om het bestaan van een inbreuk aan te tonen.⁴⁹¹ Er moet worden overwogen dat, in een zaak zoals onderhavige, wanneer de Commissie zich baseert op direct bewijs, de bewijslast bij de desbetreffende ondernemingen ligt om aan te tonen dat het door de Commissie aangevoerde bewijsmateriaal onvoldoende is. Een dergelijke omkering van de bewijslast pleegt geen inbreuk op het beginsel van het vermoeden van onschuld.⁴⁹²
- (291) Het is echter niet noodzakelijk dat elk door de Commissie aangevoerd bewijsstuk voldoet aan deze criteria met betrekking tot alle aspecten van de inbreuk. Het is voldoende als het geheel van bewijsmateriaal waarop de Commissie steunt, voldoet aan dat vereiste.⁴⁹³
- (292) De bewijsstukken waarop de Commissie in het besluit steunt om het bestaan van een inbreuk van artikel 101 VWEU door een onderneming aan te tonen, moeten niet afzonderlijk, maar als geheel worden beoordeeld.⁴⁹⁴
- (293) Het is tevens noodzakelijk om rekening te houden met het feit dat mededingingsbeperkende activiteiten op clandestiene wijze plaatsvinden en derhalve in de meeste gevallen het bestaan van een mededingingsbeperkende praktijk of

⁴⁸⁷ Zie ook punten (417) - (428).

⁴⁸⁸ Arrest van 27 juni 2012, zaak T-439/07, *Coats Holding Ltd. / Commissie*, nog niet gepubliceerd, punt 38 - 50.

⁴⁸⁹ Arrest van 17 december 1998, zaak C-185/95 P *Baustahlgewebe / Commissie*, Jurispr. 1998, blz. I-8417, punt 58; Arrest van 6 januari 2004, gevoegde zaken C-2/01 P en C-3/01 P *BAI en Commissie / Bayer*, Jurispr. 2004, blz. I-23, punt 62; en arrest van 17 september 2007, zaak T-201/04 *Microsoft / Commissie*, Jurispr. 2007, blz. II-3601, punt 688.

⁴⁹⁰ Arrest van 28 maart 1984, gevoegde zaken 29/83 en 30/83 *CRAM en Rheinzink / Commissie*, Jurispr. 1984, blz. 1679, punt 20; Arrest van 31 maart 1993, gevoegde zaken C-89/85 enz., *Ahlström Osakeyhtiö e.a. / Commissie*, Jurispr. 1993, blz. I-1307, punt 127; en arrest van 21 januari 1999, gevoegde zaken T-185/96 enz., *Riviera Auto Service e.a. / Commissie*, Jurispr. 1999, blz. II-93, punt 47.

⁴⁹¹ Arrest-*Cimenteries CBR NV e.a.*, eerder aangehaald, punten 725 - 728, en Arrest-*JFE Engineering*, eerder aangehaald, punt 187.

⁴⁹² Arrest van 8 juli 1999, zaak C-235/92 P *Montecatini / Commissie*, Jurispr. 1999, blz. I-4539, punt 181.

⁴⁹³ Arrest-*JFE Engineering*, eerder aangehaald, punt 180 en de aangehaalde jurisprudentie.

⁴⁹⁴ Arrest van 8 juli 2008, zaak T-53/03 *BPB / Commissie*, Jurispr. 2008, blz. II-1333, punt 185 en de aangehaalde jurisprudentie.

overeenkomst moet worden afgeleid uit een aantal samenvallende gebeurtenissen en indicaties die, als geheel genomen, in afwezigheid van andere plausible verklaringen, bewijs vormen van een inbreuk op de mededingingsvoorschriften.⁴⁹⁵

- (294) Met betrekking tot de waarde die moet worden gehecht aan bepaalde bewijsstukken, moet worden opgemerkt dat het enige criterium dat relevant is voor de beoordeling van vrijelijk aangevoerd bewijsmateriaal de betrouwbaarheid is van dat bewijsmateriaal.⁴⁹⁶ Overeenkomstig de algemeen toepasselijke bewijsregels is de geloofwaardigheid, en daarmee de bewijswaarde, van een document afhankelijk van de herkomst, omstandigheden waaronder het was opgesteld, persoon aan wie het is gericht en geldigheid en betrouwbaarheid van de inhoud.⁴⁹⁷ Er moet in het bijzonder grote waarde worden gehecht aan het feit dat een document is opgesteld in nauw verband met de gebeurtenissen⁴⁹⁸ of door een directe getuige van die gebeurtenissen.⁴⁹⁹ Daarnaast moet worden opgemerkt dat het enkele feit dat de informatie is verstrekt door ondernemingen die wilden profiteren van de clementieregelingen de bewijswaarde ervan niet in twijfel trekt.
- (295) Volgens vaste rechtspraak bestaat er geen bepaling of algemeen beginsel van Unierecht dat de Commissie verbiedt om, ten aanzien van een onderneming, te vertrouwen op verklaringen die zijn afgelegd door andere beschuldigde ondernemingen. Als dat niet het geval was, zou de bewijslast voor het aantonen van gedragingen in strijd met artikel 101 VWEU, die bij de Commissie ligt, onhoudbaar en onverenigbaar zijn met het houden van toezicht op de juiste toepassing van deze bepalingen, die haar zijn toevertrouwd in het Verdrag.⁵⁰⁰
- (296) Enige reserve met betrekking tot het bewijsmateriaal dat vrijwillig wordt overgelegd door de belangrijkste deelnemers aan een onrechtmatig kartel is echter begrijpelijk, aangezien deze deelnemers het belang van hun bijdrage aan de inbreuk minder groot kunnen voorstellen en die van andere maximaliseren. Toch creëert het feit dat ondernemingen hun voordeel proberen te doen met hun aanvraag, gelet op de inherente logica van de procedure zoals opgenomen in de clementieregelingen, geen stimulans voor ondernemingen om onjuist bewijsmateriaal te overleggen jegens andere deelnemers aan het kartel. Elke poging om de Commissie te misleiden, trekt zelfs de oprechtheid en volledigheid van de samenwerking van de onderneming in

⁴⁹⁵ Arrest van 7 januari 2004, gevoegde zaken C-204/00 P enz., *Aalborg Portland e.a. / Commissie*, Jurispr. 2004, blz. I-123, punten 55 - 57.

⁴⁹⁶ Arrest van 8 juli 2004, zaak T-44/00 *Mannesmannröhren-Werke / Commissie*, Jurispr. 2004, blz. II-2223, punt 84 en de aangehaalde jurisprudentie; Arrest van 8 juli 2004, zaak T-50/00 *Dalmine / Commissie*, Jurispr. 2004, blz. II-2395, punt 72, en Arrest-*JFE Engineering*, eerder aangehaald, punt 273.

⁴⁹⁷ Arrest-*Cimenteries CBR NV e.a.*, reeds aangehaald, punt 1053; Mening van rechter Vesterdorf, optredend als advocaat-generaal, in zaak T-1/89 *Rhône-Poulenc / Commissie*, Jurispr. 1991, blz. II-867, II-869, en II-956.

⁴⁹⁸ Arrest van 11 maart 1999, zaak T-157/94 *Ensidesa / Commissie*, Jurispr. 1999, blz. II-707, punt 312, en arrest *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied and Technische Unie / Commissie*, eerder aangehaald, punt 181.

⁴⁹⁹ Arrest-*JFE Engineering*, eerder aangehaald, punt 207.

⁵⁰⁰ Arrest-*JFE Engineering*, eerder aangehaald, punt 192 en de daar aangehaalde jurisprudentie.

twijfel, en brengt zo zijn kansen om ten volste te profiteren van de clementieregelingen in gevaar.⁵⁰¹

- (297) In het bijzonder wanneer een persoon toegeeft dat hij een inbreuk heeft gepleegd en dus het bestaan erkent van feiten die verder gaan dan die waarvan het bestaan direct kan worden afgeleid uit de schriftelijke bewijsstukken, dan impliceert dit, a priori, dat er geen speciale omstandigheden waren die iets anders kunnen aangeven, indien die persoon de waarheid vertelde. Verklaringen die derhalve indruisen tegen de belangen van de gedaagde, moeten in principe worden beschouwd als betrouwbaar bewijsmateriaal.⁵⁰²
- (298) Desalniettemin moeten verklaringen die zijn afgelegd door de ondernemingen in het kader van een aanvraag voor clementie overeenkomstig de clementieregelingen voorzichtig worden beoordeeld, en kunnen, over het algemeen, niet worden beschouwd als bijzonder betrouwbaar bewijsmateriaal, als het niet wordt bevestigd door ander bewijsmateriaal.
- (299) Volgens vaste rechtspraak kan een bekentenis door een van de ondernemingen die worden beschuldigd van deelname aan een kartel, die door verschillende andere ondernemingen die eveneens zijn beschuldigd, wordt weersproken, niet worden beschouwd als voldoende bewijs van een inbreuk die is gepleegd door de laatste, tenzij dit wordt ondersteund door nader bewijs.⁵⁰³

a) Bewijswaarde van door Klaas Puul verstrekte verklaringen en documenten

- (300) Heiploeg betwist de inhoud van de verklaringen van Klaas Puul en de authenticiteit van het bijkomende bewijs dat ook door Klaas Puul is verstrekt. Heiploeg beschouwt Klaas Puul als een onbetrouwbare bron van bewijsmateriaal en verzoekt de Commissie deze bron van bewijsmateriaal in zijn geheel te negeren.
- (301) Gelet op de jurisprudentie vermeld in de punten (288) tot en met (299), is het echter duidelijk dat het bewijs van Klaas Puul voldoende geloofwaardig, precies en overtuigend is.
- (302) Ten eerste zijn de argumenten betreffende de algemene onbetrouwbaarheid van Klaas Puul subjectief, worden ze niet ondersteund door feiten en worden ze door Klaas Puul ontkend.⁵⁰⁴
- (303) Het is een feit dat de verklaringen van Klaas Puul gedetailleerd en volledig zijn. Behalve de inhoud in zijn algemeenheid te betwisten, en enkele voorbeelden van inconsistenties te geven, weerlegt Heiploeg geen enkel element van de verklaringen voor wat betreft de feiten (bijvoorbeeld door aan te tonen dat bepaalde personen niet bij de gestelde bijeenkomsten aanwezig hadden kunnen zijn geweest).

⁵⁰¹ Arrest van 16 november 2006, zaak T-120/04 *Peróxidos Orgánicos* / *Commissie*, Jurispr. 2006, blz. II-4441, punt 70 en het arrest van 8 juli 2008, zaak T-54/03 *Lafarge* / *Commissie*, Jurispr. 2008, blz. II-120, punt 58.

⁵⁰² Arrest-*JFE Engineering*, eerder aangehaald, punten 211 en 212; arrest van 26 april 2007, gevoegde zaken T-109/02 enz., *Bolloré e.a.* / *Commissie*, Jurispr. 2007, blz. II-947, punt 166; en het arrest-*Lafarge*, eerder aangehaald, punt 59.

⁵⁰³ Arrest van 25 oktober 2005, zaak T-38/02 *Groupe Danone* / *Commissie*, Jurispr. 2005, blz. II-4407, punt 285; arrest-*Bolloré e.a.*, eerder aangehaald, punt 167; en het arrest-*Lafarge*, eerder aangehaald, punt 293.

⁵⁰⁴ Zo heeft Klaas Puul op de hoorzitting ontkend dat zij zich in een financieel moeilijke situatie bevindt.

- (304) De door Heiploeg in haar antwoord op de mededeling van punten van bezwaar vermelde inconsistenties zijn in afdeling 4 beantwoord of er is voor dit besluit rekening mee gehouden. Heiploeg kan op geen enkele wijze aantonen dat alle verklaringen feitelijk onjuist zijn. Integendeel, het feit dat Heiploeg op de meeste verklaringen geen antwoord heeft en zich beperkt tot het betwisten van de authenticiteit in zijn algemeenheid, bevestigt de geloofwaardigheid van de inhoud.
- (305) Deze geloofwaardigheid wordt verder verbeterd door de door Klaas Puul overgelegde schriftelijke bewijsstukken ter staving van haar verklaringen, waarvan enkele van de belangrijkste de [...] zijn [...].
- (306) Heiploeg gebruikt de afwezigheid van de originele kladversies, en de afwezigheid van een verder spoor [...], om de authenticiteit en geloofwaardigheid van deze notities te betwisten.
- (307) Hier brengt Klaas Puul in haar immunitetsverzoek tegenin dat dit de authentieke notities zijn, en dit is bevestigd in antwoord op een verzoek om inlichtingen en ook door [...] tijdens de hoorzitting.⁵⁰⁵ De bestandskenmerken van de documenten (auteur, aanmaak- en wijzigingsdatum) komen grotendeels overeen met deze verklaringen. Klaas Puul heeft ook toegelicht dat documenten zijn aangetroffen door haar juridisch adviseur, bij het uitvoeren van een intern kartelonderzoek naar aanleiding van het verstrekken van kartelbewijs door Klaas Puul.⁵⁰⁶ Ook dit ondersteunt de stelling dat het bewijsmateriaal wel degelijk afkomstig is uit de periode waarin de feiten zich hebben voorgedaan.
- (308) Heiploeg wijst deze argumenten af, aangezien zij van mening is dat de toelichtende verklaringen eveneens ongeloofwaardig zijn en de bestandskenmerken eenvoudig kunnen worden gemanipuleerd. Maar dit impliceert dat Klaas Puul verder zou zijn gegaan dan het louter overdrijven van de rol van andere deelnemers aan het kartel, een stimulans die er is voor elke aanvrager van immuniteit, en opzettelijk fraude heeft gepleegd en bewijsmateriaal heeft vervalst. Zoals hiervoor vermeld, vormt het feit dat een onderneming zijn voordeel wil doen met een aanvraag om immuniteit zodat zij een lagere boete opgelegd zal krijgen, niet noodzakelijk een stimulans om bewust verkeerd bewijs aan te leveren over de andere deelnemers in het kartel. Afgezien van vage beschuldigingen over de geloofwaardigheid van de onderneming Klaas Puul in het algemeen of [...], verstrekt Heiploeg geen enkel bewijs ter staving van deze beschuldiging van fraude. Heiploeg biedt geen alternatieve uitleg voor de inhoud van deze documenten.
- (309) Meer in het algemeen wordt de geloofwaardigheid van de verklaringen en de ondersteunende documenten zelfs vergroot door andere onafhankelijke bronnen van bewijs in het dossier. De opnamen en transcripties/notities van de telefoongesprekken van Kok Seafood met haar concurrenten bevestigen meerdere punten in de verklaringen van Klaas Puul. Kok Seafood heeft ook toegegeven dat zij zich in algemene termen bewust was van het bestaan van een samenzwering tussen Heiploeg en Klaas Puul. Daarnaast heeft Stührk haar deelname aan prijsafstemming in Duitsland toegegeven en zelfs Heiploeg had voor een aantal gevallen geen verklaring in antwoord op de mededeling van punten van bezwaar.

⁵⁰⁵ [...]
⁵⁰⁶ [...]

- (310) Eigen documenten van Heiploeg bevestigen zelfs de geloofwaardigheid van de verklaringen van Klaas Puul: het bestaan van bijeenkomsten tussen Heiploeg en Klaas Puul in Harlingen wordt bijvoorbeeld bevestigd door een interne e-mail van Heiploeg van 21 januari 2001, waarin wordt verwezen naar een overeenkomst in Harlingen.⁵⁰⁷
- (311) Derhalve concludeert de Commissie dat de verklaringen en de ondersteunende documenten die door Klaas Puul zijn verstrekt voldoende geloofwaardig, precies en overtuigend zijn en kunnen worden gebruikt als bewijsmateriaal.
- b) Bewijswaarde van het bewijs van Kok Seafood
- (312) Heiploeg en Kok Seafood stellen dat alle transcripties/notities van audio-opnamen niet mogen worden toegelaten als bewijs.
- (313) Heiploeg en Kok Seafood beklagen zich erover dat de Commissie heeft vertrouwd op deze transcripties/notities van telefoongesprekken, maar geen rekening heeft gehouden met de originele audio-opname.
- (314) Ten eerste is dit argument in tegenspraak met hun klachten tegen het gebruik van dergelijke audio-opnamen.⁵⁰⁸
- (315) Daarnaast herhaalt de Commissie dat zij slechts een beperkt aantal audio-opnamen in het dossier heeft zitten.⁵⁰⁹ Kok Seafood heeft zelf toegelicht dat veel audiobestanden zijn vernietigd.⁵¹⁰ De meeste opnamen zijn daarom uitsluitend schriftelijk beschikbaar en de Commissie beschikte niet over de middelen om de schriftelijke inhoud te controleren tegen de audio-opname.⁵¹¹
- (316) Voor zover de Commissie zowel de audio-opname als de daarvan gemaakte transcripties/notities tot haar beschikking had, heeft de Commissie de inhoud geverifieerd.⁵¹² Het feit dat de Commissie in de mededeling van punten van bezwaar soms uitsluitend verwijst naar de transcriptie/notitie en niet (tevens) naar de desbetreffende audio-opname, impliceert op generlei wijze dat de audio-opname buiten beschouwing is gelaten.
- (317) Heiploeg en Kok Seafood brengen ook het argument naar voren dat de transcripties/notities geen exact afschrift zijn van de originele opname. Heiploeg brengt dit argument in zijn algemeenheid naar voren, maar laat na precies toe te lichten op welk punt de transcripties/notities afwijken van de originele opname en hoe dit de beoordeling van het bewijs door de Commissie heeft beïnvloed. Alle partijen hebben de kans gehad om de originele opnamen te beluisteren en de originele in het dossier aanwezige transcripties/notities te lezen.
- (318) Heiploeg ondersteunt haar algemene argument slechts met één voorbeeld en voegt toe dat uit dit voorbeeld blijkt dat de transcripten van Kok Seafood volledig

⁵⁰⁷ Zie de punten (58), (78), (84), (131) en (141). Heiploeg is er tijdens de hoorzitting niet in geslaagd een verklaring te geven voor deze schijnbare overeenkomst tussen bewijsstukken van Heiploeg en van Klaas Puul.

⁵⁰⁸ Zie de punten (264) - (271).

⁵⁰⁹ [...]

⁵¹⁰ [...]

⁵¹¹ [...]

⁵¹² Zie bijvoorbeeld de punten (138), (202) en (323).

onbetrouwbaar zijn en dat de Commissie niet-bestaand bewijs fabriceert.⁵¹³ Het voorbeeld duidt echter op exact het tegenovergestelde, d.w.z. dat de transcripties nauwkeurige afschriften zijn van de oorspronkelijke gesprekken en dat de interpretatie van de Commissie plausibel is.

- (319) Heiploeg voegt toe dat de transcripties/notities soms slechts een deel van de originele opname bevatten. Dit kan zo zijn, maar het is onduidelijk welke invloed dit argument heeft op de betrouwbaarheid van de transcriptie/notitie.
- (320) Heiploeg en Kok Seafood voegen verder toe dat de transcripties/notities moeilijk te lezen zijn (gebrek aan interpunctie, toevoegen van persoonlijke opmerkingen door de auteur in de tekst, gebruik van hoofdletters, enz.) en dat de Commissie een subjectieve interpretatie heeft gemaakt en selectieve en verkeerde citaten heeft gebruikt.
- (321) Dit argument is niet aanvaardbaar. De Commissie is zich er terdege van bewust dat een transcriptie of notitie van een telefoongesprek niet noodzakelijkerwijs een exact afschrift is. Bij de analyse van de transcripties/notities en de vergelijking met de originele audio-opname, heeft de Commissie wel degelijk nota genomen van het feit dat de auteur soms persoonlijke opmerkingen heeft toegevoegd of delen heeft weggelaten die hij onvoldoende belangrijk achtte, dat er vaak geen interpunctie is en dat er soms plotselinge overgangen bestaan tussen tekst in hoofd- en in kleine letters. Het spreekt voor zich dat dit de lezing van de transcripties/notities niet eenvoudig maakte en dat de Commissie de tekst moest analyseren en interpreteren.
- (322) Maar sommige van deze tekstuele moeilijkheden, zoals de afwezigheid van interpunctie, is eerder in overeenstemming dan in tegenspraak met de conclusie dat deze transcripties/notities nauwkeurige afschriften zijn van de originele audio-opnamen.
- (323) Met betrekking tot de hoofdletters lijkt dit argument te suggereren dat alle gedeelten in hoofdletters in alle transcripties persoonlijke notities zijn van de auteur en moeten worden genegeerd. Dit is manifest onjuist. Bij de vergelijking van een transcriptie dat behept is met dit 'probleem' met de originele audio-opname, bleek dat de transcriptie, met inbegrip van de hoofdletters, een doorlopende tekst was en dat de hoofdletters geen specifieke betekenis hebben.⁵¹⁴ Bijgevolg, wanneer Heiploeg stelt dat een tekst in hoofdletters niet authentiek is, maar later is toegevoegd, is het onvoldoende om deze stelling louter te onderbouwen met het vermeende gebruik van hoofdletters alleen.⁵¹⁵
- (324) Met betrekking tot de toevoeging van persoonlijke opmerkingen is rekening gehouden bij de analyse van de tekst.⁵¹⁶ Daarnaast kunnen persoonlijke opmerkingen in een notitie/transcriptie van een gesprek belangrijk zijn en maken zij de inhoud van deze notitie/transcriptie niet noodzakelijk minder betrouwbaar.
- (325) De beschuldiging van Heiploeg dat de Commissie geen enkele moeite heeft gedaan om de nauwkeurigheid van de transcripties te controleren en de transcripties heeft

⁵¹³ [...] Dit voorbeeld heeft betrekking op de in punt (94) beschreven gebeurtenis en wordt beantwoord in de punten (95) en (96).

⁵¹⁴ [...]

⁵¹⁵ [...]

⁵¹⁶ Zie bijvoorbeeld punt (189).

gemanipuleerd om ze samenhangender te maken is pertinent onwaar en tegenstrijdig.⁵¹⁷ Het formaat van de transcripties verplichtte de Commissie inderdaad om een samenhangende lezing af te leiden. Deze tekstinterpretatie was objectief, redelijk en in de meeste gevallen ook geverifieerd bij Kok Seafood, de auteur van de notities/transcripties. De Commissie heeft Kok Seafood verscheidene verzoeken om inlichtingen gestuurd met haar tekstinterpretatie en Kok Seafood heeft op al deze verzoeken geantwoord, waarbij ze de lezing van de Commissie heeft bevestigd of gecorrigeerd.⁵¹⁸ Dit kan niet worden gekwalificeerd als een tekstmanipulatie die elk gebruik van de transcripties als bewijs diskwalificeert, maar het vereist op zijn minst dat Heiploeg een alternatieve tekstinterpretatie maakt. De Commissie merkt echter op dat Heiploeg in de meeste gevallen niet in staat is een dergelijke alternatieve verklaring te verstrekken.

- (326) Heiploeg ondersteunt haar stelling ook door te verwijzen naar de aanwezigheid van verschillende versies van de opgenomen gesprekken in het dossier. De auteur van de opnamen heeft inderdaad niet alleen transcripties gemaakt, maar soms ook andere (samenvattende) notities. Deze (samenvattende) notities lijken op de transcriptie, maar zijn niet identiek.⁵¹⁹ Heiploeg stelt dat dit tekstverschil tussen transcripties en andere (samenvattende) notities aantoont dat alle transcripties of notities onbetrouwbaar zijn.
- (327) Dit argument klopt niet. De (samenvattende) notities zijn gemaakt op basis van de transcripties en bevestigen grotendeels hun inhoud. Kleine tekstuele verschillen kunnen eenvoudig worden verklaard door het feit dat de (samenvattende) notitie indirecter is en daarom een meer subjectieve reproductie van het gesprek. Ten behoeve van de interpretatie gaat de transcriptie daarom voor op de (samenvattende) notitie. Maar in het algemeen versterken de verschillende versies juist de geloofwaardigheid van het gebruikte bewijsmateriaal juist, in plaats van dit te ondermijnen.⁵²⁰
- (328) Er kan worden geconcludeerd dat de Commissie, voor zover het een tekstinterpretatie moest maken van notities en/of transcripties van opgenomen gesprekken, een objectieve en redelijke interpretatie heeft uitgevoerd.
- (329) In ieder geval rechtvaardigen geen van de hiervoor toegelichte moeilijkheden een algemene diskwalificatie van de transcripties/notities als bewijs. Voor zover Heiploeg of Kok Seafood stellen dat een individuele tekstinterpretatie aantoonbaar onjuist is en hoe deze fout de interpretatie van het bewijsmateriaal heeft beïnvloed, zijn deze stellingen afzonderlijk besproken in deel 4.⁵²¹
- (330) Heiploeg brengt ook naar voren dat Kok Seafood veel leidende en suggestieve vragen heeft gesteld in de opgenomen gesprekken en dat deze gesprekken slechts suggesties en insinuaties bevatten van mededingingsbeperkende overeenkomsten en geen harde feiten. Dit is vooral problematisch voor beschuldigingen aan het adres van Heiploeg in gesprekken waarbij Heiploeg niet aanwezig was. Heiploeg

⁵¹⁷ [...]

⁵¹⁸ [...]

⁵¹⁹ [...]

⁵²⁰ Zie bijvoorbeeld de punten (205) - (207).

⁵²¹ Zie de punten (49), (60), (89), (95), (96), (104), (111), (113), (114), (117), (119), (134), (138), (139), (168), (182), (185), (190), (192), (195), (197), (202), (207), (212) en (218).

concludeert dan ook dat het bewijs moet worden afgedaan als informatie uit tweede hand dat niet kan worden gebruikt tegen Heiploeg.

- (331) Gesprekken over Heiploeg waarbij Heiploeg niet aanwezig was, bevatten ontegenzeggelijk indirect bewijs. Dit bewijs kan echter niet zomaar worden uitgesloten omdat het indirect is. Wanneer de inhoud van deze gesprekken past bij het geheel aan bewijsmateriaal van de kartelinbreuk en Heiploeg er grotendeels niet in slaagt om uit te leggen waarom de inhoud van deze gesprekken feitelijk onjuist is, kan dit argument de Commissie er niet van overtuigen dergelijk indirect bewijs niet te gebruiken tegen Heiploeg.
- (332) De Commissie begrijpt dat deze transcripties/notities van de opgenomen gesprekken tussen concurrenten in zekere mate subjectieve standpunten bevatten van de bij de gebeurtenis betrokken personen, of zelfs dat de personen in deze gesprekken mogelijk niet altijd de waarheid hebben gesproken en geprobeerd hebben om elkaar te manipuleren. Maar het betreffen uit die periode stammende documenten die tijdens een inspectie zijn ontdekt en Heiploeg slaagt er niet in duidelijk te maken waar dergelijke subjectieve standpunten of manipulaties de analyse van de gebeurtenissen door de Commissie zouden hebben verstoord.
- (333) Het argument mag niet afleiden van de algemene conclusies dat deze transcripties/notities in grote mate de andere onafhankelijke bronnen van bewijsmateriaal bevestigen, in het bijzonder de verklaringen en ondersteunende documenten van Klaas Puul, de inspectiedocumenten en de bevestiging van Stührk. Samen vormen zij een solide geheel van bewijs dat het bestaan van mededingingsbeperkende overeenkomsten of onderling afgestemde feitelijke gedragingen in de noordzeegarnalenindustrie bevestigt. Het argument kan derhalve niet leiden tot een algemene en algehele uitsluiting van deze bron van bewijs, maar vereist dat Heiploeg individueel toelicht en motiveert waarom een bepaalde interpretatie van de inhoud van zulk een inspectiedocument onjuist is.
- (334) Ook het tegenovergestelde argument, dat de Commissie gebruik maakt van een subjectieve selectie van de notities/transcripties is te vaag en vergt dat Heiploeg in detail aangeeft met welke andere delen van de notities/transcripties rekening moet worden gehouden en hoe deze van invloed zouden kunnen of moeten zijn op de conclusie van de Commissie. Maar het is integendeel juist duidelijk dat de Commissie voor veel gebeurtenissen aanvullend bewijsmateriaal kan vinden in deze bron van bewijs.⁵²² Hieruit blijkt dat de Commissie voorzichtig was in het gebruik van en steunen op deze bron van bewijs.

5.2.3.3. Verzameling van bewijsmateriaal

- (335) Heiploeg geeft alleen toe dat er enkele gevallen zijn waar zij mogelijk betrokken is geweest bij de afstemming van verkoop- of inkooprijzen en waarvoor zij geen verklaring heeft.⁵²³ Dit betreft gebeurtenissen op 26 januari 2001⁵²⁴, 31 juli 2003⁵²⁵, 6 april 2006⁵²⁶, 13 januari 2006⁵²⁷ en 27 februari 2009.⁵²⁸

⁵²²

[...]

⁵²³

[...]

⁵²⁴

Zie punt (78).

⁵²⁵

Zie punt (87).

⁵²⁶

Zie punt (101).

⁵²⁷

Zie punt (149).

- (336) Heiploeg stelt dat dit beperkte incidenten waren die te kort duurden en qua tijd en inhoud te ver uit elkaar lagen om de conclusie te ondersteunen dat Heiploeg deelnam aan een prijszettings- en marktverdelingskartel gedurende de periode 2000 tot 2009.
- (337) Zo stelt Heiploeg dat er geen bewijs is van een overeengekomen prijsverhoging (voor [...]) in de periode tussen 21 juni 2000 en 15 januari 2008.
- (338) Maar deze stelling gaat uit van de onjuiste aanname dat alle bewijsmateriaal van Klaas Puul en Kok Seafood moet worden uitgesloten. Er is echter goed gedocumenteerd bewijsmateriaal in het dossier dat de betrokkenheid van Heiploeg veel verder ging dan die paar gebeurtenissen waarvoor Heiploeg geen verklaring kon geven. Heiploeg was betrokken bij een voortdurende samenzwering met Klaas Puul en andere concurrenten sinds ten minste 21 juni 2000.
- (339) Voor zover het argument van Heiploeg betrekking heeft op de beweerde afwezigheid van expliciete prijsverhogingen voor [...] in België, wordt opgemerkt dat prijsverhogingen voor noordzeegarnalen in het algemeen ook van toepassing waren op [...] in België.⁵²⁹ Niet alleen maakte Klaas Puul melding van voortdurende afstemming voor [...] in België⁵³⁰, maar ook informatie van Stührk⁵³¹ en Kok Seafood⁵³² wijst in die richting. Heiploeg maakt zelf gebruik van en reageert in zijn antwoord op de mededeling van punten van bezwaar op verklaringen van Klaas Puul [...].⁵³³ Het is daarom niet geloofwaardig om vol te houden dat er geen bewijs bestaat voor [...] in België.⁵³⁴
- (340) Heiploeg stelt ook dat bewijs voor de prijsafstemming met betrekking tot [...] niet kan worden gebruikt als bewijs voor een bredere prijsafstemming buiten deze afnemer. Heiploeg stelt dat het belang dat wordt gehecht aan de [...] -prijs vergezocht is en niet wordt ondersteund door overtuigend bewijs.⁵³⁵
- (341) De rol van de [...] -prijs is echter duidelijk. Deze is toegelicht door Klaas Puul en bevestigd door ander bewijsmateriaal in het dossier.⁵³⁶ Zo wordt het bijvoorbeeld in 2008 genoemd in een gesprek tussen [...]:
- "[...]"⁵³⁷
- (342) Heiploeg verstrekt geen alternatieve verklaring voor de verschillende verwijzingen in het dossier naar deze referentiefunctie van de [...] -prijs, behalve ze in het algemeen af te doen als 'vrijblijvende veronderstellingen'.
- (343) Heiploeg stelt nog dat er onder de concurrenten nooit is ingestemd om [...] als referentie te gebruiken. Dit argument is duidelijk naast de kwestie. De Commissie maakt er geen bezwaar van dat [...] de referentie is, maar wel dat de

⁵²⁸ Idem.

⁵²⁹ Zie bijvoorbeeld de punten (78), (93), (94) en (103).

⁵³⁰ Zie punt (74).

⁵³¹ Zie punt (85) [...].

⁵³² Zie punt (110) [...].

⁵³³ [...]. Deze verklaringen zijn herhaaldelijk genoemd in de mededeling van punten van bezwaar, zie bijvoorbeeld de punten (80), (86) of (106).

⁵³⁴ Zie voor de mate waarin Heiploeg de waarde van het gebruikte bewijs betwist de punten (300) - (334).

⁵³⁵ [...]

⁵³⁶ Zie bijvoorbeeld de punten (48), (189) en (217).

⁵³⁷ [...]

garnalenhandelaars onderling het prijspeil hebben afgestemd voor deze referentieafnemer.

- (344) Verder probeert Heiploeg het bestaan van overeenkomsten te ontkennen in haar antwoord op de mededeling van punten van bezwaar, door tabellen te voor te leggen waaruit zou moeten blijken dat de prijzen die zij rekende aan [...] in België systematisch lager waren dan de prijzen waarover overeenstemming zou zijn bereikt met Klaas Puul, en die ook verschilden van de prijs die aan andere afnemers werden berekend en dat haar winstmarges niet toenamen tijdens de gestelde inbreukperiode.⁵³⁸
- (345) Maar een kartelinbreuk is per definitie een inbreuk met een mededingingsbeperkend doel, en de Commissie is niet verplicht om in te gaan op de gevolgen van deze overeenkomsten.
- (346) Daarnaast is het moeilijk voor de Commissie om een oordeel te vellen over de waarde van tabellen waarvoor geen onderliggende gegevens zijn verstrekt.⁵³⁹ Zo is het bijvoorbeeld niet duidelijk in welke maten de kwaliteit en de afmetingen van de door Heiploeg verkochte garnalen overeenkomen met de kwaliteit en de afmetingen waarvoor de prijzen werden overeengekomen met Klaas Puul. Er kunnen diverse redenen voor prijsverschillen zijn die niet noodzakelijk in strijd zijn met de referentiefunctie van de [...]prijs, des te meer als Heiploeg concludeert dat alle prijzen een zelfde patroon volgden. Zo vergeet Heiploeg bijvoorbeeld om in haar vergelijking toe te voegen dat ook Klaas Puul aangaf dat zij soms vals speelde en [...] een lagere prijs bood dan met Heiploeg was overeengekomen.⁵⁴⁰ Deze lagere prijzen kunnen derhalve niet als bewijs dienen dat er geen overeenkomsten bestonden tussen Heiploeg en Klaas Puul. De Commissie heeft verder nooit gepretendeert dat de prijzen voor de andere klanten hetzelfde waren als de prijzen die bij [...] in rekening werden gebracht. Tot slot vergeet Heiploeg, met betrekking tot de gestelde afwezigheid van een toename in de winstmarge, dat de Commissie heeft geconcludeerd dat dit kartel tot doel had stabiliteit te brengen op de markt. Stabiele winstmarges suggereren alleen maar dat die doelstelling effectief is behaald.⁵⁴¹ Ook al is de winstmarge min of meer gelijk als die in het verleden betekent dit niet dat er geen sprake is van kartelgedrag. Het kan er even goed op wijzen dat er al mededingingsbeperkende afspraken waren voordien het kartel dat het onderwerp vormt van van dit besluit (zoals bevestigd door het besluit van de NMa).
- (347) Heiploeg ontkent ook dat er enig specifiek bewijs bestaat voor prijsafstemming voor [...] in Nederland. Maar het is al toegelicht dat Heiploeg de enige leverancier was van [...] in Nederland en dat er geen verdere noodzaak was voor een speciale referentieprijsafstemming die verder ging dan de algemene en/of specifieke referentieprijsafstemming voor [...] in België.⁵⁴² Desalniettemin bestaat er ook bewijs van prijsafstemming voor andere afnemers in Nederland.⁵⁴³

538

[...]

539

Heiploeg verwijst naar een onderzoek door PWC, maar overlegt dit onderzoek niet.

540

[...]

541

[...]

542

Zie punt (47).

543

Zie bijvoorbeeld de punten (124), (124), (195) en [...].

- (348) Heiploeg ontkent ook het bestaan van formele marktverdelingsovereenkomsten tussen Heiploeg en Klaas Puul. Wanneer er wordt verwezen naar onderlinge akkoorden om elkaars afnemers of leveranciers niet te benaderen, suggereert Heiploeg dat elke onderneming afzonderlijk tot de conclusie kan gekomen zijn dat het economisch gezien beter was dat niet te doen.
- (349) Er is echter al eerder toegelicht dat het niet nodig is om een formele overeenkomst te bewijzen wanneer de gedragingen kunnen worden gekwalificeerd als een onderling afgestemde feitelijke gedraging, d.w.z. indien kan worden vastgesteld dat de partijen bewust gebruikmaken van of deelnemen aan op verstandhouding berustende systemen die de afstemming van hun commerciële gedragingen vergemakkelijken en de onzekerheid over elkaars toekomstige marktgedrag wegneemt of althans wezenlijk verkleint.⁵⁴⁴
- (350) In het onderhavige geval is duidelijk dat de partijen betrokken waren in contacten over prijsafspraken met als doel het creëren van stabiliteit op de markt en de concurrentie te beperken. Het maakt daarom voor enige verdere marktverdelingspraktijken ter ondersteuning van dit mededingingsbeperkende doel verder weinig uit of dit formeel is overeengekomen of in de praktijk is ontstaan ter ondersteuning van prijsafspraken.
- (351) [...] heeft in ieder geval aan de Commissie meegedeeld dat er in dit verband sprake was van overeenstemming.⁵⁴⁵ De door Heiploeg in haar met Kok Seafood gehouden gesprekken gebruikte taal suggereert ook dat er op zijn minst sprake was van stilzwijgende overeenstemming.⁵⁴⁶
- (352) Voor de uitwisseling van inkooprijnsinformatie, bijvoorbeeld in Denemarken met Klaas Puul of in Duitsland met Stührk, stelt Heiploeg dat dergelijke uitwisselingen, als die er al waren, uitsluitend informatie bevatten die al gekend was in de markt.
- (353) Door alle partijen wordt inderdaad bevestigd dat de garnalenhandel zeer transparant was en dat gevoelige handelsinformatie ook kan zijn ontvangen van vissers.
- (354) Het bestaan van markttransparantie rechtvaardigt echter niet alle contacten. Uit het bewijsmateriaal in het dossier blijkt dat er uitwisseling plaatsvond van commercieel gevoelige inkoopinformatie tussen concurrenten in Denemarken op momenten waarop het onwaarschijnlijk is dat deze informatie de vissers al had bereikt.⁵⁴⁷ Het is ook duidelijk dat Stührk inkooprijns direct kon ontvangen of nagaan bij Heiploeg.⁵⁴⁸ Heiploeg wijst op de mogelijkheid dat dergelijke informatie al aan de vissers was doorgegeven op het moment van uitwisseling tussen de concurrenten, maar slaagt er in de meeste gevallen niet in deze stelling met bewijs te onderbouwen.
- (355) In haar antwoord op de mededeling van punten van bezwaar ontkent Stührk ook niet het bestaan van overeenkomsten met concurrenten over inkooprijns, maar zegt dat deze zeldzaam waren.⁵⁴⁹ Stührk licht tevens toe dat het in de praktijk onmogelijk was om het inkooprijnsbeleid van Heiploeg en Klaas Puul niet te volgen, aangezien Stührk het risico liep vissers kwijt te raken als hij minder zou betalen dan Heiploeg

⁵⁴⁴ Zie de punten (232) - (234).

⁵⁴⁵ Zie punt (123).

⁵⁴⁶ Zie bijvoorbeeld punt (137).

⁵⁴⁷ Zie de punten (149) - (151).

⁵⁴⁸ Zie de punten (168) - (178).

⁵⁴⁹ [...]

en Klaas Puul en als Stührk meer zou betalen, zou hij een reactie uitlokken bij Heiploeg.⁵⁵⁰ Er moet tevens rekening mee worden gehouden dat Stührk niet alleen een concurrent was, maar ook een afnemer van Heiploeg.

- (356) Gezien de dubbelrol van Stührk als concurrent en afnemer van Heiploeg, is het ook moeilijk om te beoordelen wanneer de uitwisseling van prijzen voor contractvissers de uitwisseling wordt van gevoelige handelsinformatie tussen concurrenten. Daarnaast moet er ook rekening mee worden gehouden dat Heiploeg en Stührk niet alleen de prijzen voor contractvissers bespraken, maar ook het verkoopprijspeil in Duitsland.⁵⁵¹ Dit vond soms gelijktijdig plaats.⁵⁵² Verder moet er rekening mee worden gehouden dat Heiploeg niet wilde dat Stührk zou inkopen op de visafslagen in Nederland en dat Stührk zich daar ook van onthield, omdat hij erkende dat concurrentie de inkoopprijs inderdaad zou kunnen opdrijven.⁵⁵³ In een dergelijk kader hielp de uitwisseling van inkoopinformatie, direct of indirect, Stührk om de in- en verkoopprijsstrategie van Heiploeg beter te begrijpen en te volgen en kan dit daarom niet volledig worden geïsoleerd.
- (357) Heiploeg voegt toe dat er geen bewijsmateriaal bestaat dat de uitwisselingen van prijsinformatie hebben geleid tot prijsovereenkomsten en stelt dat er geen duidelijk belang is bij het vooraf verkrijgen van dergelijke prijszettinginformatie.
- (358) Maar uit de uitwisseling van prijsinformatie, en het rapporteren aan het hoofdkwartier, blijkt duidelijk dat deze informatie-uitwisseling werd beschouwd als relevant en het stelde de bedrijven in staat om rekening te houden met de prijszettingsbesluiten van hun belangrijkste concurrent voor hun eigen prijszettingsstrategie.
- (359) Heiploeg ontkent ook dat zij concurrenten verhinderde in te kopen bij de visafslagen en, voor zover zij garnalen tegen lage prijzen aan andere handelaars verkocht of hen probeerde te ontraden bij de visafslagen te kopen, brengt Heiploeg naar voren dat dit niet verboden is. Daarnaast voegt Heiploeg toe dat het tegen haar gebruikte bewijsmateriaal op dit punt onduidelijk is over wat Heiploeg precies kan worden verweten.
- (360) Afzonderlijk bezien, kan er een economische gedachtegang achter zitten om te voorkomen dat afnemers concurrenten worden door hen producten te verkopen tegen lage prijzen. Het bewijsmateriaal moet echter niet afzonderlijk worden bezien, maar in zijn context. Uit die context blijkt dat Heiploeg en Klaas Puul de in- en verkoopprijs van noordzeegarnalen probeerde te beïnvloeden, waar nodig met de hulp van andere handelaars. Het beperken van de mededinging op de visafslagen was duidelijk ondersteunend voor het bereiken van een dergelijke doelstelling. Daarnaast maakte Heiploeg het in die context aan haar afnemers/concurrenten duidelijk dat hun concurrentie de prijzen op zou kunnen drijven en niet wenselijk was, en zij ondersteunde deze strategie op actieve wijze door middel van haar acties.⁵⁵⁴ Dit wekte bij deze handelaars zeker de indruk dat ze niet op de visafslagen mochten

⁵⁵⁰

[...]

⁵⁵¹

Zie de punten (85), (86), (88), (89), (99), (101), (107), (109), (111), (113), (114), (120) en (122).

⁵⁵²

Zie bijvoorbeeld punt (88).

⁵⁵³

Zie de punten (160) - (162).

⁵⁵⁴

Zie de punten (158), (157), (164) en (166).

kopen en dat Heiploeg en Klaas Puul in zekere mate de inkooprijzen manipuleerden.⁵⁵⁵

- (361) In augustus 2007 zei Stührk in een van haar interne mededelingen dat zij zich onthield van inkopen op de visafslagen, omdat ze de prijzen niet kunstmatig omhoog wilde drijven.⁵⁵⁶ Maar in feite zorgde deze onthouding van mededinging er juist voor dat de inkooprijzen kunstmatig laag werden gehouden en dit hielp de grote handelaars bij hun pogingen om het in- en verkoopprijspeil van noordzeegarnalen beter te beïnvloeden. De verdediging van Heiploeg dat het niet duidelijk is wat Stührk eigenlijk bedoelt in haar interne mededeling is niet overtuigend en in het antwoord van Stührk op de mededeling van punten van bezwaar wordt bevestigd dat deze onderneming minstens de indruk had dat het niet was toegestaan om in te kopen op de visafslagen in Nederland. De gedragingen van Heiploeg en Klaas Puul kunnen daarom niet worden beschouwd als onschuldig, nog minder wanneer duidelijk is dat ondernemingen als Stührk hun eigen strategie aanpasten aan deze mededingingsbeperkende strategie⁵⁵⁷ van Heiploeg en Klaas Puul. Dit vergemakkelijkte hun mededingingsbeperkende afspraken in de noordzeegarnalenindustrie.
- (362) Heiploeg ontkent tevens dat afspraken met betrekking tot de te gebruiken zeefmaten onderdeel uitmaakten van het kartel. Heiploeg stelt dat dit sectorbrede maatregelen waren die waren goedgekeurd door de Nederlandse Mededingingsautoriteit omdat ze zouden vallen onder de vrijstelling van artikel 101, lid 3, VWEU.⁵⁵⁸
- (363) Deze 'goedkeuring' stamt echter uit 2011 en is van toepassing op een voorgesteld managementplan MSC voor de noordzeegarnalenindustrie. Deze is niet van toepassing op het verleden. Bovendien was deze 'goedkeuring' slechts informeel. De Nederlandse Mededingingsautoriteit benadrukte dat zij geen onderzoek had uitgevoerd en dat haar informele standpunt volledig was gebaseerd op openbare informatie of verstrekte informatie. Dit standpunt ging duidelijk uit van de aanname dat er geen mededingingsbeperkende overeenkomsten waren in de sector. Op basis hiervan plaatste de Nederlandse Mededingingsautoriteit de voorgestelde overeenkomsten voor het vaststellen van de minimale zeefmaten in een categorie waarvan de negatieve gevolgen voor de mededinging beperkt leken en waardeerde ze positief zo lang ze geen outputbeperking zouden veroorzaken met een prijsverhogend effect. Outputbeperkingen waren expliciet uitgesloten van de vrijstelling.
- (364) Deze overeenkomsten kunnen echter niet los worden gezien van hun mededingingsbeperkende context en daarvan was de Nederlandse Mededingingsautoriteit tijdens het verstrekken van haar informele standpunt niet op de hoogte. Heiploeg en Klaas Puul hadden een sterke invloed op de zeefmaten en deze overeenkomsten ondersteunden hun bestaande overeenkomsten die erop gericht waren het prijspeil van noordzeegarnalen te verbeteren of minstens te stabiliseren. Dus zelfs al was er een informele goedkeuring, dan mogen de zeefmaten alsnog niet buiten beschouwing worden gelaten voor de beschrijving en beoordeling van onderhavig kartel. Het argument dat andere handelaars en/of de handelsorganisatie

⁵⁵⁵ Zie de punten (163) en (167).

⁵⁵⁶ Zie punt (160).

⁵⁵⁷ Zie punt (161).

⁵⁵⁸ Informeel standpunt van de NMa van 18.4.2011 in zaak 7011 – Managementplan MSC Garanalenvisserij.

ook betrokken waren, kan in elk geval Heiploeg en Klaas Puul niet vrijstellen van hun eigen aansprakelijkheid voor hun betrokkenheid in deze gedragingen ter ondersteuning van hun mededingingsbeperkende overeenkomsten.

5.2.3.4. Rol van Kok Seafood

- (365) Kok Seafood stelt dat zij geen deel had aan de wezenlijke onderdelen van het kartel, prijszetting en marktverdeling tussen Heiploeg en Klaas Puul en in enige mate met Stührk.
- (366) De Commissie is het er inderdaad over eens dat de rol van Kok Seafood in dit kartel speciaal was. Kok Seafood wist in algemene termen van het kartel en versterkte het door ermee in te stemmen zich te onthouden van actieve mededinging met de belangrijkste deelnemers aan het kartel. In ruil daarvoor ontving Kok Seafood een vergoeding door middel van een vast verkoopvolume aan een gekarteliseerde prijs. De Commissie is van mening dat deze steun kan gezien worden als deelname aan het kartel.
- (367) Kok Seafood en Heiploeg stellen echter dat het contract niet exclusief was en dat er voor Kok Seafood geen verplichting bestond om zich te onthouden van mededinging. Bovendien was de vergoeding van Kok Seafood niet vastgesteld in functie van een kartelprijs.
- (368) De verplichting voor Kok Seafood om geen werkelijke concurrent te worden van Heiploeg en Klaas Puul was inderdaad niet expliciet opgenomen in het contract. Zowel Heiploeg als Kok Seafood waren zich ervan bewust dat een dergelijke bepaling onrechtmatig zou zijn. Heiploeg verwees echter wel ondubbelzinnig naar 'exclusiviteit' bij de toelichting van haar strategische alliantie met Kok Seafood.⁵⁵⁹ Uit de gesprekken tussen Kok Seafood en Heiploeg blijkt dat de zakelijke relatie, hoewel formeel niet exclusief, toch bedoeld was als quasi-exclusief. Tevens blijkt uit deze gesprekken dat het echte doel van het contract was Kok Seafood van de markt te houden als werkelijke concurrent.⁵⁶⁰ Het argument van Heiploeg dat deze gesprekken de individuele interpretatie weergeven van personen die meer in de overeenkomsten lezen dan er daadwerkelijk in is opgenomen, vormt eerder een bevestiging dan een weerspreking van de conclusie van de Commissie over het bestaan van een onderliggende mededingingsbeperkende doelstelling.⁵⁶¹
- (369) Het kan waar zijn dat Kok Seafood zich soms beperkt voelde door dit contract en de onderliggende doelstelling probeerde te vergeten of anders te interpreteren, maar Heiploeg herinnerde Kok Seafood dan aan de verborgen bepaling en/of dreigde Kok Seafood met beëindiging van het contract.⁵⁶² Het feit dat Kok Seafood daartegen haar gesprekken met Heiploeg opnam, om Heiploeg hieraan te herinneren of te chanteren, laat ook zien dat Kok Seafood zeer goed wist dat er iets was om Heiploeg mee te chanteren.⁵⁶³
- (370) Daarom kan worden geconcludeerd dat in het langetermijncontract een (verborgen) mededingingsbeperkende bepaling zat dat Kok Seafood de markt niet zou betreden

⁵⁵⁹ Zie punt (199).

⁵⁶⁰ Zie de punten (201) - (205).

⁵⁶¹ [...]

⁵⁶² Zie de punten (159) en (205).

⁵⁶³ Zie punt (210).

als een werkelijke concurrent. Deze doelstelling van de overeenkomst was mededingingsbeperkend.

- (371) Kok Seafood werd betaald in functie van de gemiddelde verkoopprijs van Heiploeg. Voor deze berekening was de door Heiploeg aan [...] berekende prijs zonder twijfel van belang.⁵⁶⁴ Kok Seafood en Heiploeg kwamen zelfs in een langlopend conflict over het exacte belang van de [...] -prijs voor deze berekening.⁵⁶⁵
- (372) Heiploeg en Kok Seafood gebruiken dit geschil echter in hun antwoord op de mededeling van punten van bezwaar om aan te tonen dat Kok Seafood niet werd betaald in functie van de [...] -prijs. Maar dit argument is naast de kwestie. Het is onvoldoende om het bezwaar teniet te doen dat Kok Seafood zich bewust was van het bestaan van prijsafstemming tussen Heiploeg en Kok Seafood⁵⁶⁶ en dat zij wist of had kunnen weten dat zij werd betaald in functie van een gekarteliseerde prijs. In welke mate de [...] -prijs een beslissende rol heeft gespeeld in de berekening van de gemiddelde prijs van Heiploeg is een zijdelingse kwestie die in dit besluit niet hoeft te worden beantwoord door de Commissie.
- (373) Tot slot stelt Heiploeg dat het contract met Kok Seafood, als het al mededingingsbeperkend was⁵⁶⁷, niet met Klaas Puul was overeengekomen. Dit argument isoleert echter weer gebeurtenissen en houdt geen rekening met het grotere geheel dat dit contract met Kok Seafood de bestaande mededingingsbeperkende overeenkomsten ondersteunde. Klaas Puul was zich in elk geval wel degelijk bewust van het bestaan en de onderliggende doelstelling van het contract en verklaarde dat zij de situatie van Kok Seafood regelmatig besprak met Heiploeg.⁵⁶⁸ Dit blijkt uit [...] en uit ander uit die tijd stammend bewijsmateriaal in het dossier, zoals de transcripties/notities van gesprekken tussen Kok Seafood en Klaas Puul.
- (374) Kok Seafood stelt ook dat zij zich niet bewust kon zijn van het bestaan van een kartel, maar dit argument wordt later behandeld in de punten (417) tot en met (432) van dit besluit.
- (375) Voor zover de rol van Kok Seafood specifiek was, wordt dit meegenomen in de geldboete die wordt opgelegd aan Kok Seafood.

5.3. Eén enkele voortdurende inbreuk

5.3.1. De beginselen

- (376) Een "complex kartel" kan wel degelijk als één enkele voortdurende inbreuk worden beschouwd voor de tijd van zijn bestaan. Het begrip "één enkele inbreuk" veronderstelt een geheel van gedragingen van verschillende partijen ter nastreving van eenzelfde mededingingsbeperkend economisch doel.⁵⁶⁹
- (377) Dit soort inbreuk kan evolueren met de tijd, of de mechanismen ervan kunnen worden aangepast om rekening te houden met nieuwe ontwikkelingen. Maar de mogelijkheid dat één of meer elementen van een geheel van handelingen of van een voortdurende gedragslijn afzonderlijk en op zichzelf een schending van artikel 101

⁵⁶⁴ Zie punt (217).

⁵⁶⁵ [...]

⁵⁶⁶ Zie bijvoorbeeld de punten (101), (109), (204), (206), (211), (212), (213), (214) en (215).

⁵⁶⁷ Zie de punten (365) - (372).

⁵⁶⁸ Zie de punten (201) - (204).

⁵⁶⁹ Arrest-*Cimenteries CBR e.a.*, reeds aangehaald, punt 3699.

VWEU kunnen vormen doet geen afbreuk aan de geldigheid van de beoordeling van een geheel van gedragingen als één enkele inbreuk. Het zou immers gekunsteld zijn om zulk voortdurend gedrag, dat wordt gekenmerkt door een gezamenlijke doelstelling, op te splitsen in verschillende gedragingen en als afzonderlijke inbreuken te beschouwen, wanneer het een enkele inbreuk betrof die geleidelijk gestalte werd gegeven door zowel overeenkomsten als onderling afgestemde feitelijke gedragingen.⁵⁷⁰

- (378) De verwijzing naar een 'algemeen plan' betekent niet dat zulk 'plan' op voorhand moet zijn opgesteld, of dat er noodzakelijkerwijs een algemene beslissingmakende structuur in de inbreuk is die de verschillende elementen verenigt. De notie van een enkele inbreuk voorziet precies in die situatie waarin verschillende ondernemingen deel hebben genomen aan een inbreuk bestaande uit voortdurend gedrag met het oog op een enkel economisch doel dat erop gericht is de mededinging te verstoren en bestaande uit afzonderlijke inbreuken die met elkaar verbonden zijn door hetzelfde doel (elementen die in hun geheel dezelfde doelstelling delen) en voorwerp (dezelfde ondernemingen die zich ervan bewust zijn dat ze deelnemen aan een gezamenlijk doel).⁵⁷¹ Het bestaan van synergiën en de complementariteit tussen de verschillende gedragslijnen zijn objectieve indicaties van het bestaan van zulk een algemeen plan.⁵⁷²
- (379) Hoewel een kartel een gezamenlijke actie is, kan iedere deelnemer zijn eigen specifieke rol spelen. Eén of meer deelnemers kunnen een dominante rol als kopstuk spelen; interne conflicten en rivaliteit zijn mogelijk, of zelfs vals spel, maar dit zal niet beletten dat de regelingen voor de toepassing van artikel 101 VWEU een overeenkomst/onderling afgestemde feitelijke gedraging vormt daar waar er sprake is van een enkele en voortdurende doelstelling. Het loutere feit dat elke deelnemer in het kartel een rol speelt welke is aangepast aan zijn eigen specifieke omstandigheden, sluit daarom de aansprakelijkheid van elk van de deelnemers voor de ene enkele inbreuk in haar geheel niet uit, daaronder begrepen de handelingen van de andere deelnemers die dezelfde onrechtmatige doelstelling nastreven.⁵⁷³
- (380) Een onderneming die aan een gemeenschappelijke onrechtmatige actie deelneemt door middel van handelingen die een bijdrage leveren aan de verwezenlijking van de inbreuk in zijn geheel, is voor de gehele duur van haar deelname aan die gemeenschappelijke opzet eveneens aansprakelijk voor de handelingen van de andere deelnemers op basis van dezelfde inbreuk. Volgens vaste rechtspraak "kan een onderneming, zelfs indien vaststaat dat zij slechts rechtstreeks heeft deelgenomen aan een of meerdere bestanddelen van een kartel, voor het gehele kartel aansprakelijk worden gesteld wanneer zij wist of noodzakelijkerwijze moest weten dat de heimelijke verstandhouding waaraan zij deelnam, deel uitmaakte van een algemeen plan, alsook dat dit algemene plan alle bestanddelen van het kartel dekte"⁵⁷⁴.

⁵⁷⁰ Zie arrest T-7/89 *Hercules Chemicals / Commissie*, Jurispr. 1991, blz. II-1711, punt 262-263.

⁵⁷¹ Zie bijv. arrest-*Lafarge*, reeds aangehaald, punt 484.

⁵⁷² Zie arrest-*Lafarge*, reeds aangehaald, punt 482; arrest van 12 december 2007, gevoegde zaken T-101/05 en T-111/05 *BASF en UCB / Commissie*, Jurispr. 2007, II-4949, punt 182.

⁵⁷³ Zie arrest-*Anic Partecipazioni*, reeds aangehaald, punt 83.

⁵⁷⁴ Zie bijv. arrest van 14 mei 1998, zaak T-295/94, *Buchmann GmbH / Commissie*, Jurispr. 1998, blz. II-813, punt 121. Zie ook arrest-*HFB e.a. / Commissie*, reeds aangehaald, punt 231; arrest *BASF en UCB / Commissie*, reeds aangehaald, punt 160.

- (381) Daartoe dient te worden aangetoond dat een onderneming aan een dergelijke inbreuk deelnam door haar eigen gedrag dat valt onder het begrip overeenkomst of onderling afgestemde feitelijke gedraging en dat een mededingingsbeperkende doelstelling had in de zin van artikel 101, lid 1, VWEU en dat dit gedrag beoogde een bijdrage te leveren aan de verwezenlijking van de inbreuk in zijn geheel. Die onderneming is dan, voor de gehele duur van haar deelneming aan die inbreuk, eveneens aansprakelijk voor de gedragingen van andere ondernemingen in het kader van diezelfde inbreuk. Dit is temeer het geval wanneer komt vast te staan dat de betrokken onderneming zich van het onwettige gedrag van de andere deelnemers bewust was of dat gedrag redelijkerwijs kon voorzien en bereid was het risico daarvan te aanvaarden.⁵⁷⁵
- (382) Een inbreuk op artikel 101 VWEU is noodzakelijkerwijs het resultaat van de samenwerking van een aantal ondernemingen die alle medeplegers van de inbreuk zijn, maar wier deelneming verschillende vormen kan aannemen, afhankelijk van met name de kenmerken van de betrokken markt, de positie van elke onderneming op die markt, de nagestreefde doelen en de gekozen of voorgenomen uitvoeringswijzen.⁵⁷⁶
- (383) Het feit dat een betrokken onderneming niet direct aan alle bepalende elementen van het kartel heeft deelgenomen pleit haar niet vrij van verantwoordelijkheid voor een inbreuk van artikel 101 VWEU. Zulk een omstandigheid kan echter wel in aanmerking worden genomen bij de beoordeling van de zwaarte van de inbreuk die zij heeft gepleegd. Zoals het Hof van Justitie stelde in de zaak-*Anic Partecipazioni*, moet het feit dat een onderneming niet heeft deelgenomen aan alle aspecten van een kartel of slechts een zeer kleine rol heeft gespeeld bij onderdelen waaraan zij wel heeft deelgenomen, in aanmerking worden genomen bij de beoordeling van de zwaarte van de inbreuk en zo nodig bij de bepaling van de geldboete.⁵⁷⁷ Bovendien mag het bestaan van een enkele inbreuk ook afgeleid worden uit een aantal toevalligheden en aanwijzingen die, in hun geheel genomen, en in afwezigheid van een andere waarschijnlijke verklaring, het bewijs kunnen vormen van zulk een enkele inbreuk.⁵⁷⁸

5.3.2. Toepassing in deze zaak

- (384) Sommige van de contacten tussen de handelaars in noordzeegarnalen kunnen gekwalificeerd worden als afzonderlijke inbreuken op artikel 101 VWEU. Zo bijvoorbeeld de bilaterale mededingingsbeperkende contacten tussen Heiploeg en Klaas Puul⁵⁷⁹, of tussen Heiploeg en Stührk.⁵⁸⁰ Ook Kok Seafood droeg wetens en willens bij tot en profiteerde van mededingingsbeperkend gedrag.⁵⁸¹ Er zijn echter voldoende redenen om het geheel van gedragingen te beschouwen als één enkele voortdurende inbreuk op artikel 101 VWEU.

⁵⁷⁵ Zie arrest-*Anic Partecipazioni*, reeds aangehaald, punten 79 en 83.

⁵⁷⁶ Zie arrest-*Anic Partecipazioni*, reeds aangehaald, punt 79.

⁵⁷⁷ Zie arrest-*Anic Partecipazioni*, reeds aangehaald, punt 90.

⁵⁷⁸ Arrest van 8 juli 2008, zaak T-53/03, *BPB / Commissie*, Jurispr. 2008, blz. II-1333, punt 249-250.

⁵⁷⁹ Zie bijv. de gebeurtenissen in de punten (56), (59), (61), (69), (74), (78), (79), (80), (81), (82), (84), (90), (93), (103), (105), (110), (115), (116), (118), (121), (127), (128), (129), (131), (135), (137), (141), (145) en (149). Zie ook de punten (401) en (402).

⁵⁸⁰ Zie bijv. de gebeurtenissen in de punten (63), (85), (87), (88), (99), (101), (112), (170), (172), (174), (175), (176), (177), (178), (179) en (180). Zie ook punt (407).

⁵⁸¹ Zie de gebeurtenissen in de punten (403) - (406).

- (385) Het mededingingsbeperkend gedrag van de deelnemers aan het kartel was met elkaar verbonden door de volgende factoren: 1) een gezamenlijk mededingingsbeperkend doel, 2) een enkel product, 3) dezelfde deelnemers, 4) verband tussen de betrokken geografische markten, 5) eenheid in duur en 6) algemene kennis.

5.3.3. *Gezamenlijk mededingingsbeperkend doel*

- (386) De overeenkomsten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen maakten deel uit van een algemene regeling, waarbij de belangrijkste lijnen van het optreden van de deelnemers op de markt werden vastgelegd en hun individuele commerciële gedragingen werden beperkt, met als doel het nastreven van een identieke, mededingingsbeperkende doelstelling en één economisch doel, namelijk het gezamenlijk beïnvloeden van het prijspeil van de noordzeegarnalen, de mededinging te beperken en de markt te stabiliseren.
- (387) Alle deelnemers beoogden de (downstream) verkoopprijzen van noordzeegarnalen te verhogen of minstens te stabiliseren door middel van het afstemmen van de prijsopgaven aan klanten.⁵⁸² Afspraken over referentieprijzen werden aangewend om deze doelstelling te bereiken, waar nodig ondersteund door bijkomende afspraken met betrekking tot de inkoopprijzen⁵⁸³, marktverdeling en de toewijzing van klanten⁵⁸⁴ en specifieke initiatieven ten aanzien van potentiële concurrenten.⁵⁸⁵ Deze bijkomende afspraken belemmerden of beperkten verder de mededinging in de noordzeegarnalenhandel.
- (388) Op die wijze hebben de deelnemers aan dit geheel van mededingingsbeperkende regelingen (of delen daarvan) waarom het hier gaat, al dan niet rechtstreeks, hun gemeenschappelijke wil te kennen gegeven zich op een bepaalde manier op de markt te gedragen en hebben zij zich verbonden tot een gemeenschappelijk plan dat een beperking inhoudt van de beslissingsruimte in hun individueel commercieel handelen. Deze kunstmatige zelfbeperking heeft noodzakelijkerwijs hun individuele gedrag op de markt beïnvloed.

5.3.4. *Afzonderlijk product*

- (389) Alle uitingen van het geheel van regelingen hadden betrekking op noordzeegarnalen. Gesprekken betreffende de verkoop van noordzeegarnalen waren nauw verweven met gesprekken over de inkoop bij de vissers en gesprekken over marktverdeling en de toewijzing van afnemers.⁵⁸⁶

5.3.5. *Dezelfde deelnemers*

- (390) [...] van Heiploeg, Klaas Puul, Stührk en Kok Seafood was rechtstreeks betrokken bij de mededingingsbeperkende contacten voor wat betreft hun eigen onderneming.⁵⁸⁷ Steeds dezelfde personen [...] duiken op als directe deelnemers aan diverse mededingingsbeperkende overeenkomsten en contacten tussen de deelnemende ondernemingen.

⁵⁸² Zie de gebeurtenissen in de punten (69) - (122) en voor Kok Seafood de punten (206) - (218).

⁵⁸³ Zie de punten (143) - (181)

⁵⁸⁴ Zie de punten (123) - (142).

⁵⁸⁵ Zie de punten (181) - (224).

⁵⁸⁶ Zie bijvoorbeeld punt (69) in combinatie met de punten (73), (127), (128), (140) en (145); of de gecombineerde punten (93), (135) en (141); of de punten (169) - (171).

⁵⁸⁷ Zie bijvoorbeeld de punten (40), (69), (74), (84), (87), (94), (98), (99), (101), (110), (121), (178), (206), (211), (213), (214), (215) en (216).

- (391) Voor bepaalde regio's kon de samenspanning gedelegeerd worden naar [...]. Dit was bijvoorbeeld het geval tussen Heiploeg en Klaas Puul voor de verkopen in Frankrijk⁵⁸⁸ en de inkoop in Denemarken.⁵⁸⁹ Maar [niet voor publicatie] hield ook hier een oogje in het zeil.⁵⁹⁰

5.3.6. *Verband tussen de geografische markten*

- (392) De mededingingsbeperkende overeenkomsten vonden met name plaats in België, Denemarken⁵⁹¹, Duitsland, Frankrijk en Nederland, maar beïnvloedden de handel in noordzeegarnalen in de hele Europese Unie omdat zij verbonden waren op het gebied van prijzen en commerciële strategie.
- (393) Overeenkomsten die specifiek voor bepaalde geografische regio's waren zoals België, het belangrijkste land voor wat betreft de consumptie van noordzeegarnalen⁵⁹², raakten gemakkelijk verweven met regelingen voor andere regio's zoals Duitsland, Nederland of Frankrijk door de duidelijke aanwezigheid van Heiploeg en Klaas Puul overal in de markt.⁵⁹³
- (394) Dit werd versterkt door het feit dat de belangrijkste referentie-afnemer, [...], in staat was de prijzen over de grenzen heen te vergelijken.⁵⁹⁴ De [...] -prijzen neigden ernaar over de grens heen hetzelfde te blijven, zij het met een opslag voor vervoerkosten als gevolg van de afstand.⁵⁹⁵ Door de referentieprijzen in België te beïnvloeden, waren Heiploeg en Klaas Puul in staat de downstream verkoopprijzen meer algemeen te beïnvloeden, met name ook in Nederland en Duitsland.⁵⁹⁶
- (395) Heiploeg en Klaas Puul hadden voor Duitsland de steun nodig van Stührk. In andere landen was dergelijke steun minder noodzakelijk of was de concurrentiedreiging reeds onder controle door middel van langetermijncontracten of anderszins.

5.3.7. *Eenheid in duurtijd*

- (396) Dit geheel van heimelijke regelingen werd ontwikkeld en ten uitvoer gelegd over een periode van meerdere jaren, ten minste van medio 2000 tot begin 2009. Het kartel opereerde op zeer informele wijze en liet niet veel sporen na, waardoor het niet makkelijk was concreet bewijs voor specifieke contacten te traceren. De in dit besluit beschreven gebeurtenissen hebben echter betrekking op incidenten in 2000, 2001,

⁵⁸⁸ Zie de punten (62), (90), (91), (105), (108) en (115).

⁵⁸⁹ Zie punt (149).

⁵⁹⁰ Zie de punten (131) en (149).

⁵⁹¹ Het bewijsmateriaal voor Denemarken wijst alleen naar de uitwisseling en afstemming van inkooprijzen. Zie de punten (56) en (149).

⁵⁹² Zie punt (7).

⁵⁹³ Zie punt (8).

⁵⁹⁴ Zie de punten (42) - (48).

⁵⁹⁵ Dit zelfs in die mate dat een specifieke regionale regeling voor Duitsland achterhaald raakte toen deze referentieafnemer prijzen die in verschillende regio's voor noordzeegarnalen werden aangeboden, tesamen begon te bezien. Zie de punten (47) en (120).

⁵⁹⁶ Zie punt (217).

2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008 en 2009⁵⁹⁷ en er zijn verschillende verwijzingen naar een voortdurende betrokkenheid.⁵⁹⁸

- (397) Hieruit volgt dat contacten in principe gedurende de hele periode van 2000 tot 2009 plaatsvonden, met wisselende intensiteit.⁵⁹⁹ Voor sommige periodes is er meer bewijs, maar is er geen aanwijzingen dat het kartel ooit is beëindigd of dat de betrokken ondernemingen expliciet afstand namen van het kartel.⁶⁰⁰ Alleen de duur van de deelname van Stührk en Kok Seafood aan het geheel van overeenkomsten verschilde.⁶⁰¹

5.3.8. *Kennis*

- (398) Het bestaan van mededingingsbeperkende overeenkomsten was alom bekend in de noordzeegarnalenindustrie⁶⁰², inclusief het bestaan van het langdurig contract tussen Heiploeg en Kok Seafood en het effect hiervan op de markt.⁶⁰³
- (399) Alle vier de ondernemingen die het voorwerp vormen van dit besluit hebben op hun eigen wijze bijgedragen aan een gemeenschappelijk plan om de mededinging te beperken in een gestabiliseerde markt met een afgesproken prijsniveau.
- (400) Dit is duidelijk van toepassing op de gedragingen van Heiploeg en Klaas Puul, maar ook Stührk en Kok Seafood waren op de hoogte, of hadden redelijkerwijs kunnen voorzien, dat hun afzonderlijke gedragingen onderdeel vormden van een wijder gemeenschappelijk plan om gezamenlijk het prijspeil van noordzeegarnalen te beïnvloeden. Zij wisten, of hadden minstens moeten weten dat de downstream verkoopprijzen, en met name de referentieprijzen, het voorwerp uitmaakten van afstemming tussen de noordzeegarnalenhandelaars, minstens tussen Heiploeg en Klaas Puul.⁶⁰⁴ Zij stemden hun eigen zakelijke beslissingen af op de afgestemde gedragingen van deze concurrenten en maakten waar nodig afzonderlijke afspraken met hen.
- (401) Heiploeg nam deel aan en was op de hoogte van alle aspecten van het kartel.⁶⁰⁵ Heiploeg had een langdurig contract afgesloten met Kok Seafood en was zich bewust

⁵⁹⁷ Incidenten betreffende de prijszetting van verkoopprijzen in 2000, 2001, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007 en 2008; marktverdeling of de toewijzing van afnemers in 2000, 2003, 2004, 2005, 2006, 2009; inkoopovereenkomsten in 2000, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008 en 2009; activiteiten jegens andere concurrenten in 2007 and 2008.

⁵⁹⁸ Dit is bijvoorbeeld van toepassing voor de verwijzingen naar een beweerdelijke marktverdelingsovereenkomst tussen Heiploeg en Klaas Puul daterend uit 1997 in punt (156); de overeenkomst tussen Heiploeg en Kok Seafood sinds 2000 en verlengd in 2005 en 2009; dagelijkse contacten tussen [...] Klaas Puul en Heiploeg tot 2004 in punt (40) en wekelijkse bijeenkomsten tussen Heiploeg en Klaas Puul in Harlingen tot 2004 of tussen 2000 en 2003 in de punten (41) en (80); contacten over [...] België sinds 2001 in punt (81); overeenkomsten tussen Klaas Puul en Heiploeg/Goldfish sinds 2000 in punt (56) of 2001 in punt (81); de deelname van Stührk sinds 2001 of minstens sinds maart 2003 in punt (63) en overeenkomsten voor de afnemer [...] van 2002 tot en met 2008 in punt (75).

⁵⁹⁹ Zie de punten (40) - (42) en (59).

⁶⁰⁰ Zie bijvoorbeeld punt (59).

⁶⁰¹ Zie deel 6. Duur.

⁶⁰² Zie de punten (181) - (184).

⁶⁰³ Zie de punten (220) - (223).

⁶⁰⁴ Zie de punten (122), (181) en (184).

⁶⁰⁵ Zie de punten (40) - (42), (51) - (54), (55) - (66) en (181) - (186). Zie voor specifieke betrokkenheid bij de prijszetting van inkooprijzen de punten (69) - (121) en (213) - (215). Zie voor betrokkenheid bij marktverdeling en toewijzing van afnemers de punten (124), (125), (127), (128), (129), (131), (133),

van het onderliggende doel van dit contract in het geheel van regelingen.⁶⁰⁶ Heiploeg stond in contact met alle andere deelnemers aan het kartel en was zich ten volle bewust van de rol die alle deelnemers speelden in het geheel van mededingingsbeperkende overeenkomsten.

- (402) Klaas Puul nam ook deel aan en was op de hoogte van alle aspecten van het kartel.⁶⁰⁷ Klaas Puul was op de hoogte van het bestaan van een langdurig contract tussen Heiploeg en Kok Seafood, en wist dat dit contract een mededingingsbeperkend doel had en dat het bijdroeg aan het bredere plan.⁶⁰⁸ [Niet voor publiciteit] dit contract het voorwerp vormde van regelmatige contacten en besprekingen tussen Klaas Puul en Heiploeg.⁶⁰⁹ Klaas Puul was ook op de hoogte van de uitwisseling van informatie tussen Heiploeg en Stührk in Duitsland, voornamelijk via de contacten met Heiploeg.⁶¹⁰ Klaas Puul stond in contact met alle andere deelnemers aan het kartel⁶¹¹ en was zich ten volle bewust van de rol van de andere deelnemers in het geheel van mededingingsbeperkende regelingen.
- (403) Kok Seafood had historisch nauwe contacten met zowel Heiploeg als Klaas Puul⁶¹² en was op de hoogte van het bestaan van samenspanning in de industrie, met name tussen Heiploeg en Klaas Puul voor wat betreft verkoopprijzen (bvb. voor de referentie-afnemer in België, Nederland en Duitsland) en inkooprijzen.⁶¹³ Kok Seafood was ook instrumenteel bij het doorgeven van informatie die was afgestemd tussen Heiploeg en Klaas Puul aan een andere handelaar.⁶¹⁴
- (404) Kok Seafood was zich er daarom van bewust dat haar eigen gedrag, in overleg met Heiploeg en/of Klaas Puul, bijdroeg aan het gemeenschappelijk doel van het gezamenlijk beïnvloeden van het prijspeil van noordzeegarnalen, de mededinging te beperken en de markt te stabiliseren.
- (405) Kok Seafood wist, of had minstens redelijkerwijs kunnen voorzien, dat het doel van haar commerciële relatie met Heiploeg mededingingsbeperkend was, dat het bestaan van de mededingingsbeperkende overeenkomsten tussen Heiploeg en Klaas Puul in bredere zin vergemakkelijkte en dat haar vergoeding werd vastgesteld in functie van een tussen Heiploeg en Klaas Puul afgestemde prijs.⁶¹⁵ Dit maakte Kok Seafood tot medeplichtige in het geheel van mededingingsbeperkende regelingen.

(135), (137), (140) en (141). Zie voor betrokkenheid bij de afstemming van inkooprijzen de punten (144) - (146), (149) - (152), (154) - (158), (160), (162) - (164), (166) en (169) - (180). Zie voor betrokkenheid jegens andere handelaars de punten (193) - (194), (196), (201), (211), (216) en (217).

⁶⁰⁶ Zie bijvoorbeeld punt (201).

⁶⁰⁷ Zie de punten (40) - (42), (51) - (54), (55) - (66) en (181) - (186). Zie voor de specifieke betrokkenheid bij prijszetting van de verkoopprijs de punten (69) - (76), (78) - (84), (90) - (96), (99), (102) - (106), (108), (110), (115) - (119), (121) en (213) - (215). Zie voor betrokkenheid bij marktverdeling en toewijzing van afnemers de punten (123) - (135) en (136) - (141). Zie voor betrokkenheid bij de afstemming van inkooprijzen de punten (144) - (153), (154), (155) - (156) en (167). Zie voor betrokkenheid jegens andere handelaars de punten (65), (189), (193), (194) en (204).

⁶⁰⁸ Zie de punten (77) en (204).

⁶⁰⁹ [...]

⁶¹⁰ [...]

⁶¹¹ Zij het in mindere mate met Stührk. Zie punt (100).

⁶¹² [...]

⁶¹³ Zie de punten (94), (102), (103), (110), (137), (152) en (184).

⁶¹⁴ Zie de punten (189) - (198).

⁶¹⁵ Zie de punten (203) - (224).

- (406) Kok Seafood was zich bewust van haar eigen rol en die van de andere deelnemers, Heiploeg en Klaas Puul in het bijzonder, en in enige mate ook Stührk⁶¹⁶, en was bereid het risico van deelname te dragen. Kok Seafood nam telefoongesprekken met haar concurrenten op en dreigde er herhaaldelijk mee om het bestaan van de mededingingsbeperkende praktijken in de noordzeegarnalenindustrie aan te geven bij de Nederlandse Mededingingsautoriteit.⁶¹⁷
- (407) Stührk wisselde prijsinformatie uit met Heiploeg⁶¹⁸ en hield rekening met deze informatie bij haar eigen commerciële beslissingen, in ieder geval in Duitsland.⁶¹⁹ Klaas Puul verduidelijkt dat zij na 2005 niet langer direct betrokken was bij deze afspraken met Stührk, aangezien haar zakelijke verstandhouding met Stührk slechter werd. Desalniettemin wist Stührk dat Heiploeg goed op de hoogte was van de prijzen van Klaas Puul⁶²⁰ en dat hun prijzen op één lijn lagen.⁶²¹ Stührk was zich er dus van bewust, of had er redelijkerwijs van bewust kunnen zijn, dat haar gedrag deel uitmaakte van een breder geheel van regelingen. Stührk wist ook dat het contract tussen Heiploeg en Kok Seafood van belang was voor de stabiliteit op de markt.⁶²²

5.3.9. *Argumenten van partijen*

5.3.9.1. Klaas Puul

- (408) Klaas Puul is van mening dat het gerapporteerde mededingingsbeperkende gedrag één kartel vormde dat de gehele markt voor de in- en verkoop van noordzeegarnalen omvatte.⁶²³ Dit standpunt is door Klaas Puul bevestigd tijdens de hoorzitting.

5.3.9.2. Heiploeg

- (409) Zoals vermeld in punt (355), erkent Heiploeg haar betrokkenheid voor enkele gevallen waar zij geen verklaring voor heeft en stelt zij dat dit beperkte incidenten waren die te kort duurden en qua tijd en inhoud te ver uit elkaar lagen om de conclusie te ondersteunen dat Heiploeg deelnam aan één enkel kartel voor prijszetting en marktverdeling gedurende de periode 2000 tot 2009.
- (410) Er is echter al eerder toegelicht dat de theorie van Heiploeg over enkele beperkte en ongerelateerde mededingingsbeperkende gevallen niet slaagt, aangezien kan worden aangetoond dat de betrokkenheid van Heiploeg veel verder ging dan deze paar gevallen.⁶²⁴
- (411) Ditzelfde geldt voor de argumenten van Heiploeg dat bewijsmateriaal voor de prijsafstemming met betrekking tot de afnemer [...] in een specifiek geografisch gebied niet kan worden gebruikt als bewijsmateriaal voor een bredere prijsafstemming die verder ging dan die afnemer en buiten het geografische gebied plaatsvond.

⁶¹⁶ Zie punt (162), of [...].

⁶¹⁷ Zie punt (210).

⁶¹⁸ Zie voor betrokkenheid bij de afstemming van verkoopprijzen de punten (85) - (89), (99) - (101), (109), (112) - (114) en voor betrokkenheid bij de afstemming van inkooprijzen de punten (169) - (180).

⁶¹⁹ Zie punt (250).

⁶²⁰ Zie de punten (88), (99) en (176).

⁶²¹ Zie de punten (88) en (122).

⁶²² Zie de reactie van Stührk in punt (122) wanneer zij wordt geïnformeerd over de beëindiging van het geschil tussen Heiploeg en Kok Seafood.

⁶²³ [...]

⁶²⁴ Zie punt (338).

(412) Het argument van Heiploeg dat de verschillende markten niet op dezelfde wijze functioneren of dat haar dochterondernemingen autonoom handelden, wordt niet bevestigd door nader bewijsmateriaal. De Commissie heeft integendeel het verband tussen geografische markten juist al toegelicht⁶²⁵, en tevens dat verschillende betrokken personen grensoverschrijdende functies hadden⁶²⁶ en dat er rapportage naar het hoofdkantoor plaatsvond, ook over informatie-uitwisselingen.⁶²⁷

5.3.9.3. Stührk

(413) Stührk geeft het bestaan van een inbreuk toe, maar merkt op dat haar betrokkenheid beperkt was tot Duitsland en dat zij niet moedwillig deelnam aan een breder Europees prijs- en marktverdelingskartel.

(414) Dit argument betekent echter niet dat Stührk deelnam aan een afzonderlijke inbreuk. De prijzen waren grensoverschrijdend nauw verbonden en Stührk geeft toe dat zij kon aannemen dat de Belgische [...]prijs ook in Duitsland van invloed was.⁶²⁸ Als gevolg hiervan kon Stührk ook voorzien dat de Duitse prijszetting onderdeel vormde van een algemene doelstelling om het prijspeil van noordzeegarnalen in bredere zin te beïnvloeden. Voor zover de deelname van Stührk beperkt was tot Duitsland, wordt dit ook weergegeven in de waarde van de omzet die meetelt voor de berekening van de geldboete.

(415) Stührk stelt ook dat haar deelname niet verder ging dan afstemming voor de afnemer [...].

(416) De Commissie heeft echter hiervoor al toegelicht dat de [...]prijs gevolgen had die verder ging dan deze afnemer.⁶²⁹ Daarnaast blijkt ook uit het bewijsmateriaal in het dossier dat contacten tussen Heiploeg en Stührk zich uitbreidden naar andere afnemers⁶³⁰ en inkooprijzen.⁶³¹ Stührk heeft tevens toegegeven in haar antwoord op de mededeling van punten van bezwaar dat het voorkwam dat zij, ongevraagd, werd geïnformeerd over de prijzen van haar concurrenten.⁶³² Ook als de prijzen voor andere afnemers niet direct werden overeengekomen of uitgewisseld met andere handelaars, blijft het zo dat Stührk, bij het vaststellen van de prijzen voor deze afnemers, indirect rekening moet hebben gehouden met de algemene prijsontwikkeling voor [...].

5.3.9.4. Kok Seafood

(417) Kok Seafood erkent dat zij sterk de indruk had dat er sprake was van enige mate van afstemming tussen Heiploeg en Klaas Puul, maar stelt dat zij zich niet bewust was van, laat staan betrokken bij, prijsafstemming met of tussen Heiploeg en Klaas Puul. Enige verborgen mededingingsbeperkende clausule in het langdurige contract met Heiploeg, zo die er al was⁶³³, is uitsluitend een interpretatie van Heiploeg die niet

⁶²⁵ Zie de punten (392) - (395).

⁶²⁶ Zie punt (12).

⁶²⁷ Zie punt (149).

⁶²⁸ [...]

⁶²⁹ Zie de punten (42) - (51) en (339) - (344).

⁶³⁰ Zie de punten (87), (101) en (109), hetgeen is toegegeven door Stührk, minstens voor de afnemer [...].

⁶³¹ Zie de punten (169) - (180).

⁶³² [...]

⁶³³ Zie de punten (368) - (371).

wordt gedeeld door Kok Seafood. De feiten bewijzen iintegendeel dat Kok Seafood juist de mededinging met Heiploeg en Klaas Puul heeft opgevoerd.

- (418) Het feit dat Kok Seafood niet rechtstreeks (hoefde) deel te nemen aan de prijsafstemming zelf, mag op geen enkele wijze afleiden van de beoordeling van haar deelname aan het kartel als geheel. Integendeel, uit de feiten blijkt juist dat Kok Seafood goed geïnformeerd was over het bestaan van mededingingsbeperkende overeenkomsten tussen Heiploeg en Klaas Puul en in contact stond met beide, ook over prijzen.⁶³⁴ Door middel van deze contacten was Kok Seafood ook instrumenteel bij het doorgeven van informatie van Heiploeg en Klaas Puul naar andere concurrenten, met het oog op de verbetering van het algemene prijspeil.⁶³⁵
- (419) Kok Seafood en Heiploeg lichten toe dat het normaal was dat Kok Seafood geïnteresseerd was in de prijsontwikkeling van Heiploeg, aangezien zij werd betaald in functie van de Heiploeg-prijs. Dit is, volgens Kok Seafood, ook de reden waarom zij niet alleen contact opnam met Heiploeg, maar ook met Klaas Puul of andere handelaars, d.w.z. om te controleren of de prijs die Kok Seafood ontving van Heiploeg wel marktconform was.
- (420) Kok Seafood beweert, bijvoorbeeld met betrekking tot het gesprek met Klaas Puul dat wordt genoemd in punt (103) van dit besluit, dat uit deze gesprekken niet kan worden afgeleid dat zij op de hoogte kon of had kunnen zijn dat de prijs was afgesproken tussen Heiploeg en Klaas Puul.
- (421) Dit argument gaat echter voorbij aan het feit dat Klaas Puul duidelijk verwijst naar een overeengekomen prijs en naar een gesprek met Heiploeg hierover.
- (422) Kok Seafood stelt verder dat deze gesprekken, zoals de gesprekken met andere handelaars of Heiploeg zoals vermeld in de punten (110), (184) of (211) van dit besluit, voor zover zij verwijzen naar contacten tussen Heiploeg en Klaas Puul, niet aantonen wat Kok Seafood precies wist van de inhoud van deze contacten of hoe Kok Seafood of haar gesprekspartner dergelijke informatie hebben verkregen. Kok Seafood stelt dat uit sommige van deze gesprekken juist blijkt dat Heiploeg en Klaas Puul met elkaar concurreerden.
- (423) Het is goed mogelijk dat Heiploeg Kok Seafood niet informeerde over alle details van de gesprekken met Klaas Puul. Kok Seafood hoefde ook niet tot in detail kennis te hebben van de details van de gesprekken.
- (424) Maar Kok Seafood vertrouwde niet alleen op direct van Heiploeg ontvangen informatie. Kok Seafood besprak de markt ook met Klaas Puul en andere handelaars. Soms werd Kok Seafood dus ook onrechtstreeks geïnformeerd over de contacten tussen Heiploeg en Klaas Puul.⁶³⁶
- (425) Uit het bewijsmateriaal in het dossier blijkt dat in die gesprekken met Heiploeg, Klaas Puul of andere handelaars de relatie tussen Heiploeg en Klaas Puul prominent was. Dit bevestigt dat Kok Seafood zich bewust was van de belangrijkste elementen van de mededingingsbeperkende overeenkomsten tussen Heiploeg en Klaas Puul. Dit gaat verder dan een normale interesse in de prijs van Heiploeg. Uit de gesprekken blijkt ook dat Kok Seafood niet gekant was tegen het bestaan van dergelijke

⁶³⁴ Zie de punten (206) - (215).

⁶³⁵ Zie bijvoorbeeld de punten (185), (194) en (197).

⁶³⁶ Zie bijvoorbeeld punt (152).

heimelijke contacten tussen Heiploeg en Klaas Puul was, maar ze als vanzelfsprekend nam.

- (426) Voor zover Kok Seafood zich door middel van deze gesprekken bewust werd van discussies of zelfs tegengestelde meningen tussen Heiploeg en Klaas Puul over de prijszetting, blijkt hieruit dat Kok Seafood wist dat de concurrentie tussen hen, zo die er al was, beperkt was en dat beide ondernemingen hun prijsstrategie aan elkaar aanpasten in functie van de contacten. Kok Seafood was zich er wel degelijk van bewust dat Heiploeg de steun van Klaas Puul nodig had voor prijsverhogingen en dat ze ook contact hadden over inkooprijzen.
- (427) Kok Seafood erkent dat zij behulpzaam was bij de overdracht van prijsinformatie van Heiploeg aan [...] en bij het tot stand brengen van contact tussen Klaas Puul en [...]. Kok Seafood ontkent echter dat uit deze gebeurtenissen kan worden afgeleid dat Kok Seafood op de hoogte was van het bestaan van mededingingsbeperkende contacten tussen Heiploeg en Klaas Puul.
- (428) Maar in het kader van de algemene kennis van Kok Seafood over het bestaan van een samenspanning tussen Heiploeg en Klaas Puul kunnen deze acties niet zomaar geïsoleerd worden, maar maken zij deel uit van de rol die Kok Seafood speelde bij de ondersteuning van het kartel.
- (429) Het is juist dat Kok Seafood eind 2007 een joint venture oprichtte met een andere handelaar.⁶³⁷ Deze is opgericht op een moment waarop Kok Seafood een geschil had met Heiploeg over de exacte voorwaarden en vergoedingen overeenkomstig het contract. Het zou daarom om een omzeiling van dit contract en de verborgen mededingingsbeperkende bepaling kunnen gaan. Maar de door deze joint venture veroorzaakte mededinging is echter beperkt en niet noodzakelijk volledig nieuwe handel. Het kan ook de reeds bestaande handel van de zakenpartner van Kok Seafood in de joint venture omvatten.
- (430) De ontwikkelingen van handel buiten het contract om neemt in ieder geval niet weg dat Kok Seafood zich welbewust was van de mededingingsbeperkende interpretatie en doelstelling van het contract met Heiploeg. Samen met haar kennis van wijidverbeide afstemming tussen Heiploeg en Klaas Puul en dat zij onrechtstreeks haar voordeel daarmee deed door middel van haar vergoeding overeenkomstig het contract, kon Kok Seafood niet onwetend zijn dat zij een bijzondere rol speelde in het geheel van overeenkomsten.
- (431) Kok Seafood stelt tot slot dat zelfs als de Commissie kan aantonen dat Kok Seafood kennis had van mededingingsbeperkende overeenkomsten tussen Heiploeg en Klaas Puul, dit haar nog geen medeplichtige maakt van de deze overeenkomsten.
- (432) Maar de Commissie concludeert dat Kok Seafood betrokken was bij het geheel van overeenkomsten, gelet op het feit dat Kok Seafood door middel van haar acties niet alleen wist dat zij Heiploeg en Klaas Puul hielp om de concurrentie te beperken, maar dat zij ook wist dat zij voordeel had van dit kartel door middel van de prijs die zij ontving van Heiploeg voor haar garnalen. De Commissie erkent dat de rol van Kok Seafood in dit kartel specifiek was; deze omstandigheid zal weerspiegeld worden in de boete, maar het doet geen afbreuk aan het feit dat Kok Seafood wetens en willens bijdroeg aan het kartel.

⁶³⁷ Zie punt (26).

5.4. Beperking van de mededinging

- (433) Artikel 101 VWEU vindt toepassing bij overeenkomsten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen die tot doel of gevolg hebben de mededinging binnen de interne markt te verhinderen, beperken of verstoren, zoals bij: i) het rechtstreeks of zijdelings bepalen van de aan- of verkoopprijzen of andere contractuele voorwaarden; ii) het beperken of controleren van de productie en markten; iii) het verdelen van de markten of de voorzieningsbronnen.
- (434) Volgens vaste rechtspraak moet de Commissie voor de toepassing van artikel 101, lid 1, VWEU niet het bestaan van daadwerkelijke effecten van de inbreuk aan te tonen waar de inbreuk tot doel had de mededinging binnen de interne markt te verhinderen, beperken of verstoren.
- (435) In dit geval hebben de deelnemers aan het kartel zich bezig gehouden met het maken van prijsafspraken en enkele van hen ook met marktverdeling en toewijzing van afnemers. Deze overeenkomsten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen werden meermaals ten uitvoer gelegd en hebben daarom noodzakelijkerwijs effecten gehad op de mededinging binnen de Europese Unie.⁶³⁸ Bovendien is er, aangezien deze gedragingen tot doel hadden de mededinging te beperken, geen verdere noodzaak om de werkelijke mededingingsbeperkende effecten van deze gedragingen aan te tonen.

5.5. Beïnvloeding van de handel tussen lidstaten

- (436) Artikel 101 VWEU ziet op overeenkomsten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen die de structuur van de mededinging binnen de interne markt beïnvloeden of op een andere wijze de markten verdelen overeenkomstig geografische lijnen. Het is niet nodig dat deze overeenkomsten of onderling afgestemde feitelijke gedragingen het handelsverkeer tussen lidstaten daadwerkelijk hebben beïnvloed, wanneer kan worden vastgesteld dat deze overeenkomsten een dergelijk gevolg kunnen hebben.⁶³⁹ Volgens vaste rechtspraak is het zo dat "een overeenkomst tussen ondernemingen, om de handel tussen lidstaten ongunstig te kunnen beïnvloeden, op grond van haar objectieve bestanddelen feitelijk en rechtens met een voldoende mate van waarschijnlijkheid moet doen verwachten dat zij, al dan niet rechtstreeks, daadwerkelijk of potentieel, op het ruilverkeer tussen lidstaten een zodanige invloed kan uitoefenen, dat de verwezenlijking van de doelstellingen van een gemeenschappelijke markt tussen de lidstaten wordt geschaad"⁶⁴⁰
- (437) De overeenkomsten die het voorwerp vormen van dit besluit hadden een merkbaar effect op de handel tussen lidstaten. De deelnemers aan de inbreuk behalen samen

⁶³⁸ Prijsveranderingen werden afgestemd: zie bijvoorbeeld de punten (73), (75), (78), (83), (85), (87), (88), (90), (93), (99), (101), (103), (108), (109), (110), (112), (115) en (116) voor afstemming van de verkoopprijs en de punten (145), (146), (149), (150), (152) en (170) - (180) voor afstemming van de inkoopprijs; de toewijzing van afnemers werd gerespecteerd, zie bijvoorbeeld de punten (124), (125), (127), (128), (129), (131), (133), (135) en (137); en outputbeperkingen werden in de praktijk gebracht: zie de punten (155) - (167).

⁶³⁹ Arrest van 28 april 1998, zaak C-306/96, *Javico International en Javico AG / Yves Saint Laurent Parfums SA (YSLP)*, Jurispr. 1998, blz. I-1983, punten 15-17 en arrest-*Asnef-Equifax*, reeds aangehaald, punt 43.

⁶⁴⁰ Arrest van 11 juli 1985, zaak 42/84, *Remia e.a. / Commissie*, Jurispr. 1985, blz. 2545, punt 22; arrest van 23 november 2006, zaak C-238/05, *Asnef-Equifax / Commissie*, Jurispr. 2006, blz. I-1125, punt 34 en Arrest-*Cimenteries CBR NV e.a.*, reeds aangehaald, punt 491.

gemakkelijk een marktaandeel van meer dan 75% op de EU-markt voor noordzeegarnalen⁶⁴¹ en minstens 2/3 van hun gecombineerde omzet werd grensoverschrijdend verkocht.⁶⁴² De in dit besluit beschreven gedragingen hebben minstens betrekking op België, Duitsland, Frankrijk en Nederland.⁶⁴³ De gedragingen hadden gevolgen voor specifieke afnemers in deze landen.⁶⁴⁴ De mededingingsbeperkende gedragingen hadden bovendien ook gevolgen voor andere noordzeegarnalenhandelaars⁶⁴⁵, bijvoorbeeld door pogingen om handelaars buiten Nederland te ontraden garnalen op de visafslag in Nederland te kopen.⁶⁴⁶ Er kan worden geconcludeerd dat de overeenkomsten een directe of indirecte invloed hadden op de handel in noordzeegarnalen in de gehele Europese Unie.

5.6. De toepassing van artikel 101, lid 3, VWEU

- (438) Geen van de partijen in de onderhavige procedure heeft gesteld dat hun overeenkomsten of onderling afgestemde feitelijke gedragingen bijdroegen aan de verbetering van de productie of distributie van noordzeegarnalen of de bevordering van technische of economische vooruitgang. Evenmin bestaat er een aanwijzing dat deze overeenkomsten of onderling afgestemde feitelijke gedragingen voordelen inhielden of anderszins technische of economische vooruitgang bevorderden.
- (439) Alleen voor de overeenkomsten betreffende de minimumafmetingen van de zeven verwijst Heiploeg naar een dergelijk voordeel en de reeds van de Nederlandse Mededingingsautoriteit verkregen goedkeuring. Zoals hiervoor⁶⁴⁷ echter reeds toegelicht, was dit een informele goedkeuring die was verkregen voor toekomstige overeenkomsten. Belangrijker nog is dat er toestemming werd gegeven zonder de wetenschap dat verschillende handelaars nog steeds betrokken waren bij mededingingsbeperkende gedragingen en dat deze overeenkomsten voor minimumafmetingen van de zeven deze samenzwering op de markt zou kunnen versterken.
- (440) Op basis hiervan wordt niet voldaan aan de voorwaarden van artikel 101, lid 3, VWEU.

6. DUUR VAN DE INBREUK

6.1. Heiploeg

- (441) De totale duur van de deelname van Heiploeg aan het kartel bedraagt 8 jaar en 9 maanden. De deelname begon op 21 juni 2000 tijdens de bijeenkomst met Klaas Puul in Wieringerwerf⁶⁴⁸ en moet in principe geëindigd zijn op 13 januari 2009, de dag waarop Klaas Puul het kartel beëindigde door de Commissie te benaderen en zijn verdere deelneming in het kartel stop te zetten.

⁶⁴¹ Zie punt (7).

⁶⁴² Gemiddeld percentage. De afzonderlijke uitvoerpercentages van Stührk en Kok Seafood zijn lager. Gegevensbronnen: [...]. De gebruikte gegevens zijn die van 2008-2009.

⁶⁴³ Zie de punten (69) - (122) voor verkopen en de punten (143) - (180) voor inkopen.

⁶⁴⁴ Zie de punten (80), (82), (109), (115), (127), (128) en (128) voor Belgische afnemers; de punten (84), (86), (87), (98), (99), (108), (110) en (151) voor Duitsland; de punten (74), (124), (124), (125) en (127) voor Nederland en de punten (49), (89) en (90) voor Frankrijk.

⁶⁴⁵ Zie de punten (181) - (198).

⁶⁴⁶ Zie de punten (155) - (168).

⁶⁴⁷ Zie de punten (362) - (364).

⁶⁴⁸ Zie punt (73).

- (442) Zoals hierna in punt (464) vermeld, wordt Heiploeg Holding BV slechts aansprakelijk gehouden vanaf 3 februari 2006, d.w.z. voor een periode van 2 jaar en 11 maanden.
- (443) Er is geen bewijs dat Heiploeg zijn deelname gedurende deze periode heeft stopgezet. Er is integendeel wel samenhangend bewijsmateriaal verwijzend naar de deelname van Heiploeg op welbepaalde data en perioden.⁶⁴⁹
- (444) Heiploeg betwist het bewijsmateriaal voor de bijeenkomst van 21 juni 2000 en derhalve ook de begindatum van haar deelname. De eerste gebeurtenis die Heiploeg niet betwist, vond plaats op 26 januari 2001. De Commissie heeft echter al toegelicht waarom zij van mening is dat het bewijsmateriaal voor de bijeenkomst van 21 juni 2000 geloofwaardig is en hanteert daarom deze datum als de startdatum van de deelname van Heiploeg aan de inbreuk.
- (445) Daarnaast stelt Heiploeg dat gebeurtenissen die zijn besproken tijdens de bijeenkomst van 21 januari 2001 eerder plaatsvonden en derhalve geen onderdeel kunnen uitmaken van de inbreuk die het onderwerp vormt van dit besluit.⁶⁵⁰ Maar overeenkomsten of onderling afgestemde feitelijke praktijken om niet actief te concurreren voor bepaalde afnemers, ook als is dat al overeengekomen of begonnen voor 21 januari 2001⁶⁵¹, blijven van kracht zolang er geen bewijs is dat de betreffende ondernemingen actief begonnen te concurreren voor deze afnemers. Dit argument ondersteunt derhalve het bestaan van dergelijke praktijken, minstens op 21 januari 2001.
- (446) Heiploeg stelt tevens dat er geen bewijs aanwezig is in het dossier voor de betrokkenheid van Heiploeg in de periode 2007 en 2008. Dit argument houdt echter

⁶⁴⁹ Het bewijsmateriaal in dit besluit met betrekking tot Heiploeg heeft bijvoorbeeld betrekking op de volgende data: 21 juni 2000 (zie punt (73)), oktober 2000 (zie punt (76)), 26 januari 2001 (zie punt (78)), 11 maart 2003 (zie punt (88)), 14 maart 2003 (zie punt (89)), 26 maart 2003 (zie punt (127)), 28 april 2003 (zie punt (151)), 30 juli 2003 (zie punt (90)), 12 januari 2004 (zie punt (170)), 25 februari 2004 (zie de punten (92) en (127) - (131)), 23 juli 2004 (zie punt (146)), december 2004 (zie punt (206)), begin 2005 (zie punt (137)), februari 2005 (zie punt (152), (189)), april 2005 (zie punt (202)), 19 september 2005 (zie punt (172)), 23 september 2005 (zie punt (173)), december 2005 (zie punt (122)), 25 april 2006 (zie punt (212)), september 2006 (zie punt (213)), 8 september 2006 (zie de punten (101) en (225)), 14 september 2006 (zie punt (214)), 27 september 2006 (zie punt (128)), 30 maart 2007 (zie punt (175)), april 2007 (zie punt (211)), 3 mei 2007 (zie punt (176)), juli 2007 (zie punt (157)), 16 juli 2007 (zie de punten (177) en (177)), 2 augustus 2007 (zie punt (178)), 25 september 2007 (zie punt (109)), 29 september 2007 (zie punt (162)), 4 oktober 2007 (zie punt (215)), 11 oktober 2007 (zie punt (216)), 23 november 2007 (zie punt (163)), 2008 (zie punt (165)), 15 januari 2008 (zie punt (115)), 15 februari 2008 (zie punt (118)), februari 2008 ((152) en (189)), juli-augustus 2008 (zie punt (154)), 31 oktober 2008 (zie punt (120)). Het bewijsmateriaal met betrekking tot Heiploeg heeft ook betrekking op de volgende perioden: bijeenkomsten in Harlingen van 2000 tot 2001 (zie punt (83)); een strategische alliantie met Kok Seafood sinds 12 oktober 2000 (zie punt (57)), verlengd in 2005 en opnieuw bevestigd in 2009; overeenkomsten voor [...] in België sinds 2001 (zie punt (56)), voor [...] tussen 2002 en 2008 (zie punt (74)), voor [...] minstens in 2003 (zie punt (124)) en voor [...] tot 2006 (zie punt (124)); overeenkomsten voor de prijzen van contractvissers in Denemarken en Duitsland sinds 2000 en sinds 2005 ook in Nederland (zie punt (56)); voorstellen voor inkooprijzen in Denemarken tussen 2006 en 2009 (zie punt (174)); marktverdelingsovereenkomst voor inkoop op de visafslagen tot 2004/2005 (zie punt (156)).

⁶⁵⁰

[...]

⁶⁵¹

Zie punt (128).

geen rekening met het grotere geheel van de gebeurtenissen en laat tevens het bewijsmateriaal buiten beschouwing dat voor die periode naar voren is gebracht.⁶⁵²

- (447) De deelname wordt geacht te zijn geëindigd op 13 januari 2009, de dag waarop Klaas Puul het kartel beëindigde door de Commissie te benaderen en zijn verdere deelname te stoppen. Stührk rapporteerde tevens mogelijk mededingings-beperkende gedragingen van Heiploeg na die periode, maar deze gebeurtenissen worden buiten beschouwing gelaten voor de duur van de inbreuk die het voorwerp vormt van dit besluit, aangezien deze gebeurtenissen slechts zijn gerapporteerd na de mededeling van punten van bezwaar en Heiploeg geen kans heeft gekregen om zich op afdoende wijze te kunnen verdedigen tegen deze nieuwe beschuldigingen.⁶⁵³

6.2. Klaas Puul

- (448) De totale duur van de deelname van Klaas Puul aan het kartel bedraagt 8 jaar en 6 maanden. Haar deelname ving aan op 21 juni 2000 met de bijeenkomst met Heiploeg in Wieringerwerf⁶⁵⁴ en eindigde op 13 januari 2009 toen Klaas Puul de Commissie voor het eerst benaderde in het kader van de clementieregeling.⁶⁵⁵ Er is geen bewijs voor de beëindiging van de deelname van Klaas Puul gedurende deze periode. Er is juist consistent bewijsmateriaal dat verwijst naar de deelname van Klaas Puul op specifieke data of in specifieke perioden.⁶⁵⁶

6.3. Stührk

- (449) De totale duur van de deelname van Stührk aan het kartel bedraagt 4 jaar en 7 maanden. Haar deelname startte op 14 maart 2003, toen zij door Heiploeg werd geïnformeerd over de prijzen die Heiploeg ging aanbieden bij [...] ⁶⁵⁷ en het laatste bewijsmateriaal van haar deelname dateert van 5 november 2007.⁶⁵⁸

⁶⁵² Zie de punten (175), (211), (176), (157), (177), (178), (109), (162), (215), (216), (163), (165), (115), (118), (152), (189), (154), (120).

⁶⁵³ Zie punt (180).

⁶⁵⁴ Zie punt (69).

⁶⁵⁵ Zie punt (32).

⁶⁵⁶ Tussen 21 juni 2000 en 13 januari 2009 heeft Klaas Puul actief en voortdurend deelgenomen aan het kartel. Het bewijsmateriaal heeft met name betrekking op de volgende data: 21 juni 2000 (zie punt (73)), 26 januari 2001 (zie punt (78)), 2003 (Bijeenkomsten tussen Heiploeg en Klaas Puul in Harlingen. Zie punt (124)), 11 maart 2003 (zie punt (88)), 25 februari 2004 (zie punt (92)), 23 juli 2004 (zie punt (146)), begin 2005 (zie punt (137)), 23 september 2005 (zie punt (173)), 8 september 2006 (zie de punten (101) en (225)), 14 september 2006 (zie punt (102)), 25 september 2007 (zie punt (109)), 3 oktober 2007 (zie punt (196)), 15 januari 2008 (zie punt (115)), 15 februari 2008 (zie punt (118)), februari 2008 (zie punt (152), (189)), juli-augustus 2008 (zie punt (154)), 31 oktober 2008 (zie punt (120)). Het bewijsmateriaal heeft ook betrekking op de volgende perioden: bijeenkomsten in Harlingen van 2000 tot 2003 (zie punt(83)); overeenkomsten voor [...] in België sinds 2001 (zie punt (56)), voor [...] tussen 2002 en 2008 (zie punt (74)), voor [...] minstens in 2003 (zie punt (124)) en voor [...] tot 2006 (zie punt (124)); overeenkomsten voor de prijzen van contractvissers in Denemarken en Duitsland sinds 2000 en sinds 2005 ook in Nederland (zie punt (56)); voorstellen voor inkooprijzen in Denemarken tussen 2006 en 2009 (zie punt (174)). Gedurende de eerste periode van de inbreuk (tot 2004) opereerden Heiploeg en Klaas Puul onder een marktverdelingsovereenkomst voor de inkoop bij visafslagen (zie punt (156)).

⁶⁵⁷ Zie punt (85).

⁶⁵⁸ Zie punt (112).

- (450) Er is geen bewijs voor de beëindiging van de deelname van Stührk gedurende deze periode. Er is juist consistent bewijsmateriaal dat verwijst naar de deelname van Stührk op specifieke data of in specifieke perioden.⁶⁵⁹

6.4. Kok Seafood

- (451) De vastgestelde duur van de deelname van Kok Seafood aan het kartel bedraagt 3 jaar en 11 maanden. Kok Seafood heeft al in oktober 2000 een langdurige leveringsovereenkomst gesloten met Heiploeg, maar er kan worden vastgesteld dat Kok Seafood minstens op de datum van verlenging van deze overeenkomst, d.w.z. op 11 februari 2005, op de hoogte was van het bestaan van heimelijke contacten tussen Heiploeg en Klaas Puul en wist of minstens niet onwetend had kunnen zijn van de mededingingsbeperkende doelstelling van haar overeenkomst met Heiploeg in het kader van de afstemming tussen Heiploeg en Klaas Puul.⁶⁶⁰
- (452) Ten behoeve van dit besluit wordt 11 februari 2005 beschouwd als de datum waarop de deelname van Kok Seafood aan het kartel is begonnen. Argumenten van Kok Seafood dat bewijsmateriaal van voor 11 februari 2005 buiten beschouwing zou moeten worden gelaten, moet worden afgewezen, aangezien dergelijk bewijsmateriaal⁶⁶¹ van belang is om de kennis van Kok Seafood ten tijde van de verlenging van haar contract met Heiploeg aan te tonen. Zo ook moeten argumenten van Kok Seafood dat bewijsmateriaal uit de periode na 11 februari 2005 irrelevant is om aan te tonen dat Kok Seafood haar contract heeft verlengd met bepaalde kennis van het bestaan van een samenzwering tussen Heiploeg en Klaas Puul worden afgewezen.
- (453) De deelname wordt geacht te zijn geëindigd op 13 januari 2009, de dag waarop Klaas Puul het kartel beëindigde door de Commissie te benaderen en zijn verdere deelname te stoppen.
- (454) Er is geen bewijs voor de beëindiging van de deelname van Kok Seafood gedurende deze periode. Er is juist consistent bewijsmateriaal dat verwijst naar de betrokkenheid van Kok Seafood op specifieke data of in specifieke perioden.⁶⁶²
- (455) Kok Seafood stelt dat, aangezien de start van haar deelname op 11 februari 2005 lag, alle feiten van voor die datum irrelevant zijn en buiten beschouwing moeten worden gelaten. De Commissie merkt echter op dat ook als niet met zekerheid kan worden vastgesteld dat Kok Seafood kennis had van haar rol in het kartel voor die datum, alle feiten die erop wijzen dat Kok Seafood wel al kennis had van het bestaan van

⁶⁵⁹ Het bewijsmateriaal voor de deelname van Stührk heeft bijvoorbeeld betrekking op de volgende data/perioden: 14 maart 2003 (zie punt (84)), 28 april 2003 (zie punt (151)), 30 juli 2003 (zie punt (86)), 12 januari 2004 (zie de punten (87) en (170)), 7 november 2005 (zie punt (174)), 12 december 2005 (zie punt (98)), 5 april 2006 (zie punt (99)), 16 februari 2007 (zie punt (175)), 3 mei 2007 (zie punt (176)), 16 juli 2007 (zie de punten (177) en (160)), 11 augustus 2007 (zie punt (160)), 16 augustus 2007 (zie punt (160)), 11 september 2007 (zie punt (108)) en 5 november 2007 (zie punt (112)).

⁶⁶⁰ Zie de punten (402) - (406).

⁶⁶¹ Zie bijvoorbeeld punt (94).

⁶⁶² Het bewijsmateriaal voor de betrokkenheid van Kok Seafood heeft bijvoorbeeld betrekking op de volgende data/perioden: maart 2005 (zie punt (206)), april 2005 (zie punt (202)), december 2005 (zie punt (211)), 27 april 2006 (zie punt (101)), 8 september 2006 (zie punt (102)), april 2007 (zie punt (211)), september 2007 (zie punt (109)), 3 oktober 2007 (zie punt (196)), 4 oktober 2007 (zie punt (215)), 15 februari 2008 (zie punt (118)), februari 2008 (zie punt (152), (189)) en februari 2009 (zie punt (123)).

mededingingsbeperkende praktijken tussen Heiploeg en Klaas Puul voor die datum zeer relevant zijn. Dit toont aan dat Kok Seafood haar overeenkomst met Heiploeg verlengde wetende dat Heiploeg prijzen afstemde met Klaas Puul, dat Kok Seafood een vergoeding ontving in functie van een kartelprijs en dat haar partnerschap met Heiploeg het kartel ten goede kwam.

7. ADRESSATEN

7.1. Aansprakelijkheid voor de inbreuk

- (456) Artikel 101 VWEU ziet op ondernemingen en ondernemingsverenigingen. Het begrip „onderneming” omvat elke eenheid die een economische activiteit uitoefent, ongeacht haar rechtsvorm en de wijze waarop zij wordt gefinancierd.
- (457) Onder het begrip "onderneming" moet worden verstaan een economische eenheid, ook al wordt deze economische eenheid uit juridisch oogpunt door verschillende natuurlijke personen of rechtspersonen gevormd. Om uit te maken of verschillende juridische entiteiten deel uitmaken van eenzelfde onderneming moet er gekeken worden naar de economische, organisatorische en juridische banden tussen die entiteiten.
- (458) Waar verschillende entiteiten aansprakelijk kunnen worden gehouden voor de deelname van een en dezelfde onderneming aan de inbreuk, worden zij hoofdelijk aansprakelijk gehouden. In het specifieke geval waar een moederverenootschap volledig eigenaar is van haar filiaal, kan de Commissie de moederverenootschap hoofdelijk aansprakelijk houden voor de betaling van de boete opgelegd aan dit filiaal, tenzij de moederverenootschap afdoende bewijs naar voren brengt dat aantoonst dat het filiaal volledig zelfstandig opereerde in de markt.

7.2. Adressaten van dit besluit

7.2.1. Heiploeg

- (459) De Commissie houdt Heiploeg BV, Goldfish BV, Heiploeg Beheer BV en Heiploeg Holding BV aansprakelijk voor de door Heiploeg gepleegde inbreuk.
- (460) Zoals in deel 4 is vastgesteld, waren Heiploeg BV en Goldfish BV de voor Heiploeg belangrijkste deelnemers aan de inbreuk, door middel van de betrokkenheid van [...].
- (461) Aangezien de meesten van hen ook een functie hadden bij Heiploeg Beheer BV [...] en Heiploeg Holding BV [...], wordt er voor deze ondernemingen ook van uitgegaan dat zij rechtstreeks hebben deelgenomen aan de inbreuk.
- (462) Heiploeg Beheer BV en Heiploeg Holding BV worden tevens gezamenlijk en hoofdelijk met Heiploeg BV en Goldfish BV aansprakelijk gesteld, aangezien zij beslissende invloed uitoefenden op de gedragingen van deze dochterondernemingen op de markt ten tijde van de inbreuk.
- (463) Deze controle kan worden aangenomen omdat Heiploeg BV en Goldfish BV rechtstreeks of onrechtstreeks volle of bijna volle dochterondernemingen waren van Heiploeg Beheer BV, en die laatste was per 3 februari 2006 rechtstreeks of onrechtstreeks een volledige dochteronderneming van Heiploeg Holding BV. De overlap tussen de functies binnen het bestuur van Heiploeg BV, Goldfish BV, Heiploeg Beheer BV en Heiploeg Holding BV bevestigt deze aanname.

- (464) Heiploeg BV, Goldfish BV en Heiploeg Beheer BV zijn aansprakelijk voor de gehele duur van de inbreuk van Heiploeg, zoals vastgesteld in deel 6 en Heiploeg Holding BV wordt aansprakelijk gehouden vanaf 3 februari 2006.
- (465) Heiploeg merkt op dat het in handen was van verschillende private equity-investeerdere en dat het oneerlijk zou zijn de last van een kartelboete uitsluitend aan Heiploeg op te leggen zonder rekening te houden met de verantwoordelijkheid van deze uiteindelijke moedermaatschappijen.
- (466) Heiploeg heeft deze kwestie echter nooit aan de orde gesteld tijdens het administratieve onderzoek⁶⁶³ en het is de Commissie niet toegestaan een besluit vast te stellen dat is gericht tegen entiteiten die niet zijn genoemd in een mededeling van punten van bezwaar. Er staat Heiploeg echter niets in de weg om bij andere bedrijven een verzoek/vordering in te dienen om bij te dragen aan de betaling van de geldboete, indien zij van mening is dat deze bedrijven de mogelijkheid en de plicht hebben om bij te dragen.

7.2.2. *Klaas Puul*

- (467) De Commissie houdt Klaas Puul BV, Klaas Puul Beheer BV en Klaas Puul Holding BV aansprakelijk voor de inbreuk gepleegd door Klaas Puul.
- (468) Zoals in deel 4 is vastgesteld, was Klaas Puul [BV] de belangrijkste rechtstreekse deelnemer aan de inbreuk, door middel van de betrokkenheid van [...].
- (469) [...] Klaas Puul Beheer BV [...] en Klaas Puul Holding BV [...] wordt er voor deze ondernemingen ook van uitgegaan dat zij rechtstreeks hebben deelgenomen aan de inbreuk. Bovendien worden Klaas Puul Beheer BV en Klaas Puul Holding BV ook gezamenlijk en hoofdelijk met Klaas Puul BV aansprakelijk gesteld, aangezien zij beslissende invloed uitoefenden op de gedragingen van Klaas Puul BV op de markt ten tijde van de inbreuk.
- (470) Deze controle kan worden aangenomen, omdat Klaas Puul BV gedurende de periode van de inbreuk volle eigendom was van Klaas Puul Beheer BV dat op zijn beurt weer volle eigendom was van Klaas Puul Holding BV tot 24 november 2006. Maar ook na 24 november 2006, toen Klaas Puul Holding BV de meerderheid van de aandelen overdroeg aan Klaas Puul Beheer BV behield Klaas Puul Holding BV de meerderheid van de stemmen en bleef ze de enige statutair directeur van Klaas Puul Beheer BV. Ook de overlap tussen functies in het bestuur van Klaas Puul BV, Klaas Puul Beheer BV en Klaas Puul Holding BV bevestigt de aanname dat Klaas Puul Beheer BV en Klaas Puul Holding BV beslissende invloed uitoefenden over Klaas Puul BV.
- (471) Klaas Puul BV, Klaas Puul Beheer BV en Klaas Puul Holding BV zijn aansprakelijk voor de gehele duur van de inbreuk door Klaas Puul, zoals vastgesteld in deel 6.

7.2.3. *Stührk*

- (472) Zoals vastgesteld in deel 4 was Stührk Delikatessen Import GmbH & Co.KG de directe deelnemer voor Stührk in de inbreuk, door middel van [...].

⁶⁶³ Heiploeg en haar private equity-investeerdere stelden juist het tegendeel, namelijk dat zij geen beslissende invloed uitoefenden op Heiploeg.

(473) Daarom houdt de Commissie Stührk Delikatessen Import GmbH & Co.KG aansprakelijk voor de inbreuk die is gepleegd door Stührk, en wel gedurende de gehele duur van de inbreuk van Stührk, zoals vastgesteld in deel 6.

7.2.4. *Kok Seafood*

(474) Zoals vastgesteld in deel 4, heeft Kok Seafood rechtstreeks deelgenomen aan mededingingsbeperkende contacten via [...] van Holding L.J.M. Kok BV dat volle eigenaar is van L. Kok International Seafood BV.

(475) Daarom houdt de Commissie L. Kok International Seafood BV en Holding L.J.M. Kok BV aansprakelijk voor de inbreuk gepleegd door Kok Seafood BV, en wel voor de gehele duur van de inbreuk door Kok Seafood BV, zoals vastgesteld in deel 6.

(476) Holding L.J.M. Kok BV wordt tevens hoofdelijk en gezamenlijk met L. Kok International Seafood BV aansprakelijk gehouden, aangezien kan worden aangenomen dat Holding L.J.M. Kok BV beslissend invloed uitoefende op de gedragingen van haar in volle eigendom zijnde dochteronderneming op de markt gedurende de periode van de inbreuk.

(477) Kok Seafood stelt dat zij alle activiteiten in 2007 heeft overgedragen aan Heyko BV.

(478) De vraag of Heyko BV (en haar moedermaatschappij Heyko Holding BV) als gevolg van deze overdracht aansprakelijk kunnen worden gehouden voor de gedragingen van Kok Seafood, laat de aansprakelijkheid van L. Kok Seafood International Seafood BV en haar moedermaatschappij Holding L.J.M. Kok BV intact. Feit blijft dat toen de onderneming werd overgedragen aan de joint venture Heyko, de rechtspersonen L. Kok Seafood International Seafood BV en Holding L.J.M. Kok BV bleven bestaan. Ook het contract tussen Heiploeg BV en L.Kok International Seafood BV bleef van kracht, en leveringen aan Heiploeg werden nog steeds gefactureerd via L. Kok International Seafood BV.

(479) Een eventuele aansprakelijkheid van Heyko BV (en haar moedermaatschappij Heyko Holding BV) is daarom een bijkomende aansprakelijkheid en vervangt geenszins de aansprakelijkheid van L. Kok International Seafood BV en haar moedermaatschappij Holding L.J.M. Kok BV.

8. SANCTIES

8.1. Artikel 7 van Verordening (EG) 1/2003

(480) Gezien het feit dat de inbreuk op artikel 101 VWEU in het geheim werd gepleegd, is niet met absolute zekerheid vast te stellen dat de inbreuk is gestaakt. Derhalve mag de Commissie bij besluit eisen dat de ondernemingen de inbreuk staken, voor zover zij dat al niet hebben gedaan, en om zich te onthouden van enige overeenkomst of onderling afgestemde feitelijke gedraging die hetzelfde of een soortgelijk doel of gevolg heeft, overeenkomstig artikel 7 van Verordening (EG) 1/2003.

8.2. Artikel 23, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1/2003 - Geldboeten

(481) De Commissie kan bij besluit geldboeten opleggen aan ondernemingen wanneer deze, opzettelijk of uit onachtzaamheid, inbreuk maken op artikel 101 VWEU (artikel 23, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1/2003). Voor elke onderneming die deelneemt aan de inbreuk bedraagt de geldboete niet meer dan 10 % van haar totale omzet in het voorgaande boekjaar.

- (482) De deelnemers aan het kartel pleegden de inbreuk opzettelijk. Zij waren zich bewust van het illegaal karakter van hun overeenkomsten en trachtten deze te verbergen. Hoe dan ook hebben de betrokken ondernemingen minstens onachtzaam gehandeld. Een vorig onderzoek van dezelfde markt leidde de nationale mededingingsautoriteit in Nederland er reeds toe een inbreuk vast te stellen en geldboeten op te leggen aan een aantal van dezelfde ondernemingen.
- (483) Bij de vaststelling van het bedrag van de geldboete dient de Commissie, in overeenstemming met artikel 23, lid 3, van Verordening (EG) nr. 1/2003 rekening te houden met alle relevante omstandigheden en in het bijzonder de ernst (zwaarte) en de duur van de inbreuk, die de twee criteria vormen waarnaar in die verordening expliciet wordt verwezen. Hierbij zorgt de Commissie ervoor dat de geldboeten op een voldoende hoog niveau vastgesteld worden om een afschrikkende werking te garanderen. Voorts zal de rol die door elk van de bij de inbreuk betrokken ondernemingen werd gespeeld individueel worden beoordeeld. Bij het opleggen van de geldboeten worden door de Commissie verzwarende of verzachtende omstandigheden meegenomen die horen bij elke onderneming.
- (484) Bij het bepalen van de op te leggen geldboeten, past de Commissie de beginselen toe die zijn vastgesteld in de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten overeenkomstig artikel 23, lid 2, van Verordening (EG) 1/2003⁶⁶⁴ (hierna: "*de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten*") en de clementieregeling van 2006. De Commissie kan echter afwijken van de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten wanneer dit is gerechtvaardigd door de specifieke omstandigheden van een bepaald geval of de noodzaak om in een bepaald geval een afschrikwekkend effect te bewerkstelligen.⁶⁶⁵

8.3. Basisbedrag van de geldboete

- (485) Het basisbedrag bestaat uit een bedrag van tussen 0 % en 30 % van de desbetreffende verkopen van een bedrijf, afhankelijk van de ernst van de inbreuk en vermenigvuldigd met het aantal jaar dat de deelname van de onderneming in de inbreuk heeft geduurd en een toeslag van tussen 15 % en 25 % van de waarde van de verkopen van een bedrijf, ongeacht de duur.⁶⁶⁶
- (486) Het basisbedrag wordt vastgesteld onder verwijzing naar de waarde van de verkopen.⁶⁶⁷ Ten behoeve hiervan gebruikt de Commissie de waarde van de verkoop door elke onderneming van het product waarop de inbreuk betrekking heeft in het desbetreffende geografische gebied.⁶⁶⁸
- (487) Het product waarop de inbreuk ziet, is noordzeegarnalen (*crangon crangon*). De relevante geografische markt is de hele Europese Unie, maar voor Stührk is de relevante geografische markt beperkt tot Duitsland.
- (488) De Commissie neemt over het algemeen de verkopen in aanmerking van het laatste volledige boekjaar van de deelname aan de inbreuk.⁶⁶⁹ Dit zou betekenen het

⁶⁶⁴ PB C 210 van 1.9.2006, blz. 2.

⁶⁶⁵ Punt 37 van de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten.

⁶⁶⁶ Punten 19 - 26 van de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten.

⁶⁶⁷ Punt 12 van de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten.

⁶⁶⁸ Punt 14 van de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten.

⁶⁶⁹ Punt 13 van de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten.

boekjaar 2007/2008 voor Heiploeg en Klaas Puul, het boekjaar 2008 voor Kok Seafood en het boekjaar 2006 voor Stührk.

- (489) Heiploeg stelt in haar antwoord op de mededeling van punten van bezwaar echter dat het boekjaar 2007/2008 niet representatief was.
- (490) De Commissie kan inderdaad bevestigen dat de prijs van noordzeegarnalen volatiel is en dat in het laatste boekjaar van de inbreuk de waarde van de verkopen van Heiploeg meer dan 10 % boven het gemiddelde voor de periode 2000-2008 lag. Voor Klaas Puul ligt de waarde van de verkopen in het laatste boekjaar van de inbreuk lag zelfs meer dan 40% boven het gemiddelde voor de periode 2000/2008. Voor Kok Seafood lag de verkoopwaarde echter meer dan 30 % onder het gemiddelde voor de periode 2005-2008. Dit kan mogelijk verklaard worden door het zakelijk conflict tussen Kok Seafood en Heiploeg waardoor de leveringen van Kok Seafood aan Heiploeg waren gestopt gedurende meerdere maanden en waardoor de waarde van de verkopen in dat jaar significant was gedaald. Voor Stührk was de waarde van de verkopen in 2006 in lijn met het gemiddelde voor de periode 2005/2008 (met een gemiddelde waarde van de verkopen slechts < 2% onder de waarde van de verkopen in 2006).
- (491) De Commissie concludeert dat het representatiever is om voor iedere deelnemer de gemiddelde waarde van de verkopen te hanteren van de boekjaren die volledig gedekt worden door de individuele inbreukperiode.⁶⁷⁰
- (492) Verkopen tussen de deelnemers aan het kartel worden niet meegeteld om dubbeltekening te vermijden. Maar voor Kok Seafood moet iedere boeterberekening op basis van de waarde van de verkopen onvermijdelijk gebaseerd zijn op de verkopen binnen het kartel, omdat deze onderneming vrijwel uitsluitend garnalen leverde aan Heiploeg. Het niet meetellen van deze verkopen zou in het geval van Kok Seafood in de praktijk kunnen leiden tot straffeloosheid. Om dubbeltekening te vermijden, zouden deze verkopen daarom afgetrokken moeten worden van de waarde van de verkopen van Heiploeg, maar in de specifieke omstandigheden van deze zaak wordt het redelijk geacht de waarde van deze verkopen op een 50/50 basis te verdelen tussen Heiploeg en Kok Seafood voor de jaren dat Kok Seafood verantwoordelijk wordt gehouden voor deelname aan het kartel.
- (493) Op basis daarvan is het volgende een overzicht van de relevante verkopen in het relevante geografische gebied waarmee rekening wordt gehouden voor de bij deze procedure betrokken ondernemingen:
- in het geval van Heiploeg bedraagt de waarde van de verkopen waarmee rekening wordt gehouden voor de berekening van het basisbedrag van de geldboete [...]. Dit omvat het jaarlijks gemiddelde van de verkopen van noordzeegarnalen van alle Heiploeg-entiteiten in de boekjaren 2000/2001 tot en met 2007/2008⁶⁷¹, maar niet de verkopen van noordzeegarnalen aan andere deelnemers in het kartel in de perioden waarvoor deze deelnemers aansprakelijk worden gehouden, en slechts 50% van de verkopen die afkomstig

⁶⁷⁰ Boekjaren die binnen de inbreukperiode vallen worden in aanmerking genomen. Boekjaren die slechts gedeeltelijk binnen de inbreukperiode vallen worden niet meegenomen.

⁶⁷¹ Het boekjaar van Heiploeg loopt van 1 april tot en met 31 maart. Zie bijlage 1 voor de individuele (vertrouwelijke) brongegevens.

zijn van Kok Seafood in de periode voor dewelke Kok Seafood aansprakelijk wordt gehouden.⁶⁷²

- in het geval van Klaas Puul bedraagt de waarde van de verkopen waarmee rekening wordt gehouden voor de berekening van het basisbedrag van de geldboete [...]. Dit betreft de gemiddelde verkoop van noordzeegarnalen van alle Klaas Puul-entiteiten in de boekjaren 2000/2001 tot en met 2007/2008⁶⁷³, maar niet de verkoop van noordzeegarnalen aan andere deelnemers in het kartel in de perioden waarvoor deze deelnemers aansprakelijk worden gehouden.⁵⁸²
- in het geval van Stührk bedraagt de verkoopwaarde waarmee rekening wordt gehouden voor de berekening van het basisbedrag van de geldboete [...]. Dit betreft de gemiddelde verkoop van noordzeegarnalen van Stührk in de boekjaren 2003 tot en met 2006⁶⁷⁴, maar niet de verkoop van noordzeegarnalen aan andere deelnemers in het kartel in de perioden waarvoor deze deelnemers aansprakelijk worden gehouden.
- in het geval van Kok Seafood bedraagt de verkoopwaarde waarmee rekening wordt gehouden voor de berekening van het basisbedrag van de geldboete [...]. Dit betreft de helft van de gemiddelde waarde van de verkopen van noordzeegarnalen van L. Kok Seafood International BV aan Heiploeg BV in de boekjaren 2005 tot en met 2008⁶⁷⁵ (de andere helft maakt deel uit van de waarde van de verkopen van Heiploeg).⁶⁷⁶

8.3.1. *Ernst van de inbreuk*

- (494) Het basisbedrag bestaat uit een bedrag tussen de 0 % en 30 % van de waarde van de verkopen van het bedrijf, afhankelijk van de ernst van de inbreuk.⁶⁷⁷ Om de ernst te bepalen, houdt de Commissie rekening met een aantal factoren, zoals de aard van de inbreuk, het gecumuleerde marktaandeel van alle betrokken ondernemingen, de geografische reikwijdte van de inbreuk en of de inbreuk daadwerkelijk ten uitvoer is gelegd.⁶⁷⁸
- (495) Prijsafspraken, marktverdeling en volumebeperkingsovereenkomsten behoren, naar hun aard, tot de meest schadelijke beperkingen van de mededinging. Daarom zal het percentage van de waarde van de verkopen dat voor dergelijke inbreuken in aanmerking wordt genomen doorgaans aan de bovenkant liggen van de bandbreedte.⁶⁷⁹

⁶⁷² Zie punt (492).

⁶⁷³ Het boekjaar van Klaas Puul loopt van 1 april tot en met 31 maart. Zie bijlage 2 voor de individuele (vertrouwelijke) brongegevens.

⁶⁷⁴ Het boekjaar van Stührk valt samen met het kalenderjaar. Zie bijlage 3 voor de individuele (vertrouwelijke) brongegevens.

⁶⁷⁵ Het boekjaar van Kok Seafood valt samen met het kalenderjaar. Zie bijlage 4 voor de individuele (vertrouwelijke) brongegevens.

⁶⁷⁶ Zie punt (492).

⁶⁷⁷ Punt 21 van de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten.

⁶⁷⁸ Punt 22 van de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten.

⁶⁷⁹ Punt 23 van de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten.

- (496) In de onderhavige zaak is de Commissie voornemens in het bijzonder rekening te houden met het feit dat het gecumuleerde marktaandeel van de ondernemingen die aan de inbreuk hebben deelgenomen zeer hoog was.
- (497) Heiploeg stelt dat de inbreuk bestond uit enkele sporadische incidenten die niet kunnen worden beschouwd als een ernstige inbreuk op artikel 101 VWEU. Er is echter hiervoor al toegelicht waarom dat argument niet past en dat de inbreuk breder en derhalve ook ernstiger is dan Heiploeg beweert.⁶⁸⁰
- (498) Gezien de specifieke omstandigheden van deze zaak, rekening houdend met de in de punten (495) en (496) besproken criteria, wordt het aandeel van de waarde van de verkopen waarmee rekening moet worden gehouden voor de berekening van de ernst vastgesteld op [...] % voor alle adressaten van deze beschikking.

8.3.2. *Duur*

- (499) Het bedrag dat is vastgesteld op basis van de waarde van de verkopen wordt vermenigvuldigd met het aantal jaren van de deelname aan de inbreuk.⁶⁸¹
- (500) Zoals beschreven in deel 6 is de duurtijd van de deelname aan de inbreuk van iedere onderneming als volgt: 8 jaar en 6 maanden voor Heiploeg en Klaas Puul, 4 jaar en 7 maanden voor Stührk en 3 jaar en 11 maanden voor Kok Seafood. De gezamenlijke aansprakelijkheid van Heiploeg Holding BV voor de geldboete voor Heiploeg is echter beperkt tot een periode van 2 jaar en 11 maanden.
- (501) De Commissie mag afronden naar de dichtstbijzijnde waarde in maanden. Dit betekent dat de volgende vermenigvuldigingen worden gebruikt: 8,5 voor Heiploeg en 2,91 voor Heiploeg Holding BV, 8,5 voor Klaas Puul, 4,58 voor Stührk en 3,91 voor Kok Seafood.

8.3.3. *Toeslag*

- (502) Ongeacht de duur van de deelname van de onderneming aan de inbreuk, zal de Commissie in het basisbedrag een bedrag van tussen de 15 % en 25 % van de waarde van de verkopen opnemen om ondernemingen ervan te weerhouden zelfs maar te beginnen met prijsafspraken, marktverdeling en volumebeperkingen.⁶⁸²
- (503) Gezien de specifieke omstandigheden van deze zaak, rekening houdend met de in de punten (495) en (496) besproken criteria, wordt het aandeel van de waarde van de verkopen waarmee rekening moet worden gehouden voor de berekening van de toeslag vastgesteld op [...] % voor alle adressaten van deze beschikking.

8.3.4. *Berekening en conclusie van de basisbedragen*

- (504) Op basis van de hiervoor toegelichte criteria wordt het basisbedrag van de geldboete als volgt berekend:

Onderneming	Basisbedrag (EUR)
Heiploeg waarvan Heiploeg holding BV	[...]
Klaas Puul	
Stührk	

⁶⁸⁰ Zie punt (338).

⁶⁸¹ Punt 24 van de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten.

⁶⁸² Punt 25 van de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten.

8.4. Aanpassingen van het basisbedrag

(505) De Commissie kan omstandigheden in aanmerking nemen die resulteren in een verhoging of een verlaging van het basisbedrag.⁶⁸³ Het basisbedrag kan worden verhoogd waar de Commissie vindt dat er verzwarende omstandigheden zijn.⁶⁸⁴ Het basisbedrag kan worden verlaagd als er verzachtende omstandigheden zijn.⁶⁸⁵

8.4.1. Verzwarende omstandigheden

(506) De mededeling van punten van bezwaar voorzag de mogelijkheid om de geldboete van Heiploeg en Klaas Puul te verhogen op grond van een eerdere veroordeling door de Nederlandse mededingingsautoriteit voor een soortgelijke inbreuk op artikel 81 van het EG-Verdrag, nu artikel 101 van het VWEU.⁶⁸⁶

(507) Maar de geldboete van Heiploeg en Klaas Puul is al voldoende afschrikwekkend, tot aan het omzetplafond, zonder toepassing van deze verzwarende omstandigheid.⁶⁸⁷ Onder die omstandigheden is er geen noodzakelijkheid om de geldboete te verhogen voor dergelijke verzwarende omstandigheid.

8.4.2. Verzachtende omstandigheden

(508) De meeste partijen doen een beroep op verzachtende omstandigheden. Ten eerste wijzen zij op de geconcentreerde en transparante aard van de visserij-industrie, en dan met name de garnalenhandel, met reeds lang bestaande tradities van informele contacten tussen vissers en handelaars. Op de verschillende plekken waar garnalen aan land worden gebracht, zijn de handelaars fysiek burens van elkaar en doe ze vaak zaken met elkaar. De personen die werkzaam zijn in deze kleine gemeenschappen kennen elkaar persoonlijk en sommige zijn zelfs familie of burens van elkaar. Er is maar een dunne lijn tussen wat zichtbaar is op de markt en wat gevoelige handelsinformatie is die niet mag worden uitgewisseld. Vissers, maar ook afnemers als [...], gebruiken de van de handelaars verkregen prijsinformatie in hun voordeel, d.w.z. om de handelaar te confronteren met een mogelijk beter prijsaanbod van een concurrent en ze zo tegen elkaar uit te spelen. Hiermee rekening houdend, wordt gesteld dat een inbreuk, als die er al was, het gevolg was van onoplettendheid en niet opzettelijk was.

(509) Het is zeker waar dat de noordzeegarnalenindustrie erg transparant was. Dit argument vormt echter geen verzachtende omstandigheid, maar heeft betrekking op de aard van de inbreuk.

(510) Zoals al eerder vermeld, zag de inbreuk op prijsafspraken en marktverdeling en wordt daardoor naar zijn aard als een zeer ernstige inbreuk beschouwd. Heiploeg en Klaas Puul hebben via het onderzoek en het besluit van de Nederlandse mededingingsautoriteit een vroege waarschuwing gekregen en alle andere garnalenhandelaars hadden die waarschuwing onrechtstreeks ook gekregen, niet in

⁶⁸³ Punt 27 van de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten.

⁶⁸⁴ Punt 28 van de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten.

⁶⁸⁵ Punt 29 van de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten.

⁶⁸⁶ Zie punt (31).

⁶⁸⁷ Zie de punten (545) - (546).

het minst omdat sommige van hen ook betrokken (zij het niet beboet) waren bij dit onderzoek van de Nederlandse mededingingsautoriteit. Maar het lijkt er op dat dit nationale onderzoek geen cultuuromslag teweeg heeft gebracht bij de garnalenhandelaars. Het is om die reden niet geloofwaardig dat de partijen een dergelijke inbreuk uitsluitend uit onoplettendheid zouden gepleegd hebben.

(511) Het feit dat de algemene bedrijfscultuur in de visserij-industrie onvoldoende aandacht schonk aan het naleven van de mededingingsvoorschriften kan niet als excuus worden gebruikt voor mededingingsbeperkend gedrag. Integendeel, juist op dergelijke geconcentreerde markten moeten de partijen transparantie niet bevorderen, maar moeten zij er voor zorgen dat er sprake kan zijn van gezonde mededinging.

(512) In aanvulling hierop stellen de partijen afzonderlijk het volgende.

8.4.2.1. Heiploeg

(513) Heiploeg stelt dat meerdere wijzigingen in haar management het moeilijk maken om precies na te gaan wat er in het verleden is gebeurd, of om medewerking te verlenen aan de Commissie.

(514) Er wordt echter opgemerkt dat diverse leidinggevenden die betrokken waren bij de mededingingsbeperkende handelingen nog in dienst waren van Heiploeg ten tijde van de mededeling van punten van bezwaar.⁶⁸⁸ Bovendien lijkt Heiploeg er in haar antwoord op de mededeling van punten van bezwaar geen moeite mee te hebben om zich precies te herinneren wat er gebeurd is waar het om bevrijdende informatie gaat.

(515) Dit argument kan daarom geen verzachtende omstandigheid vormen.

(516) Daarnaast stelt Heiploeg dat zij recht heeft op een korting, of minstens dat de boete niet vanwege afschrikkingdoeleinden moet worden verhoogd, aangezien zij complianceprogramma's heeft geïntroduceerd en het bewustzijn voor de mededingingsvoorschriften bij haar werknemers heeft verhoogd, in het bijzonder toen [...].

(517) Hoewel de Commissie verheugd is met maatregelen die door ondernemingen worden genomen om herhaling van kartelinbreuken te voorkomen en om inbreuken te rapporteren aan de bevoegde autoriteiten, kunnen dergelijke maatregelen geen verandering brengen in de realiteit dat inbreuken zich voordoen en moeten worden bestraft.⁶⁸⁹

(518) De Commissie merkt op dat [...] ⁶⁹⁰ deze gebeurtenis of de daarop volgende tenuitvoerlegging van complianceprogramma's geen verandering brengen in het feit dat de inbreuk heeft plaatsgevonden. Dit feit kon de inbreuk niet stoppen en Heiploeg heeft ook geen mededingingsbeperkende gedragingen gerapporteerd bij de mededingings-autoriteiten.

(519) Heiploeg verwijst naar meerdere op verzoek van haar raadsman uitgevoerde audits door KPMG ter controle van de naleving van de mededingingsvoorschriften, maar het is tekenend dat Heiploeg deze verslagen niet heeft verstrekt aan de Commissie.

⁶⁸⁸ [...]

⁶⁸⁹ Zie arrest van 29 april 2004, gevoegde zaken T-236/01 enz., *Tokai Carbon e.a. / Commissie*, Jurispr. 2004, blz. II-1181, punt 343;

⁶⁹⁰ Zie punt (10).

- (520) Dit argument impliceert daarom niet alleen een bekentenis dat er onvoldoende toezicht was gedurende het grootste deel van de inbreukperiode, maar toont ook aan dat het complianceprogramma, als dat er al was, onvoldoende was. Een dergelijk falend complianceprogramma kan geen reden vormen om de geldboete te verlagen.

8.4.2.2. Stührk

- (521) Stührk erkent deelname aan prijsuitwisselingen voor [...] in Duitsland tot november 2007, maar stelt dat het verdere deelname heeft afgewezen op basis van haar eigen besluit om niet langer te leveren aan [...]. Deze stelling wordt echter niet met bewijs onderbouwd. Integendeel zelfs, Stührk vertelde de Commissie ook dat beleving van [...] voor haar onrendabel was geworden.⁶⁹¹ Op basis hiervan is niet met zekerheid vast te stellen dat Stührk vrijwillig stopte met beleving van [...] om haar deelname in het kartel te staken.
- (522) Stührk wijst daarnaast op de zware verantwoordelijkheid van de twee belangrijkste spelers, Heiploeg en Klaas Puul. In vergelijking was Stührk slechts een kleine speler die in grote mate afhankelijk was van de strategie van de grote handelaars en die, in de mate dat zij al deelnam, haar deelname beperkte tot Duitsland. Stührk herinnert de Commissie er in haar antwoord op de mededeling van punten van bezwaar aan dat zij in grote mate afhankelijk was van Heiploeg voor garnalen in geval van volumetekorten en sinds 2007 ook voor het pellen. Stührk stelt dat het als gevolg hiervan in de praktijk onmogelijk was voor haar om veel af te wijken van het prijsbeleid van Heiploeg of andere grote handelaars. In het geval van door Stührk aangeboden aanzienlijk concurrerendere prijzen, zouden deze grote handelaars direct worden geïnformeerd via de vissers of via hun afnemers en makkelijk vergeldingsmaatregelen kunnen treffen.
- (523) Maar de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten uit 2006, die in deze zaak van toepassing zijn, erkennen de zuiver passieve rol van een onderneming niet langer als een verzachtende omstandigheid.⁶⁹² Volgens de richtsnoeren uit 2006, wordt de zeer beperkte deelname aan de inbreuk slechts in aanmerking genomen als een verzachtende omstandigheid als de onderneming bewijst dat zij, in de periode waarin zij aan de inbreuk heeft deelgenomen, geen van deze overeenkomsten daadwerkelijk heeft toegepast doch zich concurrerend op de markt heeft gedragen. Indien een onderneming van mening is dat zij zelf het slachtoffer is van het gebrek aan mededinging of de mededingingsbeperkende activiteiten van haar concurrenten op de markt, dan leidt dit niet tot een verplichting om dit mededingingsbeperkende gedrag te ondergaan en/of er zelfs aan deel te nemen. Ondernemingen hebben altijd de optie en de mogelijkheid om het gestelde mededingingsbeperkende gedrag te rapporteren bij de bevoegde mededingingsautoriteiten.
- (524) Maar de lijst van verzachtende omstandigheden van punt 29 van de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten is niet exhaustief en de specifieke omstandigheden van de zaak, en in het bijzonder of de onderneming heeft deelgenomen aan alle aspecten van de inbreuk, moeten in aanmerking worden genomen.
- (525) De deelname van Stührk was inderdaad beperkt tot Duitsland, en haar betrokkenheid in het kartel was ook van een andere aard dan het gedrag van de voornaamste

⁶⁹¹ [...]

⁶⁹² In de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten uit 1998 stond nog dat een geldboete kon worden verlaagd als de onderneming een uitsluitend passieve of volgzame rol had gespeeld in de inbreuk.

karteldeelnemers. Stührk heeft nooit echte prijsafspraken gemaakt met haar concurrenten, maar werd geïnformeerd door Heiploeg over de gehanteerde prijzen en Stührk paste haar prijsstrategie aan in functie van de ontvangen informatie. Er is bewijs in het dossier dat Stührk probeerde garnalen te kopen in Nederland, maar dat haar te kennen werd gegeven dat dit niet mogelijk was. De ervaringen van Stührk na haar overname van de afnemer [...] in Nederland gaven ook geen aanleiding tot het uitbreiden van de mededinging buiten Duitsland.⁶⁹³ Bovendien was Stührk niet betrokken bij marktverdelingsafspraken.

- (526) In de specifieke omstandigheden van deze zaak wordt daarom voorgesteld de geldboete voor Stührk [...] te verlagen.
- (527) Daarnaast verleende Stührk haar medewerking door, zonder clementie, de inbreuk toe te geven. In punt 29 van de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten uit 2006 staat dat "het basisbedrag van de boete kan worden verlaagd wanneer de Commissie vaststelt dat er sprake is van verzachtende omstandigheden, zoals: (...) wanneer de onderneming daadwerkelijk haar medewerking verleent, buiten de mededeling betreffende de vermindering van geldboeten om en los van haar wettelijke verplichting om medewerking te verlenen".
- (528) Stührk heeft de inbreuk niet alleen toegegeven, maar was ook waardevol omdat zij een aantal feiten heeft bevestigd die al waren toegelicht door de aanvrager van immuniteit, Klaas Puul, maar werden ontkend door Heiploeg. Dit heeft in aanzienlijke mate bijgedragen aan de geloofwaardigheid van de verklaringen van Klaas Puul en de betrouwbaarheid van het besluit van de Commissie in het algemeen.
- (529) Aangezien er, naast de aanvraag voor immuniteit van Klaas Puul, geen andere aanvrager was voor clementie, vormden deze bekentenis en de geleverde bevestiging een uitzonderlijke omstandigheid waardoor de Commissie in staat was de inbreuk eenvoudiger vast te stellen, in het bijzonder gelet op de betwistingen van Heiploeg.⁶⁹⁴ In de specifieke omstandigheden van deze zaak wordt daarom voorgesteld de geldboete voor Stührk bijkomend [...] te verlagen.

8.4.2.3. Kok Seafood

- (530) Kok Seafood brengt naar voren dat er geen bewijs is dat zij rechtstreeks deelnam aan prijsafspraken of marktverdelingsovereenkomsten. Als er al sprake was van deelname, dan zou deze beperkt en passief zijn geweest.
- (531) Kok Seafood beweert dat haar handelingen minstens de bereidheid om te concurreren aantonen, maar dat zij hierin telkens werd belemmerd, voornamelijk door Heiploeg.⁶⁹⁵ Kok Seafood beweert ook dat het feit dat de Commissie zich in belangrijke mate baseert op bewijsmateriaal in de vorm van transcripties of notities van telefoongesprekken van Kok Seafood haar een verdraaid en subjectief beeld geeft van de rol van Kok Seafood in de gebeurtenissen. Door het naar voren halen van dit bewijsmateriaal zou de Commissie vergeten dat Kok Seafood in feite een

⁶⁹³ Zie punt (100).

⁶⁹⁴ Arrest van 6.12.2005, zaak T-48/02 *Brouwerij Haacht NV / Commissie*, Jurispr. 2005, blz. II-5259, punt 104, en de daarin aangehaalde jurisprudentie. Zie ook arrest van 12 juli 2001, zaak T-132/07, *Fuji Electric*, punt 255.

⁶⁹⁵ [...]. Zie ook punten (158) en (167).

slachtoffer was van het gedrag van de grote garnalenhandelaren, en dat haar rol zeker niet groter was dan die van menig ander garnalenhandelaar die niet geadresseerd is door deze beschikking.

- (532) Maar het feit dat Kok Seafood bewijsmateriaal ging verzamelen tegen Heiploeg en Heiploeg er mee dreigde om deze informatie ter kennis van de mededingingsautoriteiten te brengen, bevestigt dat Kok Seafood een keuze had, maar besliste om mee te gaan met het kartel, en haar positie af te dekken. Ten aanzien van de mogelijke betrokkenheid van andere handelaren uit Kok Seafood weliswaar speculaties, of verwijst zij naar indicaties desbetreffend in de mededeling van punten van bezwaar, maar heeft zij de Commissie niet geholpen bij het blootleggen van eventueel bijkomend mededingingsbeperkend gedrag, ook al had de Commissie ter plekke belangrijk bewijsmateriaal gevonden tegen Kok Seafood. Deze keuze lijkt de stelling van Kok Seafood dat zij slechts een slachtoffer was van het kartel niet te ondersteunen.
- (533) Bovendien is de verzachtende omstandigheid van minimale of passieve deelname verwijderd uit de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten uit 2006, die in deze zaak van toepassing zijn, en wordt de beperkte rol van een onderneming slechts meegewogen als verzachtende omstandigheid wanneer er bewijs is dat de betrokkenheid bij de inbreuk inderdaad aanzienlijk beperkt was en dat, gedurende de periode waarin men partij was bij de betreffende overeenkomst, men deze daadwerkelijk niet toepaste door concurrerend gedrag te vertonen op de markt.
- (534) Maar de lijst van verzachtende omstandigheden van punt 29 van de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten is niet exhaustief en de specifieke omstandigheden van de zaak, en in het bijzonder of de onderneming heeft deelgenomen aan alle aspecten van de inbreuk, moeten in aanmerking worden genomen.
- (535) In dit specifieke geval is het duidelijk dat Kok Seafood niet rechtstreeks deelnam aan de belangrijkste aspecten van het kartel, zoals prijsafspraken. Haar rol was voornamelijk beperkt tot de acceptatie van een contract met Heiploeg waardoor zij betaald werd voor de levering van garnalen aan Heiploeg in functie van de gekarteliseerde Heiploeg prijs en dit contract kwam met de verborgen afspraak dat Kok Seafood niet als werkelijke concurrent op de markt zou komen.
- (536) De Commissie erkent ook dat Kok Seafood mogelijk trachtte deze afspraak te omzeilen door een joint venture op te zetten met een andere groothandelaar in garnalen.⁶⁹⁶ Maar Kok Seafood ontwikkelde ook een langdurig zakelijk conflict met Heiploeg over de interpretatie van hun contract en het is onduidelijk of dit opzetten van alternatieve handel nu een oorzaak dan wel een gevolg was van dit conflict met Heiploeg. Het merendeel van dergelijke alternatieve handel betrof trouwens garnalen gerelateerde diensten aan andere handelaars (pellen, vriezen, verpakken). Rechtstreekse concurrerende verkopen van noordzeegarnalen waren beperkt.⁶⁹⁷
- (537) Het volgt dat Kok Seafood een specifieke rol had in het kartel die niet kan vergeleken worden met de rol van de andere belangrijke spelers in het kartel en

⁶⁹⁶ Zie punt (429).

⁶⁹⁷ [...]. Bovendien is niet zeker of en in welke mate deze verkopen daadwerkelijk nieuwe handel vormde of eerder bestaande handel van de andere partner in de joint venture die werd voortgezet binnen de joint venture.

dergelijke omstandigheid moet in haar geldboete tot uiting komen. Daarom wordt voorgesteld om de geldboete voor Kok Seafood [...] te verlagen.

8.4.3. *Aanpassing van de geldboete*

- (538) Deze zaak is uitzonderlijk in die zin dat alle partijen hoofdzakelijk actief waren op één afzonderlijke markt waar zij deelnamen in een kartel gedurende een relatief lange periode. Dit betekent in de praktijk dat alle geldboeten zouden afgetopt worden tot het maximum van 10% van de totale omzet, en dat de toepassing van deze limiet eerder de regel dan de uitzondering zou zijn.
- (539) Zoals reeds opgemerkt door het Gerecht kan dit een probleem vormen gelet op het beginsel van het persoonlijke karakter van straffen en sancties, omdat het in bepaalde omstandigheden zou kunnen leiden tot een situatie waar differentiatie in het licht van de ernst van de inbreuk of van verzachtende omstandigheden geen weerslag meer zou kunnen hebben op de geldboeten ⁶⁹⁸
- (540) Daarom, gelet op de bijzondere omstandigheden van deze zaak, acht de Commissie het gepast om haar volledige rechtsmacht ten volle uit te oefenen en punt 37 van de richtsnoeren voor de berekening van de geldboeten toe te passen wat haar in staat stelt af te wijken van de methodologie van die richtsnoeren.
- (541) In de huidige zaak wordt het basisbedrag van de geldboete daarom aangepast op een manier die voor iedere onderneming rekening houdt met het aandeel van de waarde van de verkopen van het gekarteliseerd product in hun totale omzet, alsook met de verschillen tussen de partijen gelet op hun individuele deelname aan het kartel. De geldboeten zullen daarbij op een niveau gebracht worden dat proportioneel is in verhouding tot de inbreuk en dat een voldoende afschrikwekkend effect heeft.
- (542) Het volgt hieruit dat een verlaging wordt toegepast op de berekende geldboete van alle partijen. In de specifieke omstandigheden van deze zaak, en gelet op het feit dat alle partijen in verschillende maar belangrijke mate handelen in noordzeegarnalen, wordt voorgesteld om de geldboete [...] te verlagen [...].

8.4.4. *Conclusie betreffende de aanpassing van het basisbedrag*

- (543) Als gevolg van verzachtende omstandigheden, wordt de geldboete van Kok Seafood in toepassing van punt 29 van de richtsnoeren voor de berekening van de geldboeten verlaagd [...] en wordt de geldboete van Stührk [...] verlaagd.
- (544) Daarboven, als gevolg van de bijzondere omstandigheden van deze zaak, wordt de geldboete [...] in toepassing van punt 37 van de richtsnoeren voor de berekening van de geldboeten verlaagd [...].

Onderneming	Basis- bedrag	Aanpassing (Punt 29)		Aanpassing (Punt 37)	
		(%)	Boete (EUR)	(%)	Boete (EUR)
Heiploeg ----- waarvan Heiploeg Holding BV Klaas Puul					
			[...]		

⁶⁹⁸ Arrest van 16.6.2011, zaak T-211/08 *Putters / Commissie*, punt 75.

Stührk	
Kok Seafood	

8.5. De toepassing van het 10 %-omzetplafond

- (545) In artikel 23, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1/2003 wordt bepaald dat voor elke onderneming de geldboete in ieder geval niet hoger zal liggen dan 10% van de totale omzet van die onderneming in het boekjaar voorafgaand aan het besluit van de Commissie.
- (546) Aangezien de geldboeten van Heiploeg en Klaas Puul het wettelijk maximum overschrijden, worden zij verminderd tot dit bedrag.

Onderneming	Geldboete	Wettelijk maximum	Aangepaste geldboete
Heiploeg ----- waarvan Heiploeg Holding BV			
Klaas Puul		[...]	
Stührk			
Kok Seafood			

8.6. Clementie

- (547) Klaas Puul was de eerste onderneming die de Commissie informeerde over een geheim kartel in de noordzeegarnalenindustrie en om een aanvraag in te dienen voor immuniteit tegen de geldboeten op basis van de clementieregeling 2006. Dankzij de verstrekte informatie kon de Commissie een besluit goedkeuren voor de uitvoering van onaangekondigde inspecties en Klaas Puul werd voorwaardelijke immuniteit van geldboeten verleend.⁶⁹⁹
- (548) Klaas Puul beëindigde haar deelname aan de inbreuk en bleef de Commissie voorzien van informatie gedurende de administratieve procedure.⁷⁰⁰ Klaas Puul had geen stappen ondernomen om andere ondernemingen te dwingen deel te nemen aan de inbreuk.
- (549) Als gevolg hiervan verleent de Commissie Klaas Puul immuniteit van de geldboeten die anders aan haar zouden zijn opgelegd. De aan Klaas Puul op te leggen geldboete wordt met 100 % verlaagd tot 0 EUR.
- (550) Op [redacted] heeft Stührk een aanvraag voor immuniteit ingediend.⁷⁰¹ Stührk heeft echter niet meer informatie verstrekt dan zij al had verstrekt in antwoord op het verzoek om inlichtingen van de Commissie en in de daaropvolgende bijeenkomst van 18 februari 2010 verstrekte Stührk geen informatie met een aanzienlijke toegevoegde waarde.⁷⁰² De Commissie heeft aan Stührk uitgelegd dat uiting geven aan de wens om samen te werken niet voldoende is om te voldoen aan de voorwaarden voor clementie, zoals vastgesteld in de clementieregeling. Aan Stührk werd een exemplaar

⁶⁹⁹ Zie de punten (32) to (34).

⁷⁰⁰ Zie punt (35).

⁷⁰¹ [...]

⁷⁰² [...]

van de clementieregeling verstrekt en zij zou zich verder beraden over de kwestie. Maar er was geen verdere inspanning van Stührk om haar clementieaanvraag aan te vullen met enig bewijsmateriaal.

- (551) In haar antwoord op de mededeling van punten van bezwaar en de daaropvolgende hoorzitting heeft Stührk de inbreuk in Duitsland bekend. Aangezien deze bekentenis niet werd gemaakt in het kader van een clementieaanvraag, kan de Commissie deze medewerking niet beoordelen onder de clementieregeling. Maar in de mate dat deze bekentenis waardevol was voor de Commissie, wordt zij aanvaard als verzachtende omstandigheid.⁷⁰³
- (552) Geen andere partijen hebben een verzoek om clementie ingediend bij de Commissie.

8.7. Conclusie: eindbedrag van de afzonderlijke geldboeten

- (553) De op te leggen geldboeten overeenkomstig artikel 23, lid 2, van Verordening (EG) 1/2003 zijn daarom als volgt:

- (a) Heiploeg BV,
Goldfish BV en
Heiploeg Beheer BV
gezamenlijk en hoofdelijk aansprakelijk voor: EUR 14 262 000
- Heiploeg BV,
Goldfish BV,
Heiploeg Beheer BV en
Heiploeg Holding BV
gezamenlijk en hoofdelijk aansprakelijk voor: EUR 12 820 000
- (b) Klaas Puul BV,
Klaas Puul Beheer BV en
Klaas Puul Holding BV
gezamenlijk en hoofdelijk voor: EUR 0
- (c) Stührk Delikatessen Import GmbH & Co. KG: EUR 1 132 000
- (d) L. Kok International Seafood BV en
Holding L.J.M. Kok BV
gezamenlijk en hoofdelijk: EUR 502 000

8.8. Onvermogen om te betalen

- (554) In overeenstemming met punt 35 van de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten "(...) kan de Commissie op verzoek, in een bijzondere sociale en economische context, rekening houden met het onvermogen van een onderneming om te betalen. Een verlaging van de boete in dit verband zal echter nooit uitsluitend op basis van een ongunstige of deficitaire financiële positie worden toegekend. Een verlaging kan slechts worden toegekend indien wordt aangetoond aan de hand van objectief bewijs dat het opleggen van een boete onder de in de onderhavige richtsnoeren vastgestelde voorwaarden, de levensvatbaarheid van de betrokken

⁷⁰³ Zie punt (527) - (529).

onderneming onherroepelijk in gevaar zou brengen en haar activa volledig van hun waarde zou beroven."

- (555) In de uitoefening van haar volle rechtsmacht onder punt 35 van de richtsnoeren voor de berekening van de geldboeten beoordeelt de Commissie de financiële toestand van een onderneming, en in het bijzonder het vermogen van een onderneming om de geldboete te betalen in een bijzondere sociale en economische context.
- (556) [...] heeft in haar antwoord op de mededeling van punten van bezwaar en tijdens de hoorzitting een beroep gedaan op punt 35 van de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten.
- (557) De Commissie heeft dit verzoek in overweging genomen en de beschikbare financiële gegevens van de onderneming nauwkeurig geanalyseerd. [...] heeft verzoeken om inlichtingen gekregen op grond van artikel 18(1) en 18(2) van Verordening 1/2003 waarin zij verzocht werd details over haar financiële toestand voor te leggen en de bijzondere sociale en economische context waarin zij opereert.
- (558) Wanneer de onderneming beweert dat de mogelijke geldboete een negatieve impact zou hebben op haar financiële toestand zonder geloofwaardig bewijs voor te leggen waaruit haar onvermogen om dergelijke geldboete te betalen blijkt, wijst de Commissie op de vaste rechtspraak volgens dewelke de Commissie niet verplicht is om bij het bepalen van het bedrag van de geldboete rekening te houden met de zwakke financiële toestand van een onderneming, omdat zulk een verplichting zou leiden tot het geven van ongerechtvaardigde competitieve voordelen aan die ondernemingen die minder goed in staat zijn zich aan te passen aan de marktvoorwaarden.⁷⁰⁴
- (559) In de punten **Error! Reference source not found.** tot **Error! Reference source not found.** wordt de financiële situatie van [...] en de impact van de geldboete daarop geanalyseerd in de specifieke sociale en economische context. De financiële situatie van de onderneming werd genalyseerd op het moment dat dit besluit is aangenomen en op grond van de financiële gegevens en informatie die door de onderneming werden voorgelegd.
- (560) Bij de beoordeling van de financiële situatie van de onderneming houdt de Commissie rekening met de financiële verslagen (jaarrekening, balans en winst- en verliesrekening, de veranderingen in de eigen middelen (equity), cash-flow en de toelichtingen) van de (gewoonlijk) vijf laatste jaren, en een schatting voor het huidige jaar en de komende twee jaar. De Commissie houdt rekening met en baseert zich op financiële parameters die de soliditeit (in dit geval de verhouding van de te verwachten geldboete op de eigen middelen en de activa van de onderneming), de winstgevendheid en liquiditeit, allemaal parameters die gewoonlijk gebruikt worden voor de evaluatie van het risico op een faillissement. Daarnaast houdt de Commissie rekening met de relaties met externe financiële partners zoals banken, op basis van de contracten afgesloten met die partners, om de toegang van de onderneming tot financiering te kunnen beoordelen, en in het bijzonder de mogelijkheid van eventuele ongebruikte kredietfaciliteiten. De Commissie houdt in haar analyse ook rekening met de banden met de aandeelhouders om hun vertrouwen in de levensvatbaarheid

⁷⁰⁴

Gevoegde arresten 96/82 e.a., *IAZ International Belgium e.a. / Commissie*, (1983) Jurispr. 3369, punt 54 en 55; *Dansk Rorindustri e.a.*, boven reeds aangehaald, punt 137 en arrest C-308/04 *SGLCarbon AG / Commissie*, (2006) Jurspr. I-5977, punt 105.

van de onderneming te kunnen beoordelen (illustratief zijn bijvoorbeeld recente dividendbetalingen of andere uitstroom van cash betalingen aan de aandeelhouders), en de mogelijkheid van die aandeelhouders om de onderneming financieel bij te staan.⁷⁰⁵ Er wordt aandacht besteed zowel aan de toestand van het vermogen (equity) en de winstgevendheid van de onderneming en, vooral, aan haar sovabiliteit, liquiditeit en cash flow. De analyse is retrospectief en vooruit kijkend maar met een focus op de huidige toestand en de nabije toekomst van de onderneming. De analyse is niet zuiver statisch maar eerder dynamisch, en houdt daarbij rekening met de consistentie van de voorgelegde schattingen met het verleden. De analyse heeft oog voor eventuele herstructureringsplannen en de mate van hun tenuitvoerlegging.

- (561) Het feit dat een onderneming in deficitaire financiële positie gaat betekent niet noodzakelijk dat de activa ook altijd hun volledige waarde verliezen en dit mag dus op zichzelf niet een verlaging van de geldboete rechtvaardigen die anders zou opgelegd worden.⁷⁰⁶ Dit is met name zo omdat een deficitaire financiële positie soms afgewikkeld wordt op een georganiseerde en vrijwillige manier, als onderdeel van een herstructureringsplan waarbij de nieuwe eigenaars of het nieuwe management de onderneming en haar activa verder ontwikkelen. Een partij die een beroep doet op zijn onvermogen om de geldboete te betalen zal daarom moeten aantonen dat er geen goede of levensvatbare alternatieve oplossingen voorhanden zijn. Als er effectief geen geloofwaardige indicaties zijn van enige alternatieve oplossingen, binnen een redelijke korte termijn, die de onderneming in staat stellen haar activiteiten verder te zetten, dan oordeelt de Commissie dat er een voldoende hoog risico aanwezig is dat de activa een belangrijk deel van hun waarde verliezen als de onderneming, als gevolg van de geldboete gewongen zou zijn in deficitaire financiële positie te gaan.
- (562) De claim van [...] dat zij niet in staat is om de geldboete te betalen moet verworpen worden om de volgende redenen.
- (563) [...]
- (564) [...]
- (565) [...]
- (566) [...]

⁷⁰⁵ De Commissie baseert haar analyse van het vermogen van de onderneming om te betalen, naar analogie met de analyse van ernstige en onherroepelijke schade in de context van tussentijdse maatregelen, op de financiële toestand van de onderneming in zijn geheel, met inbegrip van haar aandeelhouders, ongeacht de bevindingen inzake aansprakelijkheid (Zaak C-335/99 P(R), *HFB / Commissie*, (1999) Jurispr. I-8705; Zaak C-7/01 P(R) *FEG / Commissie*, (2001) Jurispr. I-2559 en zaak T-410/09 R *Almamet / Commissie* (nog niet gepubliceerd), punt 47 en volgende.

⁷⁰⁶ Zie de bovenvermelde rechtspraak zoals *Tokai Carbon e.a. / Commissie*, punt 372 en zaak T-64/02, *Heubach / Commissie* (2005) Jurispr. II-5137, punt 163.

HEEFT HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1

De volgende ondernemingen hebben gedurende de vermelde periode inbreuk gepleegd op artikel 101, lid 1, VWEU door deel te nemen aan één enkele voortdurende inbreuk in de noordzeegarnalenindustrie in de Europese Unie en die bestond uit het bepalen van verkoop- en inkooprijzen en de uitwisseling van gevoelige handelsinformatie over prijzen, afnemers en volumes, en voor sommigen van hen ook marktverdeling en toewijzing van afnemers:

- (a) Heiploeg van 21 juni 2000 tot 13 januari 2009
- (b) Klaas Puul BV van 21 juni 2000 tot 13 januari 2009
- (c) Stührk van 14 maart 2003 tot 5 november 2007
- (d) Kok Seafood van 11 februari 2005 tot 13 januari 2009

Artikel 2

Voor de in artikel 1 bedoelde inbreuk worden de volgende geldboeten opgelegd:

- (a) Heiploeg BV
Goldfish BV
Heiploeg Beheer BV
gezamenlijk en hoofdelijk voor: EUR 14 262 000

- Heiploeg BV
Goldfish BV
Heiploeg Beheer BV
Heiploeg Holding BV
gezamenlijk en hoofdelijk voor: EUR 12 820 000
- (b) Klaas Puul BV
Klaas Puul Beheer BV
Klaas Puul Holding BV
gezamenlijk en hoofdelijk voor: EUR 0
- (c) Stührk Delikatessen Import GmbH & Co. KG: EUR 1 132 000
- (d) L. Kok International Seafood BV
Holding L.J.M. Kok BV
gezamenlijk en hoofdelijk voor: EUR 502 000

De geldboeten dienen binnen drie maanden vanaf de datum van kennisgeving van dit besluit in euro te worden betaald op de volgende bankrekening op naam van de Europese Commissie:

BANQUE ET CAISSE D'EPARGNE DE L'ETAT

1-2, Place de Metz
L-1930 Luxembourg
IBAN: LU02 0019 3155 9887 1000
BIC: BCEELULL

Ref.: European Commission – BUFI / COMP/39.633

Na het verstrijken van die termijn is van rechtswege rente verschuldigd tegen de rentevoet die op de eerste dag van de maand waarin dit besluit wordt gegeven door de Europese Centrale Bank op haar basisherfinancieringstransacties wordt toegepast, vermeerderd met 3,5 procentpunt.

Wanneer een onderneming vermeld in Artikel 1 beroep instelt tegen dit besluit, zal deze onderneming de geldboete dekken bij het verstrijken van die periode door een aanvaardbare bankgarantie of door een voorlopige storting van de geldboete in overeenstemming met artikel 90 van de gedelegeerde Verordening van de Commissie (EU) No 1268/2012.⁷⁰⁷

Artikel 3

De in artikel 1 vermelde ondernemingen maken onverwijld een einde aan de in artikel 1 bedoelde inbreuken, voor zover zij zulks nog niet hebben gedaan.

Zij onthouden zich van herhaling van enige in artikel 1 beschreven handeling of gedraging, alsmede van enige handeling of gedraging die dezelfde of soortgelijke doelstellingen of gevolgen heeft.

Artikel 4

Dit besluit is gericht tot

- Goldfish BV, Panserweg 14, 9974 SL Zoutkamp, Nederland
- Heiploeg BV, Panserweg 14, 9974 SL Zoutkamp, Nederland
- Heiploeg Beheer BV, Panserweg 14, 9974 SL Zoutkamp, Nederland
- Heiploeg Holding BV, Panserweg 14, 9974 SL Zoutkamp, Nederland
- Holding L.J.M. Kok BV, Voorland 11, 1601 EZ Enkhuizen, Nederland
- Klaas Puul BV, Lupinestraat 1-17, 1131 JT Volendam, Nederland
- Klaas Puul Beheer BV, Lupinestraat 1-17, 1131 JT Volendam, Nederland
- Klaas Puul Holding BV, Lupinestraat 1-17, 1131 JT Volendam, Nederland
- L. Kok International Seafood BV, Voorland 11, 1601 EZ Enkhuizen, Nederland

⁷⁰⁷ PB L 362 van 31.12.2012, blz. 1.

- Stührk Delikatessen Import GmbH & Co. KG, Alter Kirchweg 31, 25709 Marne, Duitsland

Dit besluit kan ten uitvoer worden gelegd in overeenstemming met artikel 299 VWEU.

Gedaan te Brussel, 27 november 2013

Voor de Commissie

*Joaquín ALMUNIA
Vice-President*